

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Mark Kogoj

**Nekohezivna strateška kultura kot grožnja evropski varnosti:
Primer vojne v Siriji**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Mark Kogoj

Mentor: izr. prof. dr. Uroš Svete

**Nekohezivna strateška kultura kot grožnja evropski varnosti:
Primer vojne v Siriji**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2016

Zahvala

Zahvaljujem se mentorju za strokovno pomoč in nasvete pri izdelavi magistrskega dela.

*Posebno se zahvaljujem staršem za potrpljenje, podporo in neomajno vero v moje
zmogljivosti skozi vsa leta.*

*Zahvaljujem se vsem, ki so se kakorkoli pojavili v mojem življenju in me posredno ali
neposredno zaznamovali.*

Nekohezivna strateška kultura kot grožnja evropski varnosti: Primer vojne v Siriji

Pojem strateške kulture je v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja uvedel Jack Snyder v svojem poročilu o sovjetski doktrini uporabe jedrskega orožja. Proučevanje strateških kultur evropskih držav je po koncu hladne vojne potekalo skladno z vzpostavitvijo in razvojem institucij Evropske unije (EU), še posebej pomembno pa je postalo zaradi oblikovanja skupne zunanje in varnostne politike (SZVP). Več kot dve desetletji od ustanovitve instrumenta SZVP se strateška kultura še vedno pojavlja kot ključna determinanta ali problematika skupnega in učinkovitega nastopanja držav članic na področju zunanje in varnostne politike. Razhajanja, ki se med državami pojavljajo pri ključnih varnostnih vprašanjih, ovirajo pravočasno odkrivanje, prepoznavanje in posledično tudi pravočasno reagiranje na grožnje evropski varnosti. Magistrska naloga proučuje vpliv strateške kulture na vedenje izbranih držav EU na primeru vojne v Siriji. Proučevanje omenjenega vpliva je smiselno predvsem v kontekstu iskanja vzrokov za krizno neučinkovitost EU pri soočanju z varnostnimi grožnjami. Raznolikost strateških kultur držav EU se namreč odraža na različnih odnosih, ki jih imajo države do evropskih varnostnih organizacij, pristopov k reševanju, ter varnostnih groženj samih. Proučevanje strateške kulture temelji na podlagi aplikacije Johnstonovega raziskovalnega modela. Slednji v teorijo o strateški kulturi vključuje vedenjski faktor – vedenjske vzorce in kulturni faktor. Strateške kulture posameznih držav so proučevane na podlagi sekundarnih virov, medtem ko je vedenje držav v posameznih fazah sirijskega konflikta opredeljeno na podlagi analize medijev.

Ključne besede: Strateška kultura, vedenje držav EU, vojna v Siriji, evropska varnost.

Uncohesive strategic culture as a threat to European security: Case of war in Syria

The notion of strategic culture was introduced in the seventies by Jack Snyder in his report about the soviet nuclear doctrine. Research of European strategic cultures after cold war came in line with the establishment and development of European institutions; it became especially important with the shaping of Common Security and Defense Policy (CSDP). More than two decades after the establishment of the CSDP instrument, strategic culture still emerges as a key rationale or issue of common and efficient action of EU member states in the foreign and security policy area. Different views on the key security questions hinder the timely detection, recognition and consequently the timely reaction to European security threats. The master dissertation researches the influence of strategic culture on the EU member states behavior in the case of war in Syria. The research of influence of strategic culture on state's behavior makes sense especially in the context of EU counter threat inefficiency. Strategic cultural differentiation of EU member states reflects itself on the state's attitude towards European security organizations, approaches to address challenges and on security threats itself. The strategic culture research is based upon the application of Johnston's research model. Former includes both – the behavioral factor, as well as the cultural factor in the theory of strategic culture. Strategic cultures of individual states are studied upon secondary sources, while the behavior of states in different phases of the Syrian conflict is based on the media analyses.

Key words: Strategic culture, EU states behavior, war in Syria, European security.

KAZALO

1 UVOD	8
2 TEORETSKO-METODOLOŠKI OKVIR	9
2.1 OPREDELITEV PROBLEMA IN CILJI NALOGE	9
2.2 HIPOTEZA	11
2.3 RAZISKOVALNI NAČRT IN METODOLOGIJA.....	11
3 STRATEŠKA KULTURA.....	15
3.1 STRATEŠKA KULTURA KOT DEL KONSTRUKTIVIZMA	15
3.2 GENERACIJE PROUČEVANJA STRATEŠKE KULTURE.....	17
3.3 DVA RAZLIČNA PRISTOPA: JOHNSTONOV IN GRAYEV MODEL.....	18
4 FRANCIJA.....	21
4.1 STRATEŠKA IDENTITETA.....	21
4.2 RAVEN IN CILJI VARNOSTNO-OBRAMBNE POLITIKE.....	22
4.3 RAZMERJE PRISTOJNOSTI MED IZVRŠILNO IN ZAKONODAJNO VEJO OBLASTI (NA PODROČJU ZUNANJE IN OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE)	23
4.4 USMERJENOST ZUNANJE POLITIKE.....	24
4.5 PRIPRAVLJENOST NA UPORABO SILE.....	25
5 NEMČIJA	26
5.1 STRATEŠKA IDENTITETA.....	27
5.2 RAVEN IN CILJI OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE.....	28
5.3 RAZMERJE PRISTOJNOSTI MED IZVRŠILNO IN ZAKONODAJNO VEJO OBLASTI (NA PODROČJU ZUNANJE IN OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE)	29
5.4 USMERJENOST ZUNANJE POLITIKE.....	30
5.5 PRIPRAVLJENOST NA UPORABO SILE.....	32
6 VELIKA BRITANIJA (VB)	33
6.1 STRATEŠKA IDENTITETA.....	33
6.2 RAVEN IN CILJI OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE.....	35
6.3 RAZMERJE PRISTOJNOSTI MED IZVRŠILNO IN ZAKONODAJNO VEJO OBLASTI (NA PODROČJU ZUNANJE IN OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE)	36
6.4 USMERJENOST ZUNANJE POLITIKE.....	37
6.5 PRIPRAVLJENOST NA UPORABO SILE.....	38
7 POLJSKA	40
7.1 STRATEŠKA IDENTITETA.....	40
7.2 RAVEN IN CILJI OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE.....	41

7. 3 RAZMERJE PRISTOJNOSTI MED IZVRŠILNO IN ZAKONODAJNO VEJO OBLASTI (NA PODROČJU ZUNANJE IN OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE)	43
7. 4 USMERJENOST ZUNANJE POLITIKE.....	44
7. 5 PRIPRAVLJENOST NA UPORABO SILE.....	45
8 ITALIJA	47
8. 1 STRATEŠKA IDENTITETA.....	47
8. 2 RAVEN IN CILJI OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE.....	48
8. 3 RAZMERJE PRISTOJNOSTI MED IZVRŠILNO IN ZAKONODAJNO VEJO OBLASTI (NA PODROČJU ZUNANJE IN OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE)	50
8. 4 USMERJENOST ZUNANJE POLITIKE.....	51
8. 5 PRIPRAVLJENOST NA UPORABO SILE.....	52
9 ŠVEDSKA	53
9. 1 STRATEŠKA IDENTITETA.....	54
9. 2 RAVEN IN CILJI OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE.....	55
9. 3 RAZMERJE MED IZVRŠILNO IN ZAKONODAJNO VEJO OBLASTI (NA PODROČJU ZUNANJE IN OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE)	56
9. 4 USMERJENOST ZUNANJE POLITIKE.....	57
9. 5 PRIPRAVLJENOST NA UPORABO SILE.....	58
10 SLOVENIJA	60
10. 1 STRATEŠKA IDENTITETA.....	60
10. 2 RAVEN IN CILJI OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE.....	61
10. 3 RAZMERJE MED IZVRŠILNO IN ZAKONODAJNO VEJO OBLASTI (NA PODROČJU ZUNANJE IN OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE)	63
10. 4 USMERJENOST ZUNANJE POLITIKE.....	64
10. 5 PRIPRAVLJENOST NA UPORABO SILE.....	65
11 ZAZNAVA GROŽENJ NACIONALNI VARNOSTI	66
12 VOJNA V SIRIJI.....	69
12.1 ARABSKA POMLAD V SIRIJI (marec 2011–december 2011)	69
12. 2 ESKALACIJA KONFLIKTA IN UPORABA KEMIČNEGA OROŽJA (april 2012–oktober 2013).....	72
12. 3 POJAV IN USPEHI ISLAMSKE DRŽAVE IRAKA IN SIRIJE (ISIS) (junij 2014–januar 2015)	76
12. 4 BEGUNSKO-MIGRANTSKA KRIZA DOSEŽE EU (april 2015 – september 2015)	80
12. 5 INTERVENCIJA RF V SIRIJI (september 2015–november 2015)	84
12. 6 TERORISTIČNI NAPDAI V PARIZU - 13. NOVEMBER 2015 (november 2015 – januar 2016)	87
13 ANALIZA	91
13. 1 FRANCIJA	91

13. 2 NEMČIJA	93
13. 2 VELIKA BRITANIJA	95
13. 3 POLJSKA	97
13. 4 ITALIJA	98
13. 5 ŠVEDSKA	100
13. 6 SLOVENIJA	101
14 ZAKLJUČEK	104
15 LITERATURA	105
PRILOGA A: OPREDELITEV ANALIZIRANIH MEDIJEV	129

1 UVOD

Koncept strateške kulture se je prvič pojavil v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja kot produkt številnih raziskav in študij o sovjetskih jedrskih zmogljivostih. Jack Snyder, ki je izraz strateška kultura tudi uvedel, je v svojem poročilu o sovjetski jedrski doktrini za »tink-tank« organizacijo RAND (Research and development) prvi izpostavil povezavo med kulturo in strateškim vedenjem. Definicije strateške kulture so številne, saj je praktično skoraj vsak pomembnejši znanstvenik razvil svojo. Kljub temu pa se za potrebe magistrske naloge ne bom spuščal tako globoko v sam koncept in različna opredeljevanja strateške kulture, saj je bistvo naloge aplikacija koncepta – in ne povzetek dosedanjih dognanj pristojnih teoretikov. V desetletjih po začetni opredelitvi strateške kulture so številni znanstveniki koncept razvijali naprej. Najpomembnejša med njimi sta Colin S. Gray in Alistair Iain Johnston. Besedna zveza »strateška kultura« združuje na videz nezdružljiva pojma – strategijo in kulturo. Tradicionalno se pojem strategije nanaša na načine uporabe trde moči z namenom, da bi dosegli politične cilje. Na drugi strani kultura predstavlja ekspresije idej, pričakovanj, vrednot in pogledov. Pri tem se večina strokovnjakov strinja, da pojem strateške kulture vsebuje tako vedenjski – katerega je mogoče zaslediti v aktualni akterjevi politiki kot tudi kulturni dejavnik – v obliki akterjevih idej, vrednot in pogledov (Meyer 2006, 15–19; Hadfield 2007, 61–62; Toje 2008, 15).

Evropsko varnostno okolje se je v zadnjih letih precej spremenilo. EU se trenutno sooča s številnimi (novimi) oboroženimi konflikti in nestabilnimi državami v njeni neposredni bližini. Poleg oboroženih konfliktov v Ukrajini, Siriji in Libiji evropsko varnost izrazito ogroža tudi širjenje islamističnega terorizma. Z omenjenimi konflikti pa je mogoče povezati tudi begunsko-migrantsko krizo (leta 2015). Teorija o strateški kulturi je relevantna predvsem v kontekstu iskanja vzrokov učinkovitosti oz. neučinkovitosti EU pri soočanju z varnostnimi grožnjami. Ravno zaradi tega se mi zdi smiselno proučiti vpliv strateških kultur na vedenje posameznih držav EU na primeru enega izmed še vedno trajajočih oboroženih konfliktov. Magistrsko delo temelji na predpostavki, da se strateške kulture posameznih držav odražajo na vedenju (teh držav). Poleg tega nam medijska analiza vedenja držav EU skozi različne faze sirijskega konflikta prikazuje, na kakšen način so zunanji (v tem primeru evropski) akterji vplivali na sam potek konflikta.

2 TEORETSKO-METODOLOŠKI OKVIR

2.1 OPREDELITEV PROBLEMA IN CILJI NALOGE

Strateška kultura se je kot termin prvič pojavila v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, in sicer kot del strateških študij o uporabi orožja za množično uničenje. Pojem strateške kulture je uvedel Jack Snyder v svojem poročilu o sovjetski doktrini uporabe jedrskega orožja. Pomen kulture v strateških študijah se je povečal na podlagi ugotovitev o razhajanjih med ameriškimi in sovjetskimi pogledi glede uporabe strateškega orožja. Povezava med kulturo in strateško pomembnimi odločitvami držav je z leti pridobivala pomen, dokler strateška kultura ni postala eden izmed sestavnih delov teorije o mednarodnih odnosih. Konstruktivizem, ki se je pojavil kot najnovejša teorija o varnosti v mednarodnih odnosih, je področje strateške kulture pomembno razširil. Strateško kulturo lahko obravnavamo v okviru nacionalno-varnostne kulture, ki zajema izkušnje preteklih vojn in mirnodobnega stanja, predstave o vlogi oboroženih sil (OS) pri zagotavljanju varnosti, percepcijo ogroženosti, podobe o nasprotnikih, načine sodelovanja med akterji, ter na izkustvih in znanju temelječo vojaško strategijo. Proučevanje strateške kulture evropskih držav je po koncu hladne vojne potekalo skladno z vzpostavitvijo in razvojem institucij Evropske unije (EU), še posebej pomembno pa je postalo zaradi oblikovanjem skupne zunanje in varnostne politike (SZVP). Želja po skupnem delovanju na področju zunanje politike in varnosti je izpostavila problematiko različnih odnosov držav članic do novega instrumenta – pomembnega koraka k evropski integraciji. Razhajanja glede odnosov in pogledov do SZVP so posledica različnih zgodovinskih izkušenj, vojaških zmogljivosti, geopolitičnih okoliščin in družbenih vrednot držav članic. Sčasoma je postalo jasno, da strateška kultura vpliva in opredeljuje vedenjske vzorce držav. Več kot dve desetletji od ustanovitve instrumenta SZVP se strateška kultura še vedno pojavlja kot ključna determinanta ali problematika skupnega in učinkovitega nastopanja držav članic na področju zunanje in varnostne politike. Pri tem se pojavlja ključno vprašanje, ali skupna evropska strateška kultura sploh obstaja, in če, kakšna je? Obstoječa literatura na to vprašanje ne ponuja enotnega in dokončnega odgovora, vsekakor pa je iz nje razvidno, da so si strateške kulture posameznih Evropskih držav kljub trendu postopnega zbliževanja, še vedno precej raznolike. Razhajanja, ki se med državami pojavljajo pri ključnih varnostnih vprašanjih, ovirajo pravočasno odkrivanje, prepoznavanje in posledično tudi pravočasno reagiranje na grožnje evropski varnosti (Svete v Malešič 2006, 59; Meyer 2006, 2–3; Toje 2008, 7–9, 15; Uz Zaman 2009, 74–75; Biava in drugi 2011, 3–7).

Konec hladne vojne je povzročil spremembe na področju zaznavanja groženj tako na nacionalni kot tudi evropski ravni. Grožnjo meddržavnega ali globalnega vojaškega spopada, ki je izrazito prevladovala med hladno vojno, so v precejšnji meri nadomestile številne druge, kot so: mednarodni terorizem, podnebne spremembe, organiziran kriminal, ilegalne migracije in širjenje nalezljivih bolezni. Kljub predvideni zmanjšani ogroženosti s strani vojaških konfliktov ob koncu hladne vojne pa se je EU v zadnjih dveh desetletjih vseeno morala soočiti z dvema vojaškima krizama v njeni neposredni bližini – vojno v BIH in na Kosovu. Poleg tega je odsotnost grožnje širjenja komunizma v novem varnostnem okolju (po hladni vojni) povzročila razhajanja med EU in ZDA glede nekaterih ključnih varnostnih vprašanj. Krizna neučinkovitost EU, ki se je pokazala pri soočanju s konflikti na ozemlju nekdanje Jugoslavije, je skupaj z neenotnim nastopom evropskih držav (članic zveze NATO) glede podpore ameriški invaziji na Irak pokazala pomembnost izoblikovanja učinkovite in od ZDA neodvisne varnostne politike, ki bi se uspešno soočala z oboroženimi konflikti kot grožnji evropski varnosti (Toje 2008, 2,115–116; Kirchener in Sperling 2010, 5–6; Biava in drugi 2011, 3–7; Svete in drugi 2011, 155–157).

Na podlagi omenjenih izhodišč sem se v magistrski nalogi odločil povezati teorijo o strateški kulturi s primerom oboroženega konflikta kot varnostne grožnje. Raziskoval bom torej vpliv strateške kulture na vedenje držav v odnosu do oboroženega konflikta. To bom počel na podlagi izbranega vzorca evropskih držav in primera vojne v Siriji. Cilj magistrske naloge je proučiti, kako so raznolike strateške kulture posameznih evropskih držav vplivale na vedenje teh držav pri soočanju s konkretnim oboroženim konfliktom – vojno v Siriji kot grožnji evropski varnosti. Beseda vedenje, bo v tem primeru pomenila dvoje:

- stališča ali odnos, ki ga je posamezna država imela do vojne v Siriji v določeni fazi oboroženega konflikta,
- implementacijo (operacionalizacijo) stališč, pozicij določene države v odnosu do posamezne faze oboroženega konflikta.

Prva iztočnica predstavlja deklarativno (vladno) opredelitev določene države do vojne v Siriji, medtem ko druga zajema aktivnosti, ki jih je posamezna država storila (sprožila) z namenom uveljavitve oz. uresničitve njenega stališča. Skratka gre za proučevanje instrumentalizacije strateške kulture, pri čemer strateška kultura predstavlja vložek, obnašanje držav pa rezultat. Strateške kulture posameznih držav bodo v nalogi proučevane na podlagi parametrov – norm

obrambne oz. varnostne politike. Prav tako bo oboroženi konflikt v Siriji za potrebe naloge razdeljen na posamezne faze.

2.2 HIPOTEZA

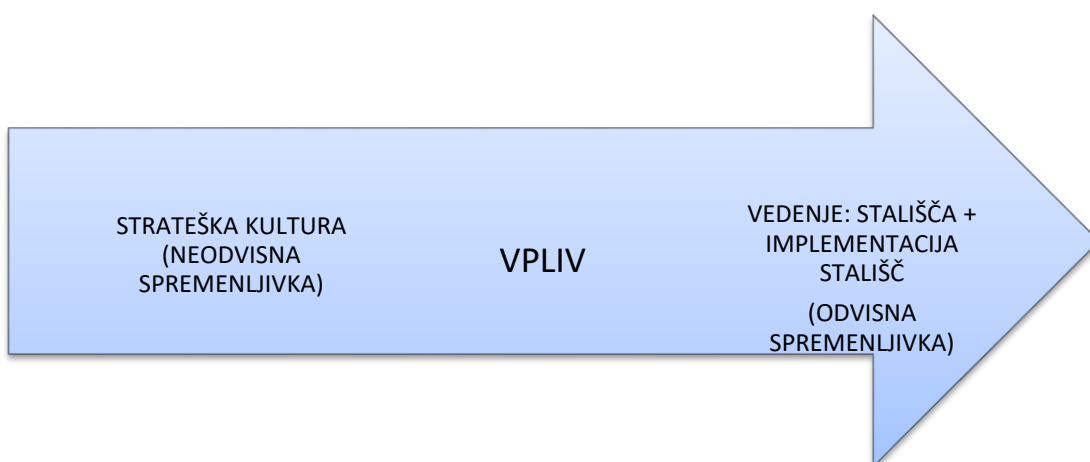
Raznolike strateške kulture evropskih držav so vplivale na vedenje – stališča in implementacijo (operacionalizacijo) stališč teh držav v odnosu do konflikta v Siriji kot grožnji evropski varnosti.

2.3 RAZISKOVALNI NAČRT IN METODOLOGIJA

Za proučevanje vpliva strateške kulture na vedenje držav bom apliciral Johnstonov model. Slednji v teorijo o strateški kulturi vključuje vedenjski faktor – vedenjske vzorce in kulturni faktor. Kljub temu, da je strateška kultura v osnovi kvalitativna, Johnstonov pristop izhaja iz pozitivističnega razumevanja politične znanosti, ter tako teorijo o strateški kulturi obravnava kot neodvisno spremenljivko za razlaganje oz. pojasnjevanje vedenjskih vzorcev akterjev. S tovrstnim pristopom skuša teorijo o vplivu strateške kulture ločiti od ostalih (večinoma pozitivističnih) spremenljivk, ter tako povečati njeno merljivost. Poleg tega je strateška kultura po Johnstonovem modelu izpostavljena znanstveni dvomljivosti (Meyer 2006, 15–19; Toje 2008, 15–16).

V magistrski nalogi bom Johnstonov model apliciral na primeru oboroženega konflikta – vojne v Siriji ter tako preverjal ali povezava med strateško kulturo in vedenjem drži. Strateška kultura posamezne države bo v mojem primeru predstavljala neodvisno spremenljivko, vedenje te države v odnosu do konflikta v Siriji pa od strateške kulture odvisno spremenljivko. Proučevanje interakcije med strateško kulturo in vedenjem je ponazorjeno v sliki 2.1:

Slika 2.1: Raziskovalni načrt

Z epistemološkega vidika bo v nalogi uporabljena inverzna dedukcija. Kar pomeni, da bom pri proučevanju izbrane problematike izhajal iz teorije, nato prešel na študijo primera, ter zopet nazaj (iz primera na teorijo). Strateške kulture posameznih držav bom analiziral na podlagi sekundarnih virov – obstoječe literature in znanstvenih člankov, ki so dostopni preko spleta. Kar se tiče pridobivanja podatkov o vedenju držav v odnosu do posameznih faz Sirijskega konflikta, bom uporabil metodo merjenja z javno perspektivo. Podatke o vedenju držav bom pridobil na podlagi analize medijev. Vedenje posamezne države bo opredeljeno na podlagi analize petih – za državo relevantnih ter na spletu dostopnih medijev. Za potrebe analize medijev, bodo v prilogi (v tabeli) opredeljeni posamezni uporabljeni mediji. Tabela opredelitve uporabljenih medijev bo vsebovala podatke o: državi izvora, lastniški strukturi, politični orientaciji, ali je medij multimedijski/ne multimedijski.

V magistrskem delu bodo za potrebe proučevanja povezave med strateško kulturo in vedenjem držav po Johnstonu uporabljene naslednje metode družboslovnega raziskovanja:

1. Analitično metoda: razčlenitev teorije glede na parametre za proučevanje strateške kulture – po posameznih državah.
2. Sintetična metoda: združevanje (spajanje) posameznih delov teorije o strateški kulturi po parametrih in v okviru proučevane države.
3. Študija primera: proučevanje strateških kultur posameznih držav po zastavljenih parametrih ter analiza primera oboroženega konflikta v Siriji po fazah.
4. Primerjalna analiza: primerjava strateških kultur držav izbranega vzorca na podlagi predhodnih študij primerov, ter primerjava vedenja analiziranih držav v različnih fazah konflikta.
5. Kvalitativna tipologizacija: kot končni produkt naloge – tipologizacija na podlagi povezave med posameznimi parametri proučevanja strateške kulture vzorca držav in vedenjem teh držav v primeru vojne v Siriji.

PARAMETRI ZA PROUČEVANJE STRATEŠKE KULTURE POSAMEZNIH DRŽAV

V okviru študije primerov izbranega vzorca držav bom strateške kulture proučeval glede na 6 različnih pomembnih parametrov:

– VARNOSTNO-OBRAMBNA IDENTITETA:

Parameter obravnava varnostno-obrambno samopodobo države – kot posledico (edinstvenih) zgodovinskih dogodkov in izkušenj, ki so izoblikovali tradicije in politične prakse na varnostno-obrambnem področju. Varnostno-obrambna identiteta (ali samopodoba) predstavlja prepričanje države o lastni umeščenosti, vlogi in zaznavi varnostnega okolja.

– RAVEN IN CILJI OBARAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE:

Gre za profiliranje posameznih držav glede njihove ambicije oz. cilje na varnostno-obrambnem področju ter ravni, na kateri želijo svoje ambicije oz. cilje uresničevati. Ambicije in cilji lahko segajo od obrambe ozemlja in prebivalstva države, do promocije ČP in (t. i. izvoza) demokracije po svetu.

– RAZMERJE PRISTOJNOSTI MED IZVRŠILNO IN ZAKONODAJNO VEJO OBLASTI (NA PODROČJU ZUNANJE IN OBARAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE):

Lastnosti političnih sistemov, ki se nanašajo na obrambno-varnostno področje. Gre za razmerje moči med izvršilno in zakonodajno vejo oblasti glede oblikovanja, potrjevanja in izvajanja obrambno-varnostne politike, sprejemanja odločitev o napotitvi OS, vrhovnega poveljništva nad OS ter parlamentarnega nadzora nad OS.

– USMERJENOST ZUNANJE POLITIKE:

Parameter obravnava okvir, ki ga posamezna država vidi kot primerne za uresničevanje (izvajanje) obrambno-varnostne politike, ter način soočanja z obrambno-varnostnimi izzivi – na multilateralni ali bilateralni način. Gre za državne prioritete glede mednarodnih organizacij ali zavezništev, kot so: OZN, Zveza NATO in EU.

– PRIPRAVLJENOST NA UPORABO SILE:

Parameter obravnava cilje, za dosego katerih je država pripravljena uporabiti – napotiti OS. Gre za cilje, za katere je uporaba sile s strani države (oz. njenih političnih elit) obravnavana kot legitimna. Poleg tega parameter zajema stopnjo, do katere mora biti uporaba sile notranje (na nacionalni ravni) ali mednarodno odobrena – da velja za legitimno.

– ZAZNAVA GROŽENJ NACIONALNI VARNOSTI

Parameter obravnava javna mnenja prebivalcev analiziranih držav o njihovi zaznavi nacionalno-varnostnih groženj. Gre za javnomnenjsko vrednotenje groženj na podlagi njihove pomembnosti oz. nevarnosti za nacionalne varnosti posameznih evropskih držav. Parameter je za magistrsko nalogo relevanten kot merilo oz. kriterij dovzetnosti javnosti posameznih analiziranih držav na nacionalno-varnostne grožnje.

VZOREC EVROPSKIH DRŽAV ZA PROUČEVANJE STRATEŠKE KULTURE

Za proučevanje strateške kulture sem izbral sedem držav, ki so članice EU. Kljub temu, da bi bilo v raziskavo smiselno vključiti večje število držav, sem se zaradi omejitev glede obsega magistrske naloge odločil le za sedem. Vzorec, ki sem ga oblikoval na podlagi populacije držav EU, je reprezentativen. To pomeni, da zajema vse glavne tipe držav, ki so prisotne v EU. Predstavniški vzorec držav EU sem oblikoval na podlagi naslednjih parametrov, ki so skladno s cilji naloge relevantni: vojaške zmogljivosti, gospodarska razvitost, zgodovina (bivše kolonialne države, postsocialistične države), zunanjepolitični status (zaveznice, nevtralne države), politični sistem in geografija. V magistrski nalogi bodo proučevane naslednje države: Francija, Nemčija, Velika Britanija, Poljska, Italija, Švedska in Slovenija.

Povezavo med strateškimi kulturami posameznih držav in njihovim vedenjem bom preverjal na primerih medijsko odmevnih dogodkov, ki so se zgodili od začetka sirske krize marca 2011 do mirovnih pogajanj marca 2016. Vpliv strateške kulture posamezne države na njeno vedenje bom meril tako, da bom teorijo o strateški kulturi posamezne države primerjal z vedenjem oz. reakcijo te države neposredno po medijsko odmevnem dogodku. V ta namen sem izbral sedem medijsko odmevnih dogodkov, ki so neposredno povezani z oboroženim konfliktom v Siriji:

- Arabska pomlad v Siriji
- Eskalacija konflikta in uporaba kemičnega orožja
- Pojav in uspehi ISIS
- Begunska kriza doseže Evropo
- Posredovanje Ruske federacije (RF)
- Teroristični napadi v Parizu (november 2015)

3 STRATEŠKA KULTURA

Koncept strateške kulture se je prvič pojavil v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja kot produkt številnih raziskav in študij o sovjetskih jedrskih zmogljivostih. Jack Snyder, ki je izraz strateška kultura tudi uvedel, je v svojem poročilu o sovjetski jedrski doktrini za »tink-tank« organizacijo RAND (Research and development) prvi izpostavil povezavo med kulturo in strateškim vedenjem. Ravno ta kulturna pogojenost strateškega vedenja, katere produkt so tudi raznolike nacionalne doktrine o uporabi orožja za množično uničenje (OMU), je postala temelj za nadaljnje proučevanje strateške kulture. Slednja po Snyderjevi definiciji predstavlja vsoto idej, pogojenih čustvenih odgovorov in vzorcev obnašanja, ki so jih člani nacionalne strateške skupnosti pridobili skozi učenje ali imitacijo ter si jih med seboj delijo v zvezi z jedrsko strategijo. Definicije strateške kulture so številne, saj je praktično skoraj vsak pomembnejši znanstvenik razvil svojo. Kljub temu pa se za potrebe magistrske naloge ne bom spuščal tako globoko v sam koncept in različna opredeljevanja strateške kulture, saj je bistvo naloge aplikacija koncepta – in ne povzetek dosedanjih dognanj pristojnih teoretikov. V desetletjih po začetni opredelitvi strateške kulture so številni znanstveniki koncept razvijali naprej. Najpomembnejša med njimi sta Colin S. Gray in Alistair Iain Johnston. Njihovi pristopi in modeli proučevanja bodo predstavljeni v nadaljevanju. Koncept strateške kulture je bil ustvarjen na križišču zgodovine, vojaških zmogljivosti, geopolitike in vrednot. Strateška kultura je skupek najvplivnejših pogledov in vzorcev vedenja, ki nakazuje – vendar ne natančno opredeljuje vedenja akterjev. Besedna zveza »strateška kultura« združuje na videz nezdružljiva pojma – strategijo in kulturo. Tradicionalno se pojem strategije nanaša na načine uporabe trde moči z namenom, da bi dosegli politične cilje. Na drugi strani kultura predstavlja ekspresije idej, pričakovanj, vrednot in pogledov. Pri tem se večina strokovnjakov strinja, da pojem strateške kulture vsebuje tako vedenjski – katerega je mogoče zaslediti v aktualni akterjevi politiki kot tudi kulturni dejavnik – v obliki akterjevih idej, vrednot in pogledov (Meyer 2006, 15–19; Hadfield 2007, 61–62; Toje 2008, 15).

3.1 STRATEŠKA KULTURA KOT DEL KONSTRUKTIVIZMA

Konstruktivizem je najnovejša teorija o varnosti v mednarodnih odnosih, ki se je pojavila konec osemdesetih let prejšnjega stoletja kot odgovor na prevladujoči realizem in institucionalizem. Konstruktivizem, v nasprotju z racionalističnimi teorijami, mednarodni sistem vidi kot družbeni prostor, kjer ljudje in družbe oblikujejo drug drugega. Vedenje akterjev je posledica t. i. kulturno-institucionalnega okolja, in ne racionalizacije moči in materialnih virov – kot to trdita realizem in neorealizem. Cilj konstruktivizma je proučevanje

človekove zavesti, idej in njihovega pomena v mednarodnem okolju, pri čemer izhaja iz treh predpostavk:

- Temeljne strukture v mednarodni skupnosti so materialno in družbeno konstituirane (oblikovane). Glede moči in varnosti v mednarodnih odnosih konstruktivisti izpostavljajo pomen podob in simbolov – kot tvorcev družbene realnosti.
- Na vedenje akterjev v mednarodni skupnosti vplivajo interesi, ki jih oblikujejo identitete akterjev. Posledično tudi materialna moč in nasilje izvirata iz kulture.
- Med strukturami, ki so proizvodi družbene prakse, in identitetami akterjev je interaktiven (izmenjujoč) odnos. Na enak način, kot družbeno okolje oblikuje akterje, je tudi odnos akterjev do okolja določen z normami in idejami (Svete v Malešič 2006, 56–57).

Upoštevanje kulture, idej, ideologije in socializacije so glavne prvine konstruktivizma. Državne voditelje kot ključne akterje mednarodne politike proizvode in sooblikuje okolje, v katerega so umeščeni. Politične elite so družbeno pogojene, saj od družbe (v nekem zgodovinskem okolju) preko procesa socializacije prevzamejo norme, vrednote in identiteto. Na podoben način je tudi mednarodna anarhija (kot predpostavka realizma) družbeno določena, saj konstruktivizem predpostavlja, da je mednarodni sistem določen prek ideologije, zgodovine in socializacije. Tako kot realizem in liberalizem tudi konstruktivizem ni enotna teorija o varnosti v mednarodnih odnosih. Po različnih ravneh obravnave in opredelitvah avtorjev poznamo: modernistični in postmodernistični, problematski in kritični (konvencionalni in kritični), t. i. mehki in trdi, državocentrični ter konstruktivizem usmerjen na mednarodno skupnost. Modernistični konstruktivisti ne nasprotujejo tezi, da materialne zmogljivosti odločujoče vplivajo na vedenje akterjev – ki jo zagovarja realizem. Mednarodna anarhija in porazdelitev moči v mednarodni skupnosti sta lahko pomembna za akterje, vendar le zaradi idej in prepričanj, ki so predhodno oblikovale njihove preference. Realistične predpostavke, da sta sledenje (bandwagoning) in uravnoteženje (ballancing) – kot posledica prilagoditve akterjev na spremembe strukture moči v mednarodni skupnosti racionalna, držijo le v primeru, ko države delijo enake ideje in prepričanja. Poleg tega to, kar je racionalno, pogosto sovпада s tem, kar je po prepričanju akterja pravilno in pravično, saj so kulturne norme običajno podprte z institucijami in drugimi materialnimi dejavniki (Meyer 2006, 17–18; Svete v Malešič 2006, 57–59; Ghica 2013, 733–738).

Kultura je v okviru teorij o varnosti v mednarodnih odnosih postala izrazito pomembna po koncu hladne vojne. Znotraj konstruktivizma kulturo posebej obravnava kulturalizem. Ključnega pomena, za vdor kulture v varnostne študije, je bilo izoblikovanje konsenza o njenem značilnem vplivu na vedenje akterjev in veliko strategijo (grandstrategy). Kultura je tako postala eden izmed temeljnih elementov teorije o mednarodnih odnosih, še posebej pa njen pomen poudarja strateška kultura, kot ena izmed teorij v okviru konstruktivizma. Konstruktivisti kulturo razumejo kot izdelan sistem deljenih vrednot in pomenov, ki obvladuje in zaznamuje zaznave, komunikacije in samo delovanje. Ker pakonstruktivizem nima izdelanega teoretičnega pristopa za proučevanje – temveč le analitično perspektivo, mora za proučevanje politik akterjev uporabljati teoretične modele, kot je strateška kultura. Slednja je po Siedschlagu primerna za oblikovanja teoretičnega modela za operacionalizacijo raziskovanja v okviru konstruktivizma. Aplikacijo kulture na državni varnostni sistem imenujemo nacionalna–varnostna kultura. Slednjo opredeljujejo štirje parametri: pogled na svet (mednarodno skupnost) kot zunanje okolje, nacionalna identiteta, instrumentalne preference in preference glede interakcij (odnosov) z drugimi državami (akterji). Kakorkoli že, kultura za konstruktiviste ni rezultat družbenih konstruktov realnosti, temveč osnova zanje. To pomeni, da je kultura simbolno posredovalna podlaga za upravljanje znanja neke družbene skupnosti in njenega odnosa do realnosti (Svete v Malešič 2006, 57–59; Kirchner and Sperling 2010, 11–13; Meyer 2011, 672–674; Ghica 2013, 733–738).

3.2 GENERACIJE PROUČEVANJA STRATEŠKE KULTURE

Strateška kultura nima izoblikovanega enotnega ontološkega in epistemološkega pristopa k proučevanju, saj so skozi desetletja raziskovalci razvijali in uporabljali raznolike pristope in modele proučevanja. Kultura je v študijah znanih avtorjev, kot so Colin S. Gray, Alistair Ian Johnston, Ronald Jefferson, Alexander Wendt, Peter Katzenstein, Kerry Longhourst, Ken Booth, in Forrest Morgan, imela različen pomen znotraj politično-analitičnega okvira. Proučevanje strateške kulture glede na časovna obdobja delimo v generacije, ki so še vedno predmet razprave med strokovnjaki. Alastair Ian Johnston konceptualne razprave v zvezi s strateško kulturo deli v tri obdobja. Prva generacija v poznih sedemdesetih letih uvede pojem strateške kulture v okviru strateških študij kot reakcijo na prevladujočo teorijo iger in modele racionalnih akterjev. Prvi raziskovalci strateške kulture so bili v večini ozko usmerjeni v proučevanje jedrskih strategij tedanjih velesil – SZ in ZDA. Po Johnstonu, znanstvena moč prve generacije leži v sposobnosti napovedovanja in pojasnjevanja (razlaganja). Trditev temelji na prepričanju, da se strateške kulture akterjev razvijajo postopoma in zajemajo vse

ravni varnostne politike in so zato – kot koncept uporabne za znanstvenike in določevalce pri analizi strateških vedenj. Kljub temu pa se pomanjkljivost prve generacije kaže v t. i. mehničnem determinizmu. Ta zadeva odnos med kulturo in vedenjem ter otežuje ocenjevanje (ovrednotenje) relevantnosti strateške kulture. Druga generacija študij o strateški kulturi, ki zajema obdobje osemdesetih let prejšnjega stoletja, predstavlja premik od proučevanja kulturnih nagnjenj in omejitev k analizi manifestov, varnostnih doktrin in »kodiranih« sporočil znotraj strateško-kulturne razprave. Poleg tega je za drugo generacijo značilno jasno razločevanje med strateško kulturo in vedenjem ter med deklarativno in »resnično« (nesporočevalno) doktrino. Ravno razlikovanje med deklarativno in »resnično« doktrino je avtorjem druge generacije omogočilo, da so se izognili nekaterim epistemološkim zankam prve generacije ter ponovno odprlo nerešeno vprašanje o odnosu med kulturo in vedenjem – ki je še vedno ostajalo neodgovorjeno. S koncem hladne vojne se v začetku devetdesetih let pojavi tudi tretja generacija študij o strateški kulturi. Poglavitna lastnost te generacije je natančnejši pristop, ki temelji na ožjih – bolj specifičnih opredelitvah predmeta proučevanja. Tudi Johnston, ki je proučevanje strateške kulture časovno in epistemološko kategoriziral, sebe umešča v tretjo generacijo. Po Johnstonu je strateška kultura sestavljena iz predpostavk o vlogi vojne v medčloveških odnosih in učinkoviti uporabi sile, ki se pojavljajo v obliki omejenih in rangiranih veliko – strateških preferenc, ki se nanašajo na predmet analize in so časovno stalno prisotne. Strateško kulturo, ki je v osnovi interpretativna, skuša tretja generacija z Johnstonom na čelu opredeliti bolj na pozitivističen način ter jo podvreči znanstveni dvomljivosti. Poleg Johnstonovih treh generacij proučevanja strateške kulture, nekateri avtorji omenjajo še četrto, ki se pojavi ob prelomu tisočletja in zajema bogat nabor raziskav s področja strateške kulture. Vendar kljub velikemu številu knjig in člankov še vedno ne prihaja do akumulacije raziskovalne tradicije na področju strateške kulture. To je v veliki meri posledica neenotnega opredeljevanja samega koncepta, s strani številnih avtorjev. AsleToje četrto generacijo vidi kot posledico vprašljivega obstoja unipolarnega mednarodnega sistema, v času vzpona novih svetovnih akterjev, kot so EU in Ljudska republika Kitajska (LRP) (Meyer 2006, 15–19; Sondhaus 2006, 3–11; Toje 2008, 15–19).

3.3 DVA RAZLIČNA PRISTOPA: JOHNSTONOV IN GRAYEV MODEL

Odsotnost enotnega konceptualnega pristopa k proučevanju strateške kulture je v veliki meri posledica številnih in raznolikih opredelitev. Kljub temu pa v literaturi izstopata dva skrajna ontološka in epistemološka pristopa. Gre namreč za spopad med t. i. prvo in tretjo generacijo študij o strateški kulturi. Pri tem se ontološka razprava vrti okrog vprašanja, ali naj se

strateška kultura uporablja za razumevanje, ali za pojasnjevanje (razlaganje) strateškega vedenja akterjev na obrambno-varnostnem področju. Nasprotujoča predstavnik prve in tretje generacije sta Colin S. Gray in Alastair Ian Johnston. Slednji strateško kulturo vidi kot potencialno pomembno neodvisno spremenljivko, ki kot idejni mejnik omejuje vedenjske možnosti (izbire) ter tako lahko pojasni (razloži) vedenje akterjev. Pri tem gre še dlje, saj skuša s pozitivističnim pristopom vpliv strateške kulture podvreči znanstveni dvomljivosti ter na ta način strateško kulturo ločiti od ostalih nekulturnih spremenljivk. To počne tako, da med akterjevim vedenjem in strateško kulturo postavi ločnico, pri čemer vedenje obravnava kot – od strateške kulture odvisno spremenljivko. Johnston trdi, da se kultura in vedenje ne moreta enačiti, vsekakor pa prva spremenljivka vpliva na drugo – in to na kompleksen način. Vključitev vedenja v definicijo bi kompromitiralo pojem strateške kulture in ji odvzelo pojasnjevalno vrednost. Johnstonova definicija strateške kulture temelji na Geertzovi definiciji kulture: kot sistem simbolov (argumentiranih struktur, jezikov, analogij in metafor), ki s formulacijo konceptov o vlogi in učinkovitosti uporabe vojaške sile v meddržavnih odnosih vzpostavljajo vsesplošno razširjene in dolgotrajne strateške preference ter z »stvarnim maskiranjem« tovrstnih pojmovanj ustvarjajo prepričanje o resničnosti in učinkovitosti danih strateških preferenc. Kljub temu pa kritiki opozarjajo, da se Johnstonove vseobsežne in rangirane strateške preference ne odzivajo na spremembe nekulturnih neznank, kot so tehnologija, organiziranost in grožnje. S trditvijo, da se kultura pojavlja v obliki merljivih preferenc in vedenja, Johnston utemeljuje znanstveni dvom v svojo definicijo. Dolgotrajna strateška kultura je posledica dolgotrajnih strateških preferenc, zatorej moč koncepta strateške kulture temelji na povezavi med strateškimi preferencami in strateškim vedenjem (Meyer 2006, 15–19; Toje 2008, 15–19).

Največji Johnstonov konceptualni nasprotnik je Colin S. Gray. Slednji obravnava kulturo kot kontekst, ki sestavlja in preveva vedenje akterjev. Gray kritizira Johnstonov pristop ločevanja kulture in vedenja, češ da slednji ločuje neločljivo. Kultura ni naključna spremenljivka za napovedovanje, temveč kontekst, ki nam pomaga razumeti razloge in motivacije akterja. Po Grayevi definiciji strateška kultura predstavlja: sestavne in trajne (kljub temu ne večne) družbeno prenesene ideje, poglede, tradicije, miselne navade in priljubljene metode operacij, ki so geografsko omejene na določeno varnostno skupnost z neko skupno zgodovinsko izkušnjo. Gray nasprotuje Johnstonu, da ta obravnava ideje, prepričanja in norme enako kot ostale običajne spremenljivke (indikatorje moči) ter, da je v njegovem konceptu strateška kultura pretirano pomembna neodvisna spremenljivka – za pojasnjevanje akterjevega

obnašanja. Človek je predstavnik kulture, ki vpliva na vsakršno strateško vedenje. Torej je tudi vsakršno akterjevo vedenje posledica kulturne ekspresije, saj se nihče ne more izvzeti (vključno z racionalnimi akcijami) iz kulturnega konteksta – katerega del je. Enako velja tudi za politične elite, ki so nezavedno in skozi proces učenja podvržene družbeni socializaciji (Meyer 2006, 15–19; Toje 2008, 15–19).

V magistrski nalogi bom teorijo o strateški kulturi apliciral na primer oboroženega konflikta v Siriji. Cilj naloge je preverjati povezavo med strateškimi kulturami posameznih evropskih držav in njihovim vedenjem v odnosu do Sirske krize. Za aplikacijo Johnstonovega modela proučevanja strateške kulture sem se odločil, ker se mi ta zdi primernejši za uresničitev zastavljenega cilja. Johnstonov model strateško kulturo obravnava kot neodvisno spremenljivko, vedenje pa kot – od strateške kulture odvisno spremenljivko. Z ločevanjem strateške kulture od akterjevega vedenja povečuje znanstveno dvomljivost odnosa med omenjenima spremenljivkama. Poleg tega strateško kulturo uporablja za pojasnjevanje (razlaganje) vedenja določenega akterja. Nasprotno temu, Grayev model strateško kulturo vidi kot kontekst, ki sestavlja in preveva vedenjske vzorce akterjev. Torej sta kultura in vedenje združena v nekem kontekstu, ki nam pomaga razumeti razloge in motivacije akterjev. Ker ni izoblikovanega konsenza o pristopu proučevanja strateške kulture, vključno s primernostjo omenjenih modelov s strani stroke, se tudi sam težko odločam pri izbiri raziskovalnega pristopa. Strateška kultura pri iskanju vzrokov in motivacij vedenja ni edini, temveč le eden izmed dejavnikov, ki skupaj z ostalimi (racionalističnimi) dejavniki povzroča oz. sproža določeno vedenje ter na ta način potrjuje Grayeve argumente. Kljub temu je po Grayevem modelu težko določiti v kolikšni meri ta strateška kultura sooblikuje vedenje akterja, kar otežuje oz. onemogoča merjenje vpliva. Ravno zaradi tega se zdi Johnstonov (pozitivistični) pristop primernejši in skladnejši s cilji naloge, saj omogoča jasnejši vpogled v odnos med strateško kulturo in vedenjem ter povečuje merljivost tega odnosa. Poleg tega Johnstonov model vključuje znanstveno dvomljivost v koncept, kar pomeni, da dopušča možnost, da povezava med strateško kulturo in vedenjem ne drži. Ravno preverjanje te povezave pa je bistvo magistrske naloge. Sklepam, da bo po Johnstonovem modelu lažje in bolj pregledno prikazati vpliv posamezne strateške kulture, ki ga je ta imela na vedenje določene države (Meyer 2006, 15–19; Toje 2008, 15–19).

4 FRANCIJA

Francija je zahodno-evropska parlamentarna demokracija s slabimi sedeminšestdesetimi milijoni prebivalcev. Država spada med gospodarsko najbolj razvite države in je ena izmed ustanovnih članic EU, zvezi NATO in OZN (s stalnim sedežem v VS). Glede gospodarskih povezovanj je članica vladnih političnih forumov G-8 in G-20. Francija je vojaški del NATA zapustila leta 1966 in se zvezi polnopravno ponovno pridružila leta 2009. Francija je postkolonialna država z velikim varnostno-političnim vplivom v državah severne Afrike (bivših kolonijah) in ena najvplivnejših evropskih diplomacij. Francija je v smislu konvencionalne vojaške moči druga vojaško najmočnejša evropska država (brez RF) in šesta v svetovnem merilu (CIA Worldfactbook 2015; GlobalFirepower 2016).

4.1 STRATEŠKA IDENTITETA

Na nacionalno-varnostno identiteto Francije so skozi zgodovino močno vplivali trije dejavniki: stoletja trajajoči odnosi z anglo-saksonskimi političnimi tvorbami, zapuščina francoske meščanske revolucije in ponižujoč poraz v vojni z Nemčijo leta 1940. Od stoletne vojne naprej, pa vse do druge polovice 19. stoletja, je med Francijo in VB vladalo vojaško-politično rivalstvo. Vsekakor pa so na francosko-britanske odnose najbolj odločujoče vplivali dogodki med in po drugi svetovni vojni. Po hudem porazu francoske vojske in umiku britanskih enot na otok, so se Francozi počutili močno ponižane, saj so nasprotno od Britancev, ki so se v okviru zavezništva z ZDA uspešno zoperstavili nemški invaziji, padli pod nacistično vladavino tretjega rajha. Občutek, da so jih Britanci pustili na cedilu, se je dodatno okrepil z zavezniškim odprtjem druge fronte v Normandiji in ponižanjem francoske vlade v izgnanstvu s Charlesom de Gaullom na čelu. Občutek nezaupanja je obvladoval britansko-francoske odnose tudi po vojni, saj je bila tedaj Francija, po mnenju nekaterih francoskih funkcionarjev, prisiljena »prostiti«
Britance za stalni sedež v VS OZN. Sueška kriza je bila dodaten udarec za državno diplomacijo, ki je podlegla sovjetskemu izsiljevanju. Kljub temu pa vojaški in moralni zlom Francije v bliskoviti vojni proti Nemčiji leta 1940 ostaja najvplivnejši dejavnik sooblikovanja sodobne strateške kulture Francije in ustanovitve pete republike. Izkušnje iz 2. sv. vojne so izoblikovale francosko stališče, da se Nemčijo lahko obvladuje le z njeno vključitvijo v nadnacionalne strukture in vojaška zavezništva (Meyer 2006, 51–53; Sondhaus 2006, 24–28).

Strateška kultura Francije temelji na dveh različnih in nasprotujočih tradicijah. Prva, ki je neposredno povezana z meščansko revolucijo, temelji na samopodobi kot države človekovih pravic, ki se z diplomatskimi aktivnostmi zavzema za multilateralizem in demokracijo. Iz časa

revolucije izhaja tudi »vprašljivo« prepričanje, da francoska obrambna politika nikoli ni bila ozko usmerjena zgolj v sledenje nacionalnih interesov, temveč se je zavzemala tudi za blaginjo in pravice ostalih ljudi. Druga tradicija, ki je pravo nasprotje prve, je posledica francoskih izkušenj med in po 2. sv. vojni. Ta tradicija temelji na samozanašanju in suverenosti ter je neposredno povezana z de Gaullovim preoblikovanjem nacionalnega spomina in izoblikovanjem nove francoske nacionalne identitete v šestdesetih letih 20. stoletja. Posledica 2. sv. vojne je tudi prepričanje Francije, da mora za ohranitev neodvisnosti in ponovno doseg »veličine« posedovati lastno jedrsko orožje. Nezaupanje v zahodna zaveznitva, ki izhaja iz francosko-britanskih odnosov med 2. sv. vojno in britansko-ameriškega jedrskega sodelovanja po njej so izoblikovale stališče, da Francija nikoli več ne sme biti vojaško odvisna niti od ZDA niti od SZ (Meyer 2006, 51–53; Sondhaus 2006, 24–28; Irondele in Schmitt v Biehl in drugi 2013, 125–126).

4. 2 RAVEN IN CILJI VARNOSTNO-OBRAMBNE POLITIKE

Vpliv omenjenih tradicij lahko zasledimo v Belem papirju (White paper) iz leta 2008, ki opredeljuje cilje Francije na varnostno-obrambnem področju. Prvi cilj je zavarovanje prebivalstva in ozemeljske integritete Francije (vključno s čezoceanskimi območji). Drugi, pri katerem je razvidna zapuščina meščanske revolucije, poudarja francoski prispevek k evropski in mednarodni varnosti. Ta cilj utemljujeta dva razloga: razumevanje odvisnosti francoske nacionalne varnosti od dogodkov izven državnih meja ter zavedanje o odgovornosti Francije. Slednje je posledica stalnega članstva v VS in statusa ustanovne članice OZN, zveze NATO in EU ter posedovanja OMU. Tretji cilj je prispevek k obrambi in promociji t. i. republikanskih vrednot; še posebej individualnih in kolektivnih pravic, kot so spoštovanje človekovega dostojanstva, solidarnost in pravica. Iz treh ciljev, ki so opredeljeni v Belem papirju, izhajajo tri prevladujoče ambicije:

- Politična integracija EU, ki je posledica francoske samopredstave – kot pomembnega (ključnega) akterja za varnost v Evropi.
- Prispevek k atlantskemu zaveznitvu ter materializaciji zveze NATO. Slednja je sicer zaznana kot temelj evropske varnosti, vseeno pa Francija izpostavlja potrebo po novi opredelitvi strateškega partnerstva z ZDA.
- Vzpostavitev učinkovitega mehanizma kolektivne varnosti v okviru OZN. Multilateralizem je uradno najpomembnejši princip za zagotavljanje mednarodne varnosti (Irondele in Besancenot v Kirchner in Sperling 2010, 21–23; Irondele in Schmitt v Biehl in drugi 2013, 125–126).

Poleg omenjenih točk je ključna izstopajoča lastnost francoske strateške kulture trajna težnja po vodilni vlogi v multinacionalnih operacijah. Ta želja Francije pa je precej paradoksalna. Irondelle in Basancenot trdita, da francoski politiki ne vlagajo v ekspedicijske vojaške zmogljivosti z namenom, da bi povečali operacijsko zmogljivosti enot na terenu, temveč zato, da bi povečali vpliv in ugled Francije znotraj mednarodnih vojaških koalicij. Zaradi tega Francija veliko vlaga v razvoj »visoko profiliranih« zmogljivosti, kot so obveščevalne službe (vključno z vesoljskimi zmogljivostmi) ter s tem skuša pridobiti in ohranjati položaj države, ki največ prispeva v mednarodnih operacijah. Visok položaj v mednarodni diplomaciji, ki ga Francija skuša uveljaviti, pa velikokrat privede do kontrasta (razočaranja) med visokimi nacionalnimi ambicijami in dejanskim stanjem moči v mednarodni politiki (Irondelle in Besancenot v Kirchner in Sperling 2010, 21–25; Irondelle in Schmitt v Biehl in drugi 2013, 125–126).

4. 3 RAZMERJE PRISTOJNOSTI MED IZVRŠILNO IN ZAKONODAJNO VEJO OBLASTI (NA PODROČJU ZUNANJE IN OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE)

Od ustanovitve pete republike leta 1958 je Francija predstavljala idealen tip močne države na področju obrambe in zunanjih zadev. Ključen akter na tem področju je predsednik republike, ki glede moči nima ekvivalenta v političnih sistemih ostalih evropskih držav. Predsednik republike uživa visoko stopnjo izvršilne fleksibilnosti v okviru t. i. predsednikovih rezerviranih pristojnosti (reserveddomain) na področju obrambne, varnostne in zunanje politike. Čeprav so predsednikove »rezervirane pristojnosti« brez vsakršne legalne baze (niso opredeljene v nobenem uradnem tekstu) še vedno predstavljajo najučinkovitejši inštitut za pripravo (izdelavo) vojaških politik. »Rezervirane pristojnosti« so hkrati regulacijski mehanizem za urejanje odnosov znotraj izvršilne oblasti ter odnosov med izvršilno in zakonodajno vejo oblasti. Poleg tega urejajo tudi odnose med politiko in vojsko. Slednja je strogo podrejena predsedniku republike, ki je tudi uradno vrhovni poveljnik OS. Vlada Republike Francije, s predsednikom vlade na čelu, je po pristojnostih na obrambno-varnostnem področju druga najpomembnejša institucija, ki skladno z ustavo določa in izvaja državno politiko. OS so na razpolago vladi in njenemu predsedniku, ki je tudi odgovoren za nacionalno obrambo. Predsednik vlade (skupaj z obrambnim in zunanjim ministrom) je še posebej pomemben v obdobju političnega sobivanja – ko sta politični večini, ki sta izvolili vlado in predsednika republike različni. Kljub temu, da je v obdobjih političnega sobivanja med vlado in predsednikom republike proces odločanja bolj uravnovešen, slednji še vedno ostaja glavni akter obrambno-varnostne in zunanje politike. Poleg tega nima izvršilna veja

oblasti nobenih ustavnih omejitev v zvezi z napotitvijo OS. Proces odločanja je v Franciji močno centraliziran – v pristojnosti izvršilne oblasti. Enako velja tudi pri sprejemanju odločitve o napotitvi sil, kjer je glavni pristojni organ Svet za nacionalno varnost in obrambo. Slednjega vodi predsednik republike v tesnem sodelovanju s pristojnimi ministri. Odločitve sicer uradno sprejema predsednik vlade, ki pa je pod temeljitim nadzorom predsednika republike. V nasprotju z izvršilno, je zakonodajna veja oblasti zelo šibka. Primerjalne študije kažejo, da je francoski sistem parlamentarnega nadzora »najšibkejši« v Evropi – s skoraj nič pristojnostmi na obrambnem področju. To se najbolj izrazito kaže, ko gre za napotitve sil, saj so bile operacije v Jugoslaviji (Forpronu, IFOR in SFOR), Albaniji (Alba) in Kosovu (KFOR) – odobrene in podaljšane brez odločanja parlamenta (Irondele in Besancenot v Kirchner in Sperling 2010, 26–27; Irondele in Schmitt v Biehl in drugi 2013, 128–130).

4. 4 USMERJENOST ZUNANJE POLITIKE

V obdobju po hladni vojni sta Charles de Gaulle in njegova zapuščina močno vplivala na francosko zunanjo politiko. Tedaj je Francija, kar se tiče vojaškega sodelovanja, dajala izključno prednost Evropi. Nasprotno temu, so po ponovni vključitvi Francije v zvezo NATO prioritete francoske zunanje politike precej raznolike. Sodeč po uradnih dokumentih, Francija danes vidi EU in NATO kot komplementarni organizaciji. Poleg tega je francoska vključitev v integrirano vojaško poveljstvo zveze NATO videna kot priložnost za prenovitev SZVP in uravnoteženje transatlantskih odnosov. Politika je bila v obdobju De Gaulla in Mitterrana posledica predvidevanj, da bodo ZDA nekoč zapustile Evropo. To naj bi predstavljalo izziv in hkrati priložnost za vzpostavitev evropske (od ZDA neodvisne) varnosti ter priložnost za Francijo, da bi kot edina evropska velesila (s posedovanjem OMU in najmočnejšimi OS) vodila Evropo k strateški avtonomiji. Posledica tega je bilo izoblikovanje izraza »Europepuissance«, kar bi pomenilo globalno silo, ki bi s skupno zunanjo politiko branila svoje vrednote in interese v svetu. Evropa bi tako morala postati svetovni akter ter si sama zagotavljati varnost – vključno s strateškim odvrčanjem (Irondele in Besancenot v Kirchner in Sperling 2010, 22–26; Irondele in Schmitt v Biehl in drugi 2013, 130–132).

Varnostno sodelovanje znotraj EU je po hladni vojni postopno začelo spodkopavati princip absolutne samostojnosti na obrambno-varnostnem področju. To je pomembno vplivalo na strateško kulturo Francije, saj sta bili načeli samostojnosti in neodvisnosti eni izmed ključnih elementov francoske identitete po 2. sv. vojni. Kljub temu pa so francoski politiki, po začetnem navdušenju, kaj kmalu postali razočarani nad na novo vzpostavljeno SZVP in njenimi operativnimi dosežki. Po mnenju nekaterih strokovnjakov je v Franciji prisotno

spoznanje, da je SZVP le instrument kriznega menedžmenta – in ne mehanizem, ki bi EU dvignil na nivo globalnega akterja. Poleg tega se SZVP kaže kot neučinkovito sredstvo za ohranjanje vojaških zmogljivosti v Evropi. Razočaranje nad SZVP je bilo eden ključnih dejavnikov popolne reintegracije Francije v zvezo NATO. Kljub temu pa Francija ni zapustila ideje o samostojnem sodelovanju držav EU na področju varnosti in zunanjih zadev. Francijo je močno zmotila domnevna delitev dela na obrambnem področju med EU in atlantskim zavezništvom, kjer naj bi SZVP predstavljala le civilni instrument ali bila omejena na nizko-intenzivno vojskovanje. Poleg tega Francija ostro zavrača potrebo po opredelitvi oz. izbiri ene ali druge organizacije (EU ali NATO) za varnostno sodelovanje. Francosko soočanje z obrambno-varnostnimi izzivi temelji na multilateralizmu, kar je posledica kompleksnosti sodobnih varnostnih groženj. Prevladujoči trend zunanje politike je ohranjanje dobrega (uglednega) položaja Francije znotraj vseh razpoložljivih obrambno-varnostnih koalicij. Francija je torej pripravljena delovati tako v okviru zveze NATO kot tudi SZVP – skladno z varnostnimi potrebami. Ena ključnih preferenc francoske strateške kulture je multilateralno (mednarodno) varnostno sodelovanje znotraj organizacij, ki temeljijo na statusni hierarhiji držav (kot na primer VS OZN) (Meyer 2006, 64–67; Irondele in Besancenot v Kirchner in Sperling 2010, 22–26; Irondele in Schmitt v Biehl in drugi 2013, 130–132).

4. 5 PRIPRAVLJENOST NA UPORABO SILE

V teoriji je uporaba sile opredeljena kot zadnji instrument politike, ko so vsa ostala sredstva že izčrpana. Glede uporabe sile, Francija uradno poudarja potrebo po resoluciji in mandatu OZN, kar kaže na francosko zavezanost k multilateralnemu delovanju na obrambno-varnostnem področju. Kljub podrejenosti OZN, pa lahko z namenom zaščite prebivalstva (državljanov) v tujini, ali v primeru vsiljevanja bilateralnih varnostnih sporazumov francoske OS intervenirajo tudi na podlagi unilateralne odločitve. Vsekakor pa mora biti obseg enostranskih operacij omejen, tudi zaradi omejenih zmogljivosti francoskih OS. Uradno morajo biti misije vzdrževanja (peace-keeping) ali vsiljevanja (peace-enforcing) miru izvedene v okviru večnacionalnih koalicij ali zavezništev. Leta 2012 je bilo na 16 misijah, ki se jih je Francija udeležila napotenih 7000 vojakov. Najpomembnejši med temi sta bila misija ISAF v Afganistanu in UIFIL v Libanonu. Francija obravnava svoje OS kot primarno sredstvo za doseg varnostnih ciljev – pred trgovino ali mednarodno pomočjo. Poleg tega je Francija ena izmed dveh (poleg VB) evropskih držav, ki imajo ekspedicijski model OS. Francija splošno velja za eno izmed tistih držav, ki se rade zatekajo k uporabi sile in v kriznem menedžmentu dajejo prednost uporabi vojaške sile pred civilnimi sredstvi. Kljub

uradni opredelitvi uporabe sile kot zadnjega sredstva, pa je v praksi precej drugače. Statistični podatki kažejo, da je Francija med letoma 1991 in 2011 sprožila številne vojaške intervencije, v katerih so bile njene OS zaznane kot sredstvo za izboljšanje francoskega diplomatskega položaja. Podatki o obrambnih izdatkih so se iz 3,3 odstotka BDP na začetku devetdesetih, zmanjšali na 2,0 odstotka leta 2010. Padajoči trend obrambnih izdatkov v zadnjih 20 letih predstavljajo razkorak med francoskimi zunanjepolitičnimi ambicijami in vojaškimi zmogljivostmi (Irondele in Besancenot v Kirchner in Sperling 2010, 37–39; Irondele in Schmitt v Biehl in drugi 2013, 132–135).

V primerjavi z ostalimi državami EU, velja Francija za državo, ki, pogosteje poseže po uporabi vojaških sredstev. Enako velja tudi za politične elite, ki uporabo sile vidijo kot pomembno sredstvo za doseg varnostnih ciljev. Čeprav 85 odstotkov Francozov meni, da je v svetovni politiki ekonomska moč pomembnejša od vojaške, pa Francija, ko gre za uporabo sile, še vedno velja za državo z relativno visoko javno podporo. Podatki namreč kažejo, da kar 54 odstotkov Francozov podpira napotitev OS v tujino, z namenom rušenja nedemokratske oblasti. To je razvidno tudi na primeru konflikta v Libiji, v katerem je 58 odstotkov prebivalstva podpiralo vojaško intervencijo, od tega je kar 56 odstotkov podpiralo napotitev kopenskih sil. V primeru iranske jedrske krize je 60 odstotkov javnosti podpiralo vojaško intervencijo. Francija je država z največjo javno podporo vojaškemu posegom med državami EU, kar nakazuje prisotnost močnega militarizma med prebivalstvom (Irondele in Schmitt v Biehl in drugi 2013, 133)

5 NEMČIJA

Nemčija je parlamentarna demokracija, ki geografsko leži v srednji Evropi. Je najštevilnejša država EU, s slabimi 81. milijoni prebivalcev. Po drugi svetovni vojni je bila razdeljena na dve državi – vzhodno (NDR) in zahodno (ZRN) Nemčijo, ki sta pripadali nasprotujočim si vojaško-političnim blokom, Varšavskemu paktu in NATO paktu. Nemčija je največje gospodarstvo v EU (članica G-8 in G-20) in ključna članica evropskih političnih, gospodarskih in varnostnih organizacij. Združena Nemčija, kot jo poznamo danes, je bila ustanovljena leta 1990, po združitvi obeh nekdanjih držav. Glede vojaških zavezništev je članica zveze NATO, njene vojaške zmogljivosti, pa so relativno majhne v primerjavi z njenim gospodarskim položajem – kar je posledica mednarodnih restrikcij po drugi svetovni vojni. Nemčija je v smislu konvencionalne vojaške moči tretja vojaška sila med evropskimi

državami (brez RF) in osma v svetovnem merilu (CIA Worldfactbook 2015; GlobalFirepower 2016).

5. 1 STRATEŠKA IDENTITETA

Sodobna strateška kultura Nemčije je posledica dogodkov iz druge polovice 19. stoletja, druge svetovne in hladne vojne. V obdobju združevanja Nemčije od polovice 19. stoletja do leta 1871 je nemško strateško kulturo predstavljal pruski militarizem, katerega posledice so vplivale na zgodovino celotnega evropskega kontinenta tudi v 20. stoletju. V obdobju od združitve do 1. svetovne vojne so na zaznavo groženj močno vplivali trije dejavniki: zaupanje v hitro rastoče nemško gospodarstvo, rastoče prebivalstvo in pruski vojaški uspehi iz preteklosti. Poraz v 1. sv. vojni je bil posledica ekonomskega zloma, ki je povzročil notranjepolitično nestabilnost – in ne poraza na bojišču. Povojno ponižanje ni izničilo, temveč le okrepilo prusko (strateško-kulturno) ekspanzionistično zapuščino, da si mora Nemčija z uporabo sile zagotoviti mesto med evropskimi kolonialnimi silami. Želja po nacionalnem preporodu je skupaj z gospodarsko krizo (ki je bila posledica ogromne vojaške odškodnine Nemčiji naložene s strani antantnih sil) ustvarila ustrežno okolje za vzpon Hitlerjevega tretjega rajha, ki se je končal s fizičnim in moralnim porazom v drugi sv. vojni. Na strateško kulturo sodobne Nemčije so neposredno vplivali dogodki med in po drugi sv. vojni. T. i. ura ničle (stundennull), ki je zaznamovala totalno uničenje (moralno in fizično) ob porazu, predstavlja točko preloma v nemški strateški kulturi. Travmatične izkušnje poraza, okupacije in nasilja, so skupaj z globokim občutkom krivde sprožile »pohujšanje« in preporod strateške kulture (Meyer 2006, 54–57).

Strateško kulturo moderne Nemčije so izoblikovale tri lekcije, ki jih je narod (vključno s političnimi elitami) dobil v obdobju hladne vojne. Povojno obdobje je v nemško strateško kulturo vneslo unikatno percepcijo ogroženosti – ki je usmerjena navznoter. To bi pomenilo, da glavna grožnja nemški varnosti izvira (znotraj) v nemškem narodu, ki si je v preteklosti, preko militarizma in unilateralnih dejanj, uperjenih proti sosednjim narodom, že večkrat nakopal sovražnike in osamitev. Posledično ne obstaja noben varnostni cilj, za katerega bi bila uporaba sile legitimna, razen obrambe ozemlja pri neposrednem napadu. Lekcija druge sv. vojne – o neprimernosti uporabe sile ni vplivala samo na nemško varnostno-obrambno politiko, temveč na celotno mednarodno skupnost. Kljub temu se je misel o nesmiselnosti vojne izrazito močno ohranila v Nemčiji, saj je slednja predstavljala potencialno prizorišče v primeru jedrskega spopada med tedanjima ideološkima nasprotnikoma (ZDA in SZ). Druga lekcija je posledica prve. Ta izhaja iz globokega strahu političnih elit, da bi bila Nemčija v

primeru napada z vseh strani (še posebej SZ) prepuščena sami sebi. Posledica tega je bila odločitev o vključitvi države v NATO pakt in ostale evropske integracije. Na odločitev je močno vplivalo dejstvo, da tedanja ZRN predstavljala le pol-suvereno državo, ki je neposredno mejila na Varšavski pakt in bila močno odvisna od ameriške zaščite. Strah pred SZ je bil precej močan, še posebej v smislu povojnega nasilja, ki ga je sovjetska vojska (kot maščevanje) zakrivila v njeni okupacijski zoni. Tretja lekcija predstavlja skepticizem v ameriško obrambno politiko, ki si je prizadevala v jedrskem spopadu poraziti komunizem. Posledica tega je, da so se nemška civilna in politična gibanja začela osredotočati na t. i. spremembe preko miroljubnih sredstev, ki so izražale negodovanje v zvezi z – po mnenju Nemcev preveč izzivalno držo ZDA v odnosu do ZS. Kljub temu pa vključitev v NATO ni bila le posledica nujnosti ali prisile, temveč tudi pozitivne povojne izkušnje z ZDA – kot najprijaznejše okupacijske sile. ZDA so namreč preprečile nadaljnjo delitev nemških ozemelj v povojnem obdobju z oskrbovanjem zahodnega Berlina v času sovjetske blokade. Poleg tega so ZDA v okviru Maršalovega načrta močno pripomogle k rekonstrukciji in gospodarski oživitvi ZRN (Meyer 2006, 54–57; Harnisch in Wolf v Kirchner in Sperling 2010, 45–47).

5. 2 RAVEN IN CILJI OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE

Padec berlinskega zidu, razpad varšavskega pakta, umik sovjetske vojske iz vzhodne Nemčije, mejni sporazumi s Poljsko in ponovna vzpostavitev suverenosti na celotnem območju Nemčije so močno vplivali na zaznavo groženj in zavezanost k uporabi sile le v primeru obrambe ozemlja. Vendar je Nemčija kljub spremembi geopolitičnega položaja ohranila temeljne smernice varnostno-obrambne politike, izoblikovane po 2. sv. vojni, kot so: članstvo v Zvezi NATO, pospešena evropska integracija preko Maastrichtske pogodbe, ter zavezanost k nedotakljivosti katerihkoli obstoječih vzhodno-evropskih meja. Zaradi tega so nacionalne in mednarodne zmogljivosti, ki jih ima na razpolago Nemčija, pogosto v kontrastu s pričakovanji njenih zaveznic. Poleg tega notranjepolitične ovire dodatno omejujejo vire, ki jih imajo na razpolago nemški obrambno-varnostni odločevalci in OS. Enako velja tudi za obrambni proračun, ki se leta 2011 v primerjavi s proračuni ostalih NATO članic precej skrčil. To močno vpliva tudi na mirovne misije, ki so proračunsko omejene. Želja po vzpostavitvi nemške zunanje in varnostne politike, ki bi temeljila na humanitarnih in moralnih principih, je potekala skladno s transatlantsko usmeritvijo in iz Nemčije naredila srednje-evropskega hegemon z odporom do uporabe sile. To potrjujejo tudi prizadevanja nemške zunanje politike, da bi si Nemčija zagotovila stalni sedež v VS OZN. Na pritiske zaveznic, glede pričakovane vloge na obrambno-varnostnem področju, se je Nemčija odzvala s predlogi

o prestrukturiranju celotne državne varnostne strukture – od policije do OS. Ti predlogi so povzročili pravo zmešnjavo, saj so pokazali na zameglitev razlikovanj med notranjo in zunanjo, civilno in vojaško ter nacionalno in mednarodno varnostjo. Posledično pojem varnosti sedaj vključuje tudi ekonomsko, ekološko in humanitarno dimenzijo. Poleg tega je bil uveden izraz t. i. mrežne (ali omrežne) varnosti, ki zajema sodelovanje med številnimi akterji zvezne oblasti. Kar se tiče konkretnih reform, je treba izpostaviti priporočilo o zmanjšanju nemških OS (Bundeswehr) z 250.000 na 185.000. Poleg tega reforma vključuje povečanje sil, namenjenih napotitvi na mednarodne operacije. Poročilo o oceni varnostnih institucij, ustanovitev združenega centra za boj proti terorizmu in nacionalnega centra za kibernetiko varnost sicer kažejo na globoke premike znotraj nemških varnostnih struktur. Vendar se kljub temu tradicionalne institucionalne strukture po večini niso bistveno spremenile. Na obrambno-varnostnem področju še vedno ostajajo štiri glavne reformne ovire: odpor do ustanovitve fleksibilnih struktur, ustanovitev trajnostnih omrežij, poudarek na izvršilni veji oblasti in tradicionalna miselnost znotraj nemške vlade in administracije. Velik problem predstavlja tudi delitev med civilno in vojaško varnostjo. Poleg tega obstajajo jasne ločnice med političnim in strateškim na eni strani, ter operativno in taktično ravno na drugi. Posledica mišljenja, da je uporaba sile namenjena obrambi teritorija in odvracanja le na politični in strateški ravni, se kažejo pri nemških OS, ki se težko prilagajajo izzivom mednarodnih operacij. Poleg tega je proces spreminjanja doktrinalnih in organizacijskih struktur OS zelo počasen, saj se Nemčija za vsako ceno poskuša izogniti špekulacijam o ponovni vzpostavitvi klasične politike velesile, ki temelji na geo-ekonomski moči. Nemčija torej še vedno ne more doseči ravni obrambno-varnostne politike, ki bi sovpadal z njenim gospodarskim položajem, saj smernice, izoblikovane po drugi svetovni vojni, še vedno prevladujejo na obrambno-varnostnem področju (Meyer 2006, 67–71; Harnisch in Wolf v Kirchner in Sperling 2010, 43-45; Junk in Daase v Biehl in drugi 2013, 139–142).

5. 3 RAZMERJE PRISTOJNOSTI MED IZVRŠILNO IN ZAKONODAJNO VEJO OBLASTI (NA PODROČJU ZUNANJE IN OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE)

Zvezna nemška vlada predstavlja najpomembnejšega notranjepolitičnega akterja na področju zunanje in varnostne politike. Kljub temu pa se nemška vlada bistveno razlikuje od vlad primerljivih držav, kot sta Francija in VB ravno v tem, da velja za bolj nadzorovano in »poslušno« v odnosu do zakonodajne veje oblasti. Parlament ima izključno pristojnost odločanja glede kakršnihkoli napotitev OS izven območja delovanja NATA. Razmerje moči med vlado in parlamentom je urejeno z zakonom (Parlamentsbeteiligungsgesetz). Parlament

ima izključne pravice in dolžnosti na področju potrjevanja (odobravanja) mandatov za napotitev OS, obnovitve mandatov ter umika nemških OS iz mednarodnih misij. Na podlagi pristojnosti, ki jih parlamentu podeljuje zakon, so nemške OS pogosto opredeljene kot »parlamentarna vojska«. Kljub temu pa ima izvršilna veja oblasti še vedno precej manevrskega prostora. Vlada lahko namreč v izrednih primerih napoti OS v tujino, tudi brez takojšnjega parlamentarnega mandata – ki ga mora dobiti takoj, ko je to mogoče. V nasprotnem primeru parlament lahko zahteva umaknitev sil, četudi je ta pristojnost še vedno predmet akademske razprave. Poleg tega parlament lahko spreminja operativne podrobnosti – vendar ne temeljnih vladnih mandatnih predlogov. Odobritve in podaljševanja mandatov so do nedavnega potekala brez politizacij, saj so bili vsi mandati praktično odobreni – čeprav se lahko zgodi, da političnemu konsenzu nasprotujejo nekatere levo usmerjene stranke (stranka zelenih). Kljub temu pa obstaja izjema v institucionalnem parlamentarnem nadzoru na področju zunanje in obrambno-varnostne politike. Ta izjema je nadzor nad izvozom orožja, ki je v pristojnosti varnostnega sveta (Bundessicherheitsrat) ter ga sestavljajo kancler in relevantni ministri (Harnisch in Wolf v Kirchner in Sperling 2010, 43–45; Junk in Daase v Biehl in drugi 2013, 142–143).

Javno mnenje ima pomembno in rastočo vlogo pri procesu odločanja na področju zunanje in obrambno-varnostne politike. Od javnega nasprotovanja ameriški invaziji na Irak leta 2003 naprej, javno mnenje o zunanji in varnostni politiki velja za ključni dejavnik, ki vpliva na volilne kampanje. Zaradi velike parlamentarne moči, ki jo široko podpira nemška javnost, se razprave o odločitvah glede uporabe sile selijo na volilna območja posameznega člana parlamenta. Poleg močne vloge parlamenta je na obrambno-varnostnem področju potrebno omeniti tudi ustavno sodišče. Slednje, kot končni arbiter vse pogosteje nastopa na skoraj vseh področjih javne politike. Enako velja tudi za obrambno-varnostno politiko, ki je v devetdesetih letih prejšnjega stoletja naredila premik od ne-intervencionizma do pozicije neodločnega akterja, ki o intervenciji odloča posamezno – od primera do primera (Junk in Daase v Biehl in drugi 2013, 143–144).

5. 4 USMERJENOST ZUNANJE POLITIKE

Nemška zunanjepolitična orientacija temelji na kontinuiteti med evropskimi in transatlantskimi povezavami. Vsekakor pa se Nemčija, pod vodstvom kanclerke Merkel, uvršča med države s sredinskim stališčem do EU in zveze NATO ter se tako poskuša izogniti konfrontaciji obeh institucij. Vseeno pa je iz uradnih dokumentov razvidno razlikovanje med obema organizacijama. NATO splošno velja za instrument, ki je na razpolago v primeru

robustnih vojaških intervencij. Po drugi strani se primerjalna vrednost EU kaže v širokem naboru civilno-vojaških sredstev. Sodeč po uradnih dokumentih, si Nemčija prizadeva za razvoj različnih strokovnih profiliranosti, ekspertnih področij ter sil EU in NATO, ki bi povečale komplementarne koristi in učinkovitost obeh organizacij. Kljub temu pa se Nemčija vseeno zavzema za močno EU, ki bi bila sposobna samostojno oblikovati in izvajati SZVP. Glede mednarodnih varnostnih izzivov se izpostavlja želja po poglobljanju evropske integracije ter prispevek k oblikovanju t. i. bojnih skupin EU (EU BattleGroups) in odzivnih sil severnoatlantskega zavezništva (Junk in Daase v Biehl in drugi 2013, 145).

Izogibanje uporabi sile in multilateralna diplomacija sta nedvomno pogloblitni lastnosti nemške obrambno-varnostne politike med hladno vojno. Kljub temu pa je z ustanovitvijo sodobne Nemčije leta 1990 prišlo do premika k bolj robustni politiki na varnostnem področju ter samostojnejši zunanji politiki. Razlika je še posebej vidna pri nemških OS, ki so bile napotene na številne misije, kljub splošno »zadržani« strateški kulturi. Primeri, ki kažejo na odmik nemške zunanje in varnostne politike od smernic, ki so bile značilne v obdobju hladne vojne, so: unilateralni priznanji suverenih republik Slovenije in Hrvaške ob začetku razpada SFRJ (leta 1991), sodelovanje pri intervenciji zveze NATO na Kosovu leta 1998 (čeprav brez mandata VS OZN), nasprotovanje ameriški invaziji na Irak leta 2003, zahteve o umiku ameriškega OMU z nemškega ozemlja ter odpoved sodelovanja pri intervenciji v Libiji leta 2011. Ambivalentnost zunanje in varnostne politike je močno kritizirana tako s strani domače javnosti kot tudi drugih zavezniških držav. Del nemške javnosti namreč obtožuje vlado, da je militarizirala zunanjo politiko in vzpostavila policijsko državo doma. Po drugi strani je Nemčija podvržena pritiskom ameriške administracije in vlad nekaterih evropskih držav, zaradi – po njihovem mnenju premajhne vloge na obrambno-varnostnem področju. Kljub določenim kontroverznostim v zunanji politiki, pa Nemčija še vedno ostaja globoko zavezana multilateralizmu. Na bilateralni ravni sta najpomembnejši sodelovanji z ZDA in Francijo. Zunanjepolitični odnosi s Poljsko postajajo v zadnjih letih tesnejši, vseeno pa je iskanje rešitev mednarodnim varnostnim izzivom v okviru EU in zveze NATO, še vedno najbolj izstopajoča prioriteta nemške zunanje politike. Artikulacija nacionalnega interesa znotraj OZN, kot to velja za primer Francije in VB, bi po mnenju strokovnjakov prinesla »normalizacijo« zunanje in varnostne politike. Kakorkoli že, v Nemčiji za kontroverznega velja že sam termin »nacionalni interes«. To je posledica strahu, da bi se nemški nacionalni interesi odmaknili od evropskih ali globalnih interesov (Harnisch in Wolf v Kirchner in Sperling 2010, 43–45; Junk in Daase v Biehl in drugi 2013, 146).

5. 5 PRIPRAVLJENOST NA UPORABO SILE

Nemčija je po drugi sv. vojni predstavljala »civilno velesilo«, katere varnostna politika je temeljila na multilateralnih postopkih v nadvladanih strukturah, ter izogibanju uporabe sile. Združena Nemčija se je v varnostno kontradiktornem položaju prvič znašla med prvo zalivsko vojno (leta 1991). Varnostna dilema je bila posledica normativnega konflikta znotraj strateške kulture, saj je Nemčija v primeru podpore zaveznikom (ZDA) in konceptu kolektivne varnosti OZN, morala prekršiti načelo neuporabe sile izven območja Zveze NATO – kar je tedaj veljalo za politično in celo ustavno nesprejemljivo. Razprava glede legitimnosti uporabe sile se je zaključila z ustavno rzsodbo (leta 1994), ki po predhodni odobritvi parlamenta ter skladno z mednarodnim pravom in resolucijo OZN, dovoljuje napotitev nemških OS v tujino. Vendar kljub ustavnemu konsenzu in reformam OS, usmerjenih k zmanjšanju zmogljivosti za obrambo ozemlja ter povečanju zmogljivosti za mednarodne operacije, se nemška javnost in velik del političnih elit še vedno poistoveti z identiteto »civilne sile«, ki se strukturno izogiba vojaškimi tveganjem. Posledično uživajo civilni instrumenti široko podporo javnosti. Uradna utemeljitev, glede sodelovanja pri intervenciji v Afganistanu – zaradi ščitenja nemških interesov v Hindukušu, ni prepričala javnosti. Vendar kljub vključitvi pojma »nacionalni interes« v temeljni obrambno-politični dokument (BMVg 2011a), javna razprava o opredelitvi in zaščiti nemških interesov še vedno ostaja sporna. Namesto tega se raje izpostavljajo pojmi kot so vrednote in principi svobodne in demokratične ustave, ter mednarodnega prava. Posledično ostaja neizvedena tudi operacionalizacija bistvenih obrambno-varnostnih dokumentov. Nemška javnost je globoko skeptična glede uporabe sile, čeprav se obrambno ministrstvo trudi vzpostaviti oz. izoblikovati tradicijo javne počastitve (na misijah) padlih vojakov. Obrambno ministrstvo ima velike težave tudi z družbeno in institucionalno podporo vojakom na misijah. Kakorkoli že, snovanje oz. postavljanje okvirov vojaških intervencij igra odločilno vlogo pri oblikovanju javnega mnenja. Utemeljevanje razlogov za interveniranje, kot na primer s »humanitarno nujnostjo«, se pogosto izkaže kot uspešna strategija odločevalcev. To je razvidno na primeru operacije ISAF v Afganistanu, kjer je bila Nemčija tretja po vrsti glede prispevka sil. Nemška vlada se je dolgo poskušala izogniti opredeljevanju operacije kot »vojne«, saj bi to kompromitiralo humanitarni okvir operacije in povzročilo še večje nasprotovanje javnosti. Kot že rečeno, je ambivalentnost na področju zunanje in varnostne politike poglavitna lastnost nemške strateške kulture, saj velik del javnosti in politike obravnava uporabo sile - kot zadnjo možnost. Ta kontroverznost se kaže tudi znotraj nemških OS. Pravila vmešavanja (vojakov)

Bundeswehra so preveč striktno formulirana, da bi omogočala dobro sodelovanje z zavezniki (Meyer 2006, 67–69; Junk in Daase v Biehl in drugi 2013, 146–149).

Nemška javnost močno nasprotuje uporabi sile kot legitimnega sredstva za reševanje konfliktov. Podpora uporabi sile je precej manjša kot v primerljivih državah, kot sta na primer VB in Francija, saj le 14 odstotkov Nemcev prepoznava vojaške intervencije kot legitimne možnosti za nemško vmešavanje v zunanje krize in v okviru kriznega menedžmenta. Po drugi strani 50 odstotkov javnosti podpira ekonomska sredstva in sankcije, kar 83 odstotkov pa je naklonjenih uporabi diplomatskih sredstev. Poleg tega ima javno mnenje močan vpliv na nemško politiko. Na ta vpliv kaže tudi primer umika nemških OS iz operacije ISAF. Leta 2009 so nemške enote, ki so bile zadolžene skrbeti za varnost v severnem Afganistanu, zahtevale ameriško zračno podporo, katere posledica so bile številne civilne žrtve. Tragični incident je javno razpravo o pravičnosti operacije dokončno prevesil na stran nasprotovalcev. Politika se tako ni mogla več izogibati dejstvu, da ne gre za mirovno operacijo, temveč vojno. Posledično je kar 70 odstotkov javnosti zahtevalo hiter umik nemških enot iz Afganistana – kar predstavlja trend v zadnjih letih (Junk in Daase v Biehl in drugi 2013, 148).

6 VELIKA BRITANIJA (VB)

Velika Britanija je zahodno-evropska država s štiriinšestdeset milijonov prebivalcev. Država je parlamentarna monarhija in naslednica britanskega imperija (nekoč največja kolonialna država). VB predstavlja eno izmed dveh (poleg Francije) jedrskih sil v EU in je stalna članica VS OZN. Država je eden izmed ključnih obrambno-varnostnih akterjev na svetovni ravni. V smislu konvencionalne vojaške moči se VB uvršča na prvo mesto med evropskimi državami (brez RF) in na petem v svetovnem merilu. Poleg tega je članica zveze NATO, ki tesno sodeluje z ZDA tudi na bilateralni ravni. Gospodarsko je še vedno (vodilna) članica Commonwealtha in članica G-8 in G-20. V VB je prisoten močan evroskepticizem, ki bi lahko v prihodnosti pripeljal tudi do izstopa iz EU (CIA Worldfactbook 2015; GlobalFirepower 2016).

6.1 STRATEŠKA IDENTITETA

VB je država s svojevrstno strateško kulturo, ki se ločuje od ostalih analiziranih držav. Obrambno-varnostno identiteto VB je sooblikovalo dejstvo, da država ni izgubila večje vojne od ameriške vojne za neodvisnost naprej. Poleg tega matično ozemlje VB (britansko otočje) ni bilo okupirano s strani tuje okupacijske sile (od časa vikinških vpadov naprej). Kljub temu da je bila država v zadnjih stoletjih pogosto v vojni, so se spopadi večinoma odvijali na tujih

ozemljih. Posledica odmaknjenosti, ki izhaja iz geografske lege na otoku, je bilo tudi izoblikovanje svojevrstnega pojmovanja varnosti. T. i. pozicijska varnost (positionalsecurity), ki je eden izmed temeljnih elementov sodobne strateške kulture VB, predstavlja tradicijo prizadevanj za ohranitev in krepitev položaja svetovne sile. Ta izolacionistična vloga je bila v nasprotju z oblikovanjem dolgotrajnih zavezništev. Podpiranje vojn med celinskimi silami je VB omogočalo ohraniti uravnoteženost moči v Evropi ter onemogočalo vzpon celinske velesile, ki bi lahko ogrozila britansko prevlado na morju in njene kolonije. Ravno zaradi tega je vzpon Napoleonove Francije kot celinske velesile predstavljal največjo grožnjo britanskim imperialnim interesom. Poleg »pozicijske varnosti« je pri britanski obrambno-varnostni identiteti treba izpostaviti vlogo OS. Mednarodna veličina in moč vojske sta dolgo predstavljali sredstva integracije VB, saj sta omogočali premostitev (notranjih) angleško-škotskih konfliktov, ter pomembno prispevali k oblikovanju britanske imperialne identitete. Mednarodni ugled VB, ki je bil v veliki meri posledica učinkovitosti profesionalizirane britanske vojske, je različnim etničnim skupnostim dajal občutek pripadnosti nečemu večjemu ter tako omogočil izoblikovanje skupne identitete (Meyer 2006, 48–51; Smith v Kirchner in Sperling 2010, 97).

Prva polovica 20. stoletja je močno vplivala na britansko strateško kulturo in povzročila številne spremembe na področju obrambno-varnostnih norm, še posebej kar se tiče vključevanja VB v trajna zavezništva. Prva in druga svetovna vojna sta namreč pokazali, da VB brez zavezništva z ZDA ni več sposobna zmagati v velikih vojnah. Poleg tega sta svetovni vojni povzročili premik od izolacionistične strateške kulture k zavezništvu in kopensko strategijo postavili na prvo mesto – pred pomorsko. Posledica umestitve kopenske strategije kot glavne prioritete je bila tudi ustanovitev britanskih ekspedicijskih sil, katerih namen je bila podpora zaveznikom na vojskovališčih v tujini. Nastanek zveze NATO in vzpostavitev posebnih bilateralnih odnosov z ZDA sta bila posledici bolečega spoznanja, da se VB ni več sposobna zoperstaviti grožnjam iz celinske Evrope. Britanski politiki so SZ obravnavali kot grožnjo, predvsem zaradi njenega položaja celinske velesile, ki bi lahko okupirala Evropo – in ne toliko zaradi ideoloških razlogov. Posebni odnosi z ZDA niso le posledica varnostne potrebe, temveč tudi izgradnje mita o skupnih spominih na boj proti nacizmu. Poleg tega so bilateralni odnosi z ZDA povezani z britansko potrebo po »pozicijski varnosti«, ki je bila z zatonom imperija leta 1945 postavljena pod vprašaj. Obdobje hladne vojne je privedlo do spoznanja, da lahko VB ohrani položaj velesile le v sodelovanju z ZDA. Posledično so grožnje ameriško-britanskemu zavezništvu v očeh britanskih politikov pogosto obravnavane

kot grožnje mednarodnemu položaju VB. Tudi pridobitev OMU je bila delna posledica želje, da bi ZDA resneje obravnavale VB (v okviru bilateralnih odnosov). Poleg slednjih sta na britansko strateško kulturo vplivala tudi falklandska vojna in proces evropske integracije. Falklandsko vojno lahko razumemo v luči britanskega boja za ohranitev položaja drugorazredne globalne sile. Na drugi strani je proces integracije evropskih držav vzbudil strahove, da bo VB ostala izločena iz razvijajoče se evropske »naddržave«. Bojazen je bila še toliko večja, zaradi vodilnih vlog Francije in Nemčije v procesu evropske integracije. Pomembna značilnost britanske strateške zgodovine je stalno prizadevanje vlade, da bi ohranila politično avtoriteto in iniciativo čim dlje ter vzdržala pritisk, dokler se razmere ne izboljšajo oz. dokler se pritisk še da prenašati. (Meyer 2006, 48–51; Cornish v Biehl in drugi 2013, 371).

6. 2 RAVEN IN CILJI OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE

VB je srednje uvrščena ekonomska in vojaška sila, z nesorazmerno velikimi ambicijami in občutkom odgovornosti v mednarodni varnostni politiki. Kljub temu da so britanske ambicije lahko obravnavane le kot zgodovinski artefakt ali v zgolj retoričnem smislu, je VB pogosto pokazala pripravljenost neposredno posredovati, v okviru diplomatskih, ekonomskih in vojaških akcij. Vseeno, pa je razdalja med deklarativnimi ambicijami in realnostjo (materialnimi zmogljivostmi in dejanskim vplivom na mednarodno varnost) pogosto velika. Poleg tega kritiki pogosto obtožujejo VB zaradi neutemeljenega in motečega občutka upravičenosti za članstvo med mednarodno najvplivnejšimi državami, čeprav so britanske kvalifikacije za članstvo med najvplivnejšimi državami že dolgo stvar preteklosti. Zopet drugi hvalijo učinkovito uporabo zmogljivosti in resursov v nacionalno in mednarodno korist. Kakorkoli že, Britanska vlada se je že večkrat pohvalila z svojimi pretirano visokimi ambicijami v mednarodnih odnosih, ki so bodisi znak nepremišljenosti in pomanjkanja samo kritičnosti, ali pa predmet občudovanja zaradi poguma in visokih ambicij. Tudi trend osredotočanja na ekspedicijsko vojaško strategijo in krepitev temu potrebnih zmogljivosti, ki se je dodatno okrepil pod vodstvom Tonya Blaira, je znak visokih ambicij in samozaznave VB – kot »sile dobrega v svetu« (Smith v Kirchner in Sperling 2010, 97; Cornish v Biehl in drugi 2013, 371–372).

Mednarodne varnostne ambicije VB so zapisane v različnih uradnih dokumentih, še posebej pa v Nacionalni varnostni strategiji (NVS). Objava NVS iz leta 2010 poudarja ohranitev zavezanosti k vmešavanju v mednarodne zadeve. To naj bi izničilo dvome o padcu britanskega vpliva, ter v uveljavilo VB v mednarodni skupnosti kot premožno, varno,

moderno in navzven usmerjeno državo, ki zaupa v svoje vrednote in ideje. Poleg tega NVS izpostavlja fleksibilnost in prožnost ter zavezanost k človekovim pravicam, pravičnosti in vladavini prava. Na področju velike strategije je VB pripravljena uporabiti vse instrumente državne moči, ki bi preprečili konflikte in odvrčali grožnje preko meja. Med te instrumente spadajo: veleposlaništva, visoke komisije (Highcomissions), program mednarodne podpore (razvojna pomoč), obrambna diplomacija in kulturna sredstva. V uradnih dokumentih je težko najti omejitve ambicijam VB na področju mednarodne varnosti. Politične elite in njihova raven ambicij niso, zgodovinsko gledano, nikoli občutili nikakršnega vpliva materialne (vojaške in ekonomske) realnosti (Smith v Kirchner in Sperling 2010, 85–87; Cornish v Biehl in drugi 2013, 372–373).

6. 3 RAZMERJE PRISTOJNOSTI MED IZVRŠILNO IN ZAKONODAJNO VEJO OBLASTI (NA PODROČJU ZUNANJE IN OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE)

Izvršilna veja oblasti ime precejšnjo moč na področju varnostne politike in strategije, vključno z napotitvijo OS v bojne operacije. Stoletja je bila pristojnost vzdrževanja, napotitve in uporabe OS, vključena v pristojnosti (prerogativepowers) britanskega kralja. Pristojnosti kralja so se zgodovinsko ohranjale v okviru »kraljeve moči«, ki jo je monarh lahko uporabil, da je dosegel »javno dobro«. Poleg vrhovnega poveljstva nad OS so med pristojnosti kralja spadale tudi pristojnost ratificiranja mednarodnih pogodb in sporazumov, razpustitev parlamenta ter najpomembnejša – pravica odločanja o tem, kaj je »javno dobro«. Kljub temu so se od zapisa Bill of Rights leta 1688 kraljeve pristojnosti začele postopno prenašati na izvršilno vejo oblasti. V britanskem političnem sistemu 21. stoletja ima izvoljena vlada, z njenim predsednikom na čelu, pristojnost izvrševanja oblasti (t. i. kraljevih pristojnosti) v imenu kralja. Vlada ima tudi pristojnost vojne napovedi in napotitve OS na območje konflikta v tujini, brez podpore ali soglasja parlamenta. Kljub temu pa razpon izvršilnih pristojnosti vlade omejujejo trije dejavniki. Prvi dejavnik predstavlja kompleksna sestava britanske vlade. Ko gre za odločanje o (potencialno sporni) varnostni politiki, izvršilna veja oblasti ne obsega le predsednika vlade, par državnih sekretarjev in profesionalnih vodij vojaških služb, temveč celotno paleto vladnih organov in služb. Ti so: zakladnica, pisarna za zunanje zadeve in Commonwealth, ministrstvo za obrambo, ministrstvo za mednarodni razvoj, ministrstvo za trgovino in znanje, pisarna za domovinsko varnost (home office), kabinetna pisarna in obveščevalne službe. Drugi dejavnik (od leta 2010 naprej) predstavlja bolj formalen in transparenten proces oblikovanja nacionalne strategije VB. Svet za nacionalno varnost na čelu s svetovalcem za nacionalno varnost ima vodilno vlogo pri pripravi NVS ter strateško-

obrambnega in varnostnega dokumenta (Strategic Defence and Security Review – SDSR). Tretji dejavnik omejevanja izvršilnih pristojnosti britanske vlade predstavlja že dolgo trajajoča politična kampanja, ki bi popolnoma ukinila »kraljeve pristojnosti«. Poleg tega bi ukinitvev »kraljevih pristojnosti« izvršilno oblast tudi zakonsko kodificirala in uvedla strožji parlamentarni nadzor nad vlado. Kampanja je svoj višek dosegla leta 2003, ko je tedanji predsednik vlade Tony Blair, pred vojaško intervencijo v Iraku pristal na parlamentarno razpravo v spodnjem domu britanskega parlamenta. Kakorkoli že, glasovanje leta 2003 je bila le površinska gesta vlade, ki je odprla razpravo o tem, ali bi izvršilna oblast vedno pred napotitvijo OS na misije morala dobiti soglasje parlamenta (Cornish v Biehl in drugi 2013, 373–376).

6. 4 USMERJENOST ZUNANJE POLITIKE

Zgodovina, ki je VB umestila med svetovne pomorske in trgovske velesile je kot enega izmed nosilcev mednarodnega sistema izoblikovala tudi sodobno britansko identiteto. Čeprav je bila bilanca britanske trgovine dolgo v deficitu, država še vedno ohranja peto mesto na svetovni trgovinski lestvici. VB sebe vidi kot pomembnega in konstruktivnega partnerja mednarodnih organizacij (OZN, OVSE, EU, G20), katerih članica je. Kolonialna zapuščina VB je še dandanes vidna v Commonwealthu. Slednji združuje 54 držav, bivših kolonij, ki so uradno še vedno podrejene britanski kroni. Commonwealth, katerega prestiž je že dolgo stvar preteklosti, še vedno posredno vpliva na zunanjepolitično usmerjenost VB. Slednja je v preteklosti večkrat napotila večje kontingente svojega osebja na urjenje in vojaške vaje, ki so potekale skupaj z državami članicami Commonwealtha. To nakazuje na še vedno prisotno prednost, ki jo VB daje bivšim kolonijam pred (na primer) OZN, OVSE in EU. Kljub temu pa zavezništvo z ZDA ostaja trajnostna prioriteta britanske zunanje politike. OS VB in ZDA sodelujejo v številnih vojaških operacijah in vajah. Poleg tega si skorajda ni mogoče predstavljati britanske vojaške operacije, ki ne bi potekala v sodelovanju z ZDA. Državi bilateralno tesno sodelujeta tudi na področju vojaških specialnih sil in obveščevalnih služb. Britanske podmorniške sile za strateško odvrčanje pa so rezultat več kot petdeset let trajajočega vojaškega sodelovanja. Ameriško-britanski strateški odnosi močno vplivajo tudi na odnos VB do EU in Zveze NATO. Slednja za VB predstavlja osrednjo multilateralno institucijo, ko gre za vojaške operacije in posredovanja. Tudi obrambno-varnostni dokumenti kažejo na prioriteto, ki jo VB daje severnoatlantskemu zavezništvu. SDSR iz leta 2010 izpostavlja potrebo VB po kolektivni varnosti Zveze NATO kot osnove za teritorialno obrambo britanskega ozemlja in stabilnost v Evropi. Nasprotno temu, je poglobljena vloga EU

– kar se tiče zagotavljanja varnosti, predvsem promocija varnosti in blaginje. Podobno velja tudi za SZVP, ki je videna v kontekstu okrepitve severnoatlantskega zaveznitva s strani evropskih držav – in ne v smislu izoblikovanja konkurenčne institucije. Kljub temu da je bila VB (poleg Francije) ena izmed pobudnic ustanovitve samostojnih vojaških sil EU ob koncu devetdesetih let prejšnjega stoletja, se v praksi ni pokazala želja britanske politike, da bi z vojaškimi zmogljivostmi podprla SZVP. Tudi desetletje po vzpostavitvi instrumenta SZVP, ostaja britanski položaj do slednjega v najboljšem primeru ambivalenten (protisloven), dejanska vključenost pa omejena. VB vidi SZVP kot okvir, ki omogoča učinkovitejše sodelovanje in večji prispevek (v smislu vojaških zmogljivosti) evropskih držav k zvezi NATO. Kljub temu opredeljevanje med EU in Zvezo NATO ni bilo lahko za VB. Rešitev zunanje-politične dileme je prišla leta 2010, v okviru francosko-britanskih bilateralnih pogodb. Slednji so hkrati posledica »pogosto težavnih« odnosov med EU in NATO in rastoče ameriške frustracije nad nizkim prispevkom, ki ga – v smislu ekspedicijskih vojaških zmogljivosti, evropske države dajejo atlantskemu zaveznitvu. Francosko-britanske bilateralne pogodbe predstavljajo okvir za tesnejše vojaško in varnostno sodelovanje med državama in so nedvomno znak izboljšanja diplomatskih odnosov. Pogodbe se nanašajo na vojaško-pomorsko sodelovanje, ustanovitev skupnih ekspedicijskih sil (pod enotnim britanskim ali francoskim poveljstvom) ter sodelovanje na znanstvenem področju in testiranju OMU. Skupne ekspedicijske sile bi lahko bile uporabljene v bilateralnih francosko-britanskih misijah tako v okviru NATO pakta kot tudi EU (Smith v Kirchner in Sperling 2010, 87–90; Cornish v Biehl in drugi 2013, 376–378).

6. 5 PRIPRAVLJENOST NA UPORABO SILE

Od leta 1945 so bile britanske OS napotene na številne unilateralne in mednarodne misije (od srednjega do velikega obsega) ter misije specialnih sil. Visoko stopnjo intervencijske angažiranosti VB potrjuje tudi dejstvo, da so britanske OS od leta 1945 naprej skoraj vsako leto (razen leta 1968) beležile žrtve na mednarodnih misijah. Sodeč po številu vojaških izkušenj bi lahko trdili, da se VB z odporom sooča s situacijami, kjer je uporaba sile zaskrbljujoča oz. vprašljiva. Kljub temu pa je VB nemogoče obravnavati kot državo, kjer neomejena uporaba sile velja za legitimen instrument obrambno-varnostne politike. Omejitve, ki se nanašajo na uporabo sile, so posledica treh razlogov. Prvega predstavlja reven obrambnih izdatkov. VB se je leta 2012 z devetintrideset milijardnim obrambnim proračunom uvrščala na tretje mesto v svetovnem merilu (takoj za ZDA in LRK). Kljub temu pa napovedi kažejo, da se bo obrambni proračun v letih od 2010 do 2015 zmanjšal za 8 odstotkov.

Posledica finančnih rezov nakazuje, da se pojem »neomejenost« v bližnji prihodnosti ne bo pojavljal v britanski zunanji in varnostni politiki. Drugi razlog, ki omejuje uporabo sile, je britanska zaveza k bolj integriranemu pristopu na področju mednarodne varnosti. »Integriran« pristop, ki je nadomestil prejšnjega »celostnega«, izpostavlja preventivo ter menedžment in reševanje napetosti v kompleksnih krizah, saj gola uporaba vojaške sile ne ponuja trajnostnih rešitev na področju kompleksnih varnostnih izzivov. T. i. integrirani odgovori na grožnje so določeni v okviru součinkovanja različnih perspektiv: diplomacije, ekonomske, vojaške in celo kulturne. VB bo skladno z integriranim pristopom opredeljenim v SDSR, (iz leta 2010) bolj selektivno uporabljala svoje OS, ki bodo pravočasno napotene samo na območja, kjer so ogroženi njeni nacionalni interesi. Ker nevarnost konvencionalnega vojaškega spopada ne spada med prioritete grožnje VB, to predstavlja dodatno omejitev k uporabi sile. Varnostne prioritete se nanašajo na naslednje grožnje: mednarodni terorizem, kibernetike napade in večje naravne nesreče. Tretja skupina omejitev uporabe sile se nanaša na tristranski odnos med vlado, družbo in OS. Politični nadzor nad OS je bil vzpostavljen že pred stoletji, ter v nasprotju z primeri drugih zahodno evropskimi držav tudi nikoli ogrožen. Nekateri strokovnjaki obravnavajo vojaški profesionalizem kot ključnega omejevalca vedenja OS. Slednje od leta 1945 niso nikoli sodelovale v državnem udaru. Kljub temu številni kritiki tega ne jemljejo kot dokazila politične nevtralnosti britanskih OS, saj so tekom zgodovine številni (bivši) vojaški poveljniki zasedali visoke in vplivne položaje v britanski družbi. Poleg tega so pomembni vojaški voditelji pogosto opravljali funkcije znotraj izvršilne in zakonodajne veje oblasti. Pomembna utemeljitev odnosov med OS in družbo je opredeljena znotraj t. i. vojaške pogodbe (Military Covenant). Slednja je nastala v okviru publikacije o vojaški doktrini iz leta 2000, kot posledica negotovosti v odnosu med civilno družbo in OS, ki je bila zaradi visoke angažiranosti OS v številnih konfliktih prisotna v britanski družbi ob prelomu stoletja (Cornish v Biehl in drugi 2013, 379–382).

Uporaba sile je v primeru VB bolj posledica proračunskih omejitev in razvoja integriranega pristopa k obrambno-varnostnim izzivom kot pa nacionalno-kulturnih smernic. Edini neposredni vpliv kulture na vojaškem področju predstavlja vojaška pogodba – opredeljena tudi kot družbena pogodba med OS, vlado in družbo. Vendar je učinek kulture bolj zaznan na individualni ali taktični ravni OS kot pa na nacionalno-strateški ravni (Cornish v Biehl in drugi 2013, 382–383).

7 POLJSKA

Je parlamentarna demokracija v srednji Evropi, z dobrimi osemtridesetimi milijoni prebivalcev. Država slovi po tragični zgodovini, katere posledicaje bila tudi izguba suverenosti ob koncu 18. stoletja. Poljska, kakor jo poznamo danes, je bila ustanovljena po letu 1989 sočasno s procesom prestrukturiranja in razpadom SZ. Poljska je najštevilčnejša postsocialistična država in ena izmed najrobustnejših gospodarstev v srednji Evropi. Država je članica zveze NATO (od leta 1999) in EU (od leta 2004). Poljska postaja vse pomembnejši partner evroatlantskih organizacij in nedvomno zaseda prvo mesto glede vojaških zmogljivostih izmed postsocialističnih držav EU. Poljska je v smislu konvencionalne vojaške moči peta najmočnejša evropska država (brez RF) in devetnajsta v svetovnem merilu. Poleg tega tudi tesno bilateralno sodeluje z ZDA na obrambno-varnostnem področju (CIA Worldfactbook 2015; GlobalFirepower 2016).

7.1 STRATEŠKA IDENTITETA

Poljska nacionalno-varnostna identiteta se je razvila kot posledica geopolitičnega položaja in poltisočletne »tragične« zgodovine. Geopolitična lokacija, resursi in zgodovinske izkušnje so ustvarili družbeno nagnjenje k tesnobni zaznavi varnostnega okolja, ki ga prevzema občutek nezaupanja in strahu pred izdajo. Položaj med dvema večjima političnima entitetama (rusko in nemško) je močno zaznamoval poljsko zgodovino, saj je bila država večkrat v zgodovini ali v vojni, ali pa okupirana s strani njihovih sil. Boj za ohranitev nacionalne neodvisnosti je izoblikoval posebno pojmovanje vojaškega junaštva. Slednje je posledica zgodovinskih vojn, v katerih so se poljski vojaki skozi stoletja borili proti močnejšim in številčnejšim vojskam. Močna volja in nepopustljivost, ki sta bili pogosto edini prednosti poljskih vojakov v boju za nacionalni obstanek, sta skozi stoletja ustvarili podobo vojaka – borca za svobodo. Na kolektivni ravni se pojem junaštva nanaša na poljske OS, ki predstavljajo ključnega nosilca nacionalne identitete. Kljub temu pa so se številne vojne proti močnejšim nasprotnikom končale s porazi, zaradi katerih je bila Poljska pogosto tudi okupirana. Zaradi šibkosti v primerjavi z vzhodnimi (Rusija), zahodnimi (Nemčija) in južnimi (Habsburška Avstrija) sosedi je Poljska varnost temeljila predvsem na vplivu na zunanje varnostno okolje, ter ne toliko na sposobnosti odvrčanja nasprotnika z lastnimi silami. Kot posledica tega se je izoblikovalo temeljno strateško prepričanje Poljske, da se država ne more uspešno ubraniti pred nobenim od svojih sosedov, če je sama. Strah pred osamitvijo, ki se je odražal v želji po vključevanju v zavezništva, je Poljsko pogosto silil v boj za tuje varnostne interese. Njene OS so se borile v številnih vojnah zaradi interesov drugih evropskih držav (na primer

Napoleonove Francije), ki jih je Poljska obravnavala kot sebi prijateljske države. Kljub prispevanju k tujim interesom pa je država pogosto ostala razočarana, zaradi nepriznavanja (nespoštovanja) njenih vojnih naporov s strani zaveznikov. Strateška negotovost, ki je temeljna lastnost poljske strateške kulture, je posledica travmatične izkušnje ob izgubi neodvisnosti ob koncu 18. stoletja. Poleg tega so si Poljsko kar trikrat razdelile njene sosede. T. i. razdelitve Poljske (Partitions of Poland), v katerih so si njeno ozemlje razdelile Rusija, Prusija in Habsburška Avstrija, so ustvarile trajni občutek ogroženosti s strani sosednjih držav, ki so neprestano težile k uravnoveženju moči v Evropi. Zaznava stalne ogroženosti se je dodatno okrepila z izkušnjo leta 1918, ko ponovne vzpostavitve poljske neodvisne države nista priznali niti Rusija, niti Nemčija. Kljub temu pa so največji pečat v strateški kulturi države pustili dogodki iz druge svetovne vojne. Nemško-ruski napad ob začetku druge svetovne vojne in Jaltska konferenca, ki je SZ dopustila uvedbo komunističnega režima na Poljskem, sta geopolitično negotovost postavili v sodobni kontekst. Posledice vojaških porazov in drugih tragedij, kot so zatrite vstaje leta 1830, 1846–1848 in 1861, pokol v Katinskem gozdu leta 1940 ter zatrita varšavska vstaja leta 1944, so izoblikovale identiteto žrtve. V kontekstu slednje so vsi veliki vojaški porazi obravnavani enakovredno kot zmage, oboji skupaj pa sestavljajo nacionalno identiteto Poljske. Z drugimi besedami, vojska ni obravnavana le kot sredstvo politike, temveč tudi kot sooblikovalec in podpornik identitete. Posledično so vse vojne – dobljene in izgubljene vrednotene kot stopnje v procesu izoblikovanja poljske nacionalne identitete (Meyer 2006, 57–59; Terlikowski v Biehl in drugi 2013, 269–272).

7. 2 RAVEN IN CILJI OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE

V okviru komunistične Ljudske republike Poljske (1947–1989) je bil razvoj samosvoje strateške kulture nemogoč, saj je morala obrambno-varnostna razprava sovpadati z doktrino tedanjega vzhodnega bloka. Posledično so bile tudi poljske OS zavezane k boju za razvoj in širitev svetovnega komunizma, v okviru operativnih načrtov Varšavskega pakta. Kljub temu pa je večina civilne družbe in OS zavračala, ali bolje rečeno zamerila prisilno podrejenost doktrini SZ. Zaradi tega si je Poljska takoj po razpadu komunističnega političnega in ekonomskega sistema leta 1989 zastavila dva temeljna cilja na področju zunanje in varnostne politike: članstvo v EU in NATO. V strateškem kontekstu oba cilja izražata željo po zagotovitvi varnosti, ki je trajna in temeljna lastnost poljske strateške kulture. Strateško razmišljanje Poljske se je v devetdesetih letih vrtelo izključno okrog NATA kot optimalne varnostne organizacije. V članstvu EU država ni videla nobene varnostno-strateške koristi,

temveč le priložnost za družbenoekonomski razvoj in potrditev umestitve Poljske znotraj zahodne civilizacije. Osredotočanja na varnostna jamstva in tolažbe so bistveno vplivala na poljske varnostne interese in nivo mednarodnih ambicij. Politične elite so krepitev varnosti dojemale tradicionalno in ozko, v smislu obrambe samostojnosti, neodvisnosti in ozemlja države. Tovrstno razumevanje varnosti se je odražalo v odsotnosti odgovornosti za mir, stabilnost in vladavino mednarodnega prava tako na regionalni kot tudi globalni ravni. To potrjujejo tudi uradni strateški dokumenti. Sodeč po njih, Poljska ni izoblikovala nobenega odgovora na regionalne in globalne varnostne izzive, razen sodelovanja v mednarodnem kriznem menedžmentu. Poleg tega tudi civilna družba ne kaže pretirane zaskrbljenosti nad pojavom novih asimetričnih groženj, kot so: mednarodni terorizem, širjenje OMU ali pomorsko piratstvo. Argumenti glede celovitejših odgovorov na vedno kompleksnejše varnostne grožnje težko najdejo razumevanje med javnostjo. Varnostna razprava, pa kljub rastočemu pomenu novih varnostnih groženj, še vedno daje prednost tradicionalnim vojaško-političnim grožnjam. Vendar kljub temu zunanja intervencija zaradi humanitarnih razlogov običajno uživa široko podporo javnosti (Terlikowski v Biehl in drugi 2013, 270–272).

Sodelovanje v kriznih operacijah Zveze NATO in EU, ki je sledilo napotitvi poljskih OS v Irak leta 2003, je v nasprotju z omejenimi ambicijami Poljske v zvezi z globalnimi varnostnimi izzivi. Od 2003 naprej je Poljska sodelovala v skoraj vseh (razen ene) operacijah EU in NATA, poleg tega je imela leta 2013 v okviru teh operacij v tujini 3.900 pripadnikov OS. Na prvi pogled ta trend nakazuje na premik k večji odgovornosti za globalno varnost. Vendar v tem primeru to ne drži. Poljska sodeluje v mednarodnih operacijah kriznega menedžmenta, da bi pridobila oprijemljive varnostne koristi. To je tudi ena izmed temeljnih značilnosti poljske strateške kulture, ki izhaja iz večstoletne tradicije. Poljska napotitev sil v tujino vidi kot instrument pridobitve t. i. političnega kapitala, ki ga lahko pozneje skladno z lastnimi varnostnimi potrebami učinkovito unovči. Tovrsten pristop k varnostni politiki potrjuje tudi eden zadnjih strateških dokumentov. Strategija sodelovanja poljskih OS v mednarodnih operacijah iz leta 2011 izpostavlja ključni pomen skladnosti napotitve sil z nacionalnimi interesi pri procesu odločanja. Poleg tega dokument poudarja pomen, da se z aktivnim sodelovanjem v procesu izgradnje miru in varnosti sooblikuje podoba države – kot zanesljivega partnerja zavezništva ali mednarodne organizacije. Sodelovanje poljskih OS v operacijah EU in NATA prinaša tudi oprijemljive koristi glede vpliva na procese odločanja znotraj obeh organizacij (Longhurst 2002, 50–51; Terlikowski v Biehl in drugi 2013, 270–273).

7. 3 RAZMERJE PRISTOJNOSTI MED IZVRŠILNO IN ZAKONODAJNO VEJO OBLASTI (NA PODROČJU ZUNANJE IN OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE)

Svet ministrov je skladno z ustavo Republike Poljske osrednji organ, ki je pristojen za zunanjo in varnostno politiko. Eksplicitno pristojnost glede zagotavljanja zunanje varnosti ter vodenja notranjih zadev in zunanje politike pa podeljuje vladi. Sposobnost vlade, da oblikuje cilje, določa orodja in implementacijo zunanje in varnostne politike, izhaja iz splošnih pristojnosti. Slednje, skupaj s številnimi ustavnimi omejitvami podeljujejo Svetu ministrov nadzorno pristojnost nad vsemi telesi in službami v okviru javne uprave (kot sta na primer policija in OS). Kljub temu pa posebnost poljskega sistema vladanja (governance) ostaja dualizem izvršilne veje oblasti, saj ustava podeljuje predsedniku države posebne pristojnosti (specialcompetences), ki so v interakciji s pristojnostmi Sveta ministrov. Dolžnost predsednika države je varovanje suverenosti in ozemeljske celovitosti države. Poleg tega je predsednik države tudi vrhovni poveljnik nad OS, ki v rednih razmerah svojo pristojnost poveljevanja opravlja preko ministra za nacionalno obrambo. Splošne pristojnosti zagotavljajo, da posvetovanja med predsednikom države in Svetom ministrov zajemajo tako tehnično področje (podeljevanje vojaških činov) kot tudi konkretne varnostne politike. Svet ministrov tudi odloča o napotitvi OS na bojne misije v tujino. To stori na podlagi predhodno pripravljenega predloga o obsegu, mandatu in trajanju napotitve, ki ga pripravita ministrstvu za obrambo in zunanje zadeve. Čeprav Svet ministrov splošno odloča o napotitvi sil na bojne misije, pa končna odločitev pripada vrhovnemu poveljniku OS – predsedniku države. Glede napotitve sil za potrebe nebojnih akcij, kot so na primer mednarodne vojaške vaje, pa o tem samostojno odloča vlada (Terlikowski v Biehl in drugi 2013, 276–277).

V primerjavi z izvršilno vejo oblasti je na področju zunanje in varnostne politike zakonodajna veja precej šibkejša. Šibkost Sejma (spodnjega doma parlamenta) in Senata (zgornjega doma parlamenta) je v primerjavi z izvršilno vejo posledica splošnih pristojnosti in politične prakse. Na podlagi ustave, ima sicer Sejm pravico napovedati vojno, vendar je praktično brez moči, ko gre za napotitev sil v tujino. Parlament ima na razpolago le nekaj nadzornih orodij, kot so: zaupno glasovanje, parlamentarne komisije, posebni preiskovalni sveti in pisna vprašanja. Parlament lahko razpravlja o vladnih politikah in njihovih učinkih, vendar na izvrševanje slednjih ne more vplivati. Edino parlamentarno orodje, ki lahko do določene mere vpliva na vladno politiko je proračunsko glasovanje, s katerim lahko Sejm teoretično zaustavi sprejem proračuna (Terlikowski v Biehl in drugi 2013, 277–278).

7. 4 USMERJENOST ZUNANJE POLITIKE

Po ponovni vzpostavitvi samostojne države leta 1989 je Poljska vstopila v triletno (do 1992) obdobje negotovosti in zmede na obrambno-varnostnem področju. V teh letih se je razprava nanašala na vprašanja, povezana s tedanjo poljsko zaznavo varnostnih groženj, preteklih izkušenj ter načinov zagotavljanja varnosti. Glede slednjih je poleg različnih mednarodnih varnostnih organizacij možnost predstavljala tudi ohranitev nevtralnega položaja (med NATOM in SZ oz. poznejšo RF). Poljska se je ponovno znašla na precepu oblikovanja odnosov do tradicionalnih sosed – Rusije in Nemčije. Tudi javna podpora združitvi Nemčije, je bila na Poljskem, v primerjavi z javnimi podporami v ostalih evropskih državah precej nižja. Kakorkoli že, Poljska je zaradi svoje želje po članstvu v več »zahodnih« organizacijah leta 1994 zaprosila za članstvo v Zahodnoevropski Uniji. Tovrstno razmišljanje je izoblikovalo tudi poljsko kritično stališče do SZVP, z namenom preprečevanja podvojitve nalog med NATOM in EU. Zaradi zastarelih OS, ki niso zadostovale potrebam NATA, je razvoj avtonomne varnostne politike znotraj EU predstavljal dodatno breme v smislu zagotavljanja vojaških zmogljivosti. Poleg tega se je SZVP ob vstopu Poljske v EU obravnavala kot instrument brez pravih varnostnih koristi za države članice. Nenaklonjenost do SZVP je bila tudi delna posledica splošnega nezaupanja do evropskih integracij, ki gredo preko meja skupnega trga. Nezaupanje je posledica zgodovinskih dogodkov, ki so v poljski družbi zakoreninili občutek strahu, da bo Poljska ponovno postala žrtev politik zahodnoevropskih držav. Sodeč po poljski Nacionalno-varnostni strategiji iz leta 2007, NATO predstavlja najpomembnejšo organizacijo za politično in vojaško sodelovanje na področju varnosti ter steber stabilnosti na evropski celini in čezatlantskih odnosih. Poleg tega Poljska obravnava kot izziv ali celo grožnjo katerokoli iniciativo, ki bi lahko spodkopala sposobnost zavezništva, da brani svoje članice. Kljub dajanju izključne prednosti severnoatlantskemu zavezništvu v obdobju pred vstopom v EU, pa se je poljsko zanimanje za SZVP povečalo z vstopom v EU leta 2004, ter kot posledica splošnega razvoja varnostnih zmogljivosti SZVP. Poljska je sodelovala v številnih operacijah v okviru SZVP: EUFOR v Kongu in Čadu, EUMM v Gruziji, ter Althea v BIH. Poleg tega se je država odločila voditi bojne skupine EU. Vsekakor pa se je interes v SZVP še posebej okrepil s poljskim predsedovanjem Svetu EU, ko je država pozvala k okrepitvi evropskih operativnih zmogljivosti z ustanovitvijo operativnega štaba EU in prenovitvijo koncepta bojnih skupin (Meyer 2006, 58–59, 71; Terlikowski v Biehl in drugi 2013, 273–274).

Poljski zunanjepolitični odnos do SZVP se je z leti premaknil, od skepticizma in nezaupljivosti – kot to velja za VB, proti podpori SZVP – ki je podobna francoskemu stališču. Kljub temu pa NATO še vedno ostaja temeljna varnostna organizacija, saj Poljska večkrat poskuša vplivati na politične agende zavezništva, da bi zagotovila njegovo politično povezanost in sposobnost delovanja. Primer tega je bila poljsko-norveška iniciativa glede umika ameriških taktičnih jedrskih konic iz Evrope leta 2011, ki je obsojala unilateralno dejanje ZDA. Zaradi tovrstnih dejanj bi lahko poljski premik proti naklonjenosti do SZVP razumeli v kontekstu strateške negotovosti, ki je osrednja tema poljske strateške kulture. Razvoj samostojnih obrambnih zmogljivosti EU je v očeh poljskih političnih elit zaznan kot »druga varnostna politika«. To je posledica rastočih dvomov glede učinkovitosti severnoatlantskega zavezništva in predanosti ZDA k obrambi Evrope. Rastoče obrambne investicije, ki so namenjene krepitvi zmogljivosti, potrebnih za obrambo ozemlja, so dodaten dokaz poljskega nezaupanja v zavezniško pomoč v primeru krize. Pomembno področje poljske zunanje politike so bilateralni odnosi z ZDA. Poljska naklonjenost do ZDA izhaja iz obdobja hladne vojne, saj se je tedaj izoblikovala večina poljskih preferenc glede sodelovanja. Medtem ko je večina zahodnoevropskih držav (še posebej Nemčija in Francija) zagovarjala ohranitev obstoječega stanja stabilnosti in miru, ter nasprotovala kakršnimkoli tveganjem v povezavi z interesi zatiranega poljskega naroda, se je izoblikovalo prepričanje, da so ZDA edini pravi zaveznik, ki ga je Poljska kadarkoli imela. Strateško partnerstvo, ki sta ga državi sklenili v začetku devetdesetih le prejšnjega stoletja, je ostalo praktično prazno do začetka novega tisočletja. Leta 2003 je Poljska s podporo ameriški invaziji na Irak in sodelovanjem v operaciji Enduring Freedom poskušala zapolniti vrzel v strateškem partnerstvu iz devetdesetih. Pomemben dogodek v bilateralnih odnosih je bil sporazum o nastanitvi dela ameriškega protibalističnega ščita na Poljskem. Kljub temu, da se je projekt protiraketnega ščita spremenil v enega izmed ohlapnih projektov zavezništva, pa je Poljska leta 2011 končno dočakala nastanitev trajnega kontingenta ameriških zračnih sil na njenem ozemlju (Meyer 2006, 59; Terlikowski v Biehl in drugi 2013, 274–275).

7. 5 PRIPRAVLJENOST NA UPORABO SILE

Občutek negotovosti je imel neposreden učinek tudi na naloge poljskih OS. Po padcu vzhodnega bloka je poljska opustila agresivno vojaško doktrino varšavskega pakta. Poljska se je odrekla uporabi sile (ali grožnji z njo) kot instrumentu zunanje politike. Posledično so tudi OS dobile klasično vlogo obrambe državnega ozemlja, kar je tudi njihova primarna naloga. Z vstopom v NATO se je nabor nalog poljskih OS razširil na naloge povezane s kolektivno

obrambo in t. i. izven-območne operacije miru in stabilizacije. Razprava glede slednjih je izpostavila skrb, da bi pretirana vključitev NATA v tovrstne operacije lahko onemogočila temeljno poslanstvo zavezništva – sposobnost obrambe njegovih članic. To stališče povzema tudi nacionalno-varnostna strategija. S članstvom v NATU so tudi naloge drugačne od obrambe ozemlja postopoma postale pogojno sprejemljive za poljsko strateško skupnost. Eden izmed pogojev sprejemljivosti tovrstnih nalog je, da te ne ovirajo ali zmanjšujejo sposobnosti za izvajanje temeljne naloge zavezništva (opredeljeno s 5. členom severnoatlantske pogodbe). Poleg tega morajo prinašati oprijemljive koristi, kot so izboljšanje političnega položaja Poljske znotraj NATA, krepitev kredibilnosti države, ali spodbujati preoblikovanje OS. Tudi humanitarni motivi in argumenti preventivnega onemogočanja varnostnih groženj predstavljajo možnosti v okviru razprave o napotitvi sil v tujino (Terlikowski v Biehl in drugi 2013, 275–276).

Glede napotitve sil v tujino, mnenje poljske javnosti precej sovpada s tistim, ki ga imajo politične elite. V primeru umika iz Iraka leta 2008, so tako politični voditelji kot tudi mediji namigovali, da je razlogov za nadaljnje sodelovanje poljskih OS v operaciji ni več, saj ni več mogoče pridobiti nobenih političnih, gospodarskih ali vojaških koristi. V primeru operacije ISAF se je razprava o umiku OS iz Afganistana le redko pojavljala v javnosti, ki je po javnomnenjskih raziskavah v večini podpirala vrnitev poljskih vojakov v domovino. Smrtne žrtve so se v primeru operacije v Afganistanu pogosto utemeljevale z argumenti solidarnosti, češ da Poljska s predanostjo operaciji ISAF uresničuje NATOVE zaveze k obrambi ozemlja. Tovrstne instrumentalne utemeljitve so delna posledica dejstva, da pacifistična retorika nikoli ni izstopala v obrambno-varnostni razpravi. Poleg tega je podoba junaškega borca za svobodo, ki je eden izmed ključnih elementov poljske strateške kulture močno zakoreninila sprejemljivost vojaške smrti – kot vojakove dolžnosti v družbi (Terlikowski v Biehl in drugi 2013, 276).

8 ITALIJA

Italija je parlamentarna demokracija s slabimi 62. milijoni prebivalcev, ki se po geografski opredelitvi umešča med južnoevropske (mediteranske) države. Med drugo svetovno vojno je bila tedanja kraljevina Italija pod fašističnim vodstvom ena izmed članic sil osi. Parlamentarna demokracija, ki je leta 1946 nadomestila kraljevino pod fašistično diktaturo, je državo dvignila med najbolj gospodarsko razvite države na svetu. Italija je ena izmed ustanovnih članic EU in zveze NATO. Poleg tega je članica G-8 in G-20. Glede konvencionalnih vojaških zmogljivosti, se Italija uvršča na četrto mesto med evropskimi državami (brez RF) in na 16. v svetovnem merilu (CIA Worldfactbook 2015; GlobalFirepower 2016).

8.1 STRATEŠKA IDENTITETA

Strateško kulturo Italije so bistveno sooblikovali dogodki iz druge sv. vojne. Slednja je privedla do strmoglavljenja fašističnega režima in Savojske kraljevine ter v kontekstu državljanske vojne postavila temelje za povojno politično in ideološko delitev Italije. Kljub temu pa sodobna Italija še vedno ohranja nekatere elemente strateške kulture kot na primer navezanost na mediteransko območje, ki so značilni za obdobje pred drugo svetovno vojno. Strateški kulturi liberalne (od 1861 do 1921) in fašistične (od 1922 do 1945) Italije sta vsebovali številne lastnosti t. i. trde politike (po Johnstonu). Med te sodijo: prepričanje o središčnosti in neizogibnosti vojne v mednarodnih odnosih, negativne podobe o rivalskih državah (nasprotnikih), pozitivna zaznava OS in kult ofenzive. Nasprotno temu, je poglobitna lastnost italijanske republiške strateške kulture predvsem kompromisnost. Ta obravnava vojno kot izredno stanje, in ne kot običajen način urejanja odnosov v mednarodni skupnosti. Strateška kultura republike mednarodne odnose vidi v smislu sodelovanja ter zavrača uporabo sile kot legitimnega sredstva zunanje politike. V smislu državnega vedenja prilagodljiva strateška kultura predstavlja nagnjenje k pogajanjem, sodelovanju, uporabi mednarodnih institucij pri reševanju konfliktov ter izogibanje uporabi politike moči. Enako velja tudi za politične elite, ki se izogibajo nevarnim akcijam in nepotrebnim tveganjem (Marrone in Di Cmillio v Biehl in drugi 2013, 193; Rosa 2014, 93).

Strateška kultura sodobne Italije je posledica zgodovine, izkušenj, povezanih z vzpostavitvijo državnosti in izgradnjo države ter nacionalnih značilnosti. Najpomembnejši dejavniki italijanske strateške kulture so: pomanjkanje znatne bistvene imperialne in vojaške tradicije, skromni uspehi na področju vojskovanja, negativna izkušnja fašizma, poraz v drugi svetovni vojni, obrambno-varnostna podrejenost ZDA med hladno vojno ter izključevanje obrambnih

zadev iz političnih agend (do konca devetdesetih let 20. stoletja). K sodobni strateški kulturi so pripomogli tudi: ustavna kodifikacija pacifizma, padec vojaške industrije, proces defašizacije (pogosto v obliki denacionalizacije), polarizacija notranje politike, ki je obrambno-varnostno politiko razvrednotila, ter stvaritev mita o italijanskem »sočutnem vojaku«, ki je nastal kot posledica trenda zavračanja uporabe sile in neuglednosti OS. Povojna strateška kultura se je odražala tudi v posebnem modelu civilno-vojaških odnosov. OS so v italijanski družbi po drugi svetovni vojni veljale za neugledno institucijo. Poleg tega so bili vojaški obvezniki pogosto slabo izurjeni in opremljeni. Položaj OS se je spremenil šele ob koncu sedemdesetih let prejšnjega stoletja z zakonskimi reformami, ki so sprožile proces modernizacije. Neuglednost OS je bila tudi posledica notranjepolitičnih sporov med dvema ločenima tradicijama: konservativno katoliško in levo politično. Pristojna literatura namreč nakazuje obstoj dveh različnih strateških kultur med drugo svetovno vojno – levičarske »rdeče« in konservativno-katoliške »bele«. Katoliški politični blok je v okviru koncepta t. i. pravične vojne, ki naj bi bila »naravno« določena (kot posledica zla), vojno sprejemal kot dopustno. V osnovi je vojno sprejemal tudi mednarodni komunizem (kot produkt družbeno-ekonomskega sistema), kar pa ni mogoče trditi tudi za italijanskega. Slednjega se je v petdesetih letih namreč oprijel pacifizem. Oba politična bloka sta legitimni uporabi sile postopno postavljala omejitve, ki so v končni fazi privedle do spoznanja, da je samo-obramba edini razlog za »pravično vojno«. To je vplivalo tudi na nizke zmogljivosti OS in naborniški sistem popolnjevanja, ki sta bila bližje levo politični pacifistični ideologiji. Poleg tega bi profesionalizacija OS sovpadala z desno politično ideologijo ter tako predstavljala grožnjo na novo vzpostavljenemu (tedaj šibkemu) demokratičnemu režimu (Faradori in Rosa v Kirchner in Sperling 2010, 66–68; Rosa 2014, 93–96).

8. 2 RAVEN IN CILJI OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE

Italija je moderna in močno industrializirana država, ki je članica G8. Italija si prizadeva, da bi bila v svetovni mednarodni skupnosti priznana kot »srednja-velika sila«, podobno kot so Francija, VB in Nemčija. Vendar kljub temu Italija še vedno ostaja na precej nižji ravni od ostalih srednje velikih sil, kar se tiče obrambno-varnostnih zadev. To je v veliki meri posledica strateške kulture, ki močno vpliva na zadržanost do uporabe sile ter daje prednost instrumentom t. i. mehke moči, kot je na primer diplomacija. Na raven obrambno-varnostnih ambicij Italije bistveno vplivata dva strukturna dejavnika: navezanost na mediteransko regijo in položaj Italije znotraj mednarodnega sistema. Na Italijo močno vpliva nestabilnost njene neposredne sosesčine, še posebej zahodnega Balkana. Vojne, ki so nastale kot posledica

razpada SFRJ, so namreč predstavljale grožnjo nacionalni varnosti Italije in njenim strateškim interesom. Tudi iz zgodovinske perspektive, so vse večje varnostne grožnje od prve svetovne vojne, pa vse do trgovanja z prepovedanimi drogami, orožjem in ljudmi, ki jih je sprožil razpad SFRJ v devetdesetih prihajale z vzhoda. Poleg tega je mediteranska regija močno podvržena konfliktom, avtokratskim režimom in drugim oblikam varnostnih groženj kot so: ilegalne migracije, s strani držav podprt terorizem in energetska-varnostni izzivi, ki so v zadnjih letih v veliki meri posledica oboroženega konflikta v Libiji. Zunanja in varnostna politika Italije izpostavlja pomen t. i. razširjenega Mediterana (*Mediterraneoallargato*), ki geografsko zajema področja od zahodnih sredozemskih obal, do afriškega roga in perzijskega zaliva, ter vključno z Balkanom in bližnjim vzhodom. Poročilo 2020 o zunanjepolitičnih možnostih (*Rapporto 2020, le scieltedipoliticaestera*), ki je eden izmed najpomembnejših dokumentov italijanske zunanje in varnostne politike potrjuje, da sta stabilizacija Balkana in razširjene mediteranske regije temeljna strateška interesa Italije. Drugi strukturni dejavnik, ki vpliva na raven obrambno-varnostnih ambicij predstavlja mednarodni položaj Italije. Percepcija domačih političnih elit o Italiji kot srednji sili (*mediapotenza*) izhaja iz ambivalentnega položaja v mednarodni skupnosti, ki državo uvršča nekam med velike sile in majhne države. Tu gre predvsem za pogled, ki jih imajo politične elite na mednarodno vlogo in položaj države, in ne toliko v smislu vojaških in ekonomskih zmogljivosti. Težaven in nestabilen položaj, ki je bil za Italijo značilen v 20. stoletju, predstavlja temeljno gonilo za angažiranost v mednarodnih organizacijah in zavezništvih. Poleg položaja ustanovne članice Zveze NATO in EU (tedanjih evropskih skupnosti) je položaj Italije – kot srednje sile narekoval potrebo po varnostnem sodelovanju z močnejšim partnerjem kot so ZDA. Fraza »od Krima do Afganistana« nakazuje pomembnost tovrstnih asimetričnih zavezništev (med Italijo in vojaško močnejšim partnerjem), ki so predstavljali trend italijanske zunanje politike od združitve Italije leta 1961 pa vse do današnjih dni. Fraza se nanaša na dejstvo, da je tedanje Piemontsko kraljestvo pomagalo Franciji in VB v krimski vojni, čeprav brez neposrednih interesov, ter le zaradi pridobitve podpore Francije in VB v prihajajočem spopadu z Avstrijo. Tovrsten trend se ohranja tudi v 21. stoletju, saj je Italija prispevala četrti največji kontingent vojakov v okviru operacije ISAF, četudi ni bila neposredna žrtev islamističnega terorizma (Faradori in Rosa v Kirchner in Sperling 2010, 66; Marrone in Di Cmillo v Biehl in drugi 2013, 194–195).

Kombinacija nestabilnosti Sredozemlja in mednarodni položaj - kot srednje sile opredeljujeta način, s katerim Italija uravnatežuje bilateralne in multilateralne odnose. Podobno kot večina

držav tudi Italija deluje v okviru bilateralnih odnosov na ekonomskem, vojaškem in diplomatskem področju, s to razliko, da se vedno zaveda svojih omejitev v odnosu do močnejšega partnerja. Od 2. sv. vojne dalje Italija multilateralno diplomatsko deluje v številnih mednarodnih organizacijah, kot so: OZN, G7-G8, OVSE, NATO in EU. Multilateralizem predstavlja tudi temeljni način zaščite nacionalnih interesov ter optimalno sredstvo za maksimizacijo nacionalnega vpliva, tako na mednarodni kot tudi regionalni ravni. Primer slednjega predstavljajo prizadevanja, da bi Italija preko bilateralnih odnosov s sredozemskimi državami pritegnila pozornost EU ter tako izoblikovala multilateralni pristop k regionalni varnosti (Marrone in Di Cmillo v Biehl in drugi 2013, 195–196; Rosa 2014, 97–98).

8.3 RAZMERJE PRISTOJNOSTI MED IZVRŠILNO IN ZAKONODAJNO VEJO OBLASTI (NA PODROČJU ZUNANJE IN OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE)

Italijanska zakonodaja napotitve sil v tujino ne ureja s posebnim zakonom. Namesto tega se zakonska podlaga za napotitev oblikuje na podlagi relevantnih norm in uveljavljene prakse. Glede pristojnosti izvršilne veje oblasti pri procesu odločanja italijanska vojaška doktrina prepozna tri ravni odgovornosti. V Italiji je ustava ključni dokument, kar se tiče opredeljevanja pristojnosti na obrambno-varnostnem področju. Na politično-strateški ravni ustava podeljuje pristojnosti odločanja parlamentu in vladi. Posledično se tudi italijanska obrambno-varnostna politika izoblikuje na podlagi odnosa med dvema institucijama. Parlament vlado omejuje s tajnim glasovanjem ter na ta način politično usmerja vladne politike. Znotraj Predsedstva sveta ministrov (Presidenza del Consiglio dei Ministri) deluje Politično-strateški svet (Comitato politico-strategico – CoPS), ki je pod vodstvom predsednika sveta ministrov oz. predsednika vlade zadolžen za strateško usmerjanje v primeru varnostnih kriz. Na obrambno-varnostnem področju igrata pomembno vlogo tudi predsednik republike in Vrhovni obrambni svet (Consiglio supremo di Difesa), ki ga vodi predsednik sam, čeprav sta uradno brez izvršilne moči. Člani vrhovnega obrambnega sveta so: predsednik vlade, ministri za obrambo, zunanje zadeve, notranjo politiko, financ, ekonomskega razvoja in načelnik obrambnega štaba (chief of the defence staff). Vrhovni obrambni svet proučuje splošne politične in tehnične probleme ter pomembne odločitve na obrambno-varnostnem področju. Njegovo mnenje lahko neformalno močno vpliva na vladne odločitve, še pred parlamentarno-vladnim usklajevanjem. Minister za obrambo je ključni akter na politično-vojaški ravni. Njegove pristojnosti se nanašajo na implementacijo usmeritev sprejetih na politično-strateški ravni, ki so v pristojnosti ministrstva za obrambo. Na strateško-vojaški ravni med najpomembnejše

akterje spada načelnik obrambnega štaba, ki je skladno z direktivami ministra za obrambo zadolžen za načrtovanje, formiranje, napotitev in uporabo italijanskih OS (Marrone in Di Cmillio v Biehl in drugi 2013, 196–197).

Ustava republike Italije pristojnost odločanja o razglasitvi vojnega stanja podeljuje parlamentu. Slednji pa vladi podeli nadaljnje potrebne izvršilne pristojnosti. Vojno stanje uradno razglasi predsednik države na podlagi odločitve parlamenta. Kljub temu da ustava osrednjo vlogo na področju obrambno-varnostnih zadev podeljuje parlamentu, slednji še nikoli ni odločal o napotitvi sil v tujino, saj mednarodne multilateralne misije (uradno) ne sodijo med vojne akte oz. vojno. Odločitev o napotitvi sil v tujino je v pristojnosti vlade, ki določa sodelovanje v mednarodnih misijah ter nosi politično odgovornost odločitev v odnosu do parlamenta. Odobritev mednarodne napotitve sil temelji na zakonski uredbi, ki jo na podlagi vladne odločitve potrdi parlament. V praksi se vloga slednjega nanaša na odobritev ali zavrnitev zakonske uredbe o napotitvi sil, ter določanje financiranja tekočih operacij. Parlament se osredotoča predvsem na finančne aspekte misij in ne toliko na politične odločitve o napotitvi sil (Marrone in DiCmillio v Biehl in drugi 2013, 196–197).

8. 4 USMERJENOST ZUNANJE POLITIKE

Italija obravnava EU in NATO kot komplementarni organizaciji in predpostavlja, da cilji obeh sovpadajo. Tovrstno prepričanje predstavlja konstanten element italijanske strateške kulture. Strateška kultura Italije in njene instrumentalne preference pri soočanju z varnostnimi grožnjami državo zavezujejo k celovitemu, integriranemu in večdimenzionalnemu pristopu, ki daje prednost t. i. mehki moči. Aktivna vloga znotraj severnoatlantskega zavezništva, ki predstavlja temelj italijanske obrambne politike, je namenjena potrjevanju in obnavljanju čezatlantskih odnosov. V tem kontekstu so angažiranja Italije v konfliktih brez neposrednih nacionalnih interesov usmerjena zasledovanju treh ciljev: spopadu z izzivi, ki zajemajo kolektivno varnost, povečanju vpliva Italije znotraj NATA ter pogajanju z zavezniki glede njihovega prispevka k interesom Italije (kot na primer Balkana), v zameno za angažiranje Italije v oddaljenih regijah – kot je Afganistan. Poleg tega je NATO pomembno gonilo standardizacije OS, ki predstavlja predpogoj za nadaljnje operativno in politično sodelovanje znotraj zavezništva. NATO je relevanten tudi iz stališča italijanske obrambne industrije, saj so zavezniški standardi, ki jih vzdržuje italijanska vojska ključnega pomena za ohranitev in krepitev industrijskih in tehnoloških zmogljivosti ter omogočanje nadaljnega izvoza italijanskih vojaških proizvodov in tehnologij tudi na tržišča zavezniških držav. Podobno kot NATO ima tako sodelovanje v integracijskem procesu EU kot tudi SZVP za Italijo velik

pomen. Italija je naklonjenost do SZVP pokazala: s podporo procesu izgradnje evropskih obrambnih institucij in zmogljivosti (sproženih s francosko-britansko izjavo iz leta 1998), podporo ustanovitvi položaja visokega predstavnika SZVP in evropske obrambne agencije (EDA) ter podporo ustanovitvi evropskih bojnih skupin. Italija se je pridružila tudi iniciativi največjih evropskih proizvajalk orožja in vojaške opreme, katere cilj je povečanje medvladnega sodelovanja na področju vojaških zmogljivosti. Vendar kljub temu Italija svoje zavezanosti k SZVP nikoli ni obravnavala v smislu krepitve organizacije, ki bi predstavljala alternativo NATU. Sodeč po uradnih dokumentih, mora izgradnja SZVP potekati v sinergiji in sodelovanju z NATOM, vključevati domovinsko in energetska varnost, civilno zaščito ter omogočati sodelovanje med organizacijama, vključno s civilno-vojaškim sodelovanjem. Kljub temu italijanska strateška kultura daje prednost NATU pred SZVP, ko gre za vojaške konflikte visoke intenzivnosti in asimetrične operacije oz. protiuporniške, medtem ko prioriteta EU ostajajo humanitarne operacije ter operacije vzdrževanja miru in izgradnje države. Primer tega je bila libijska kriza leta 2011, ko je Italija podprla humanitarno operacijo EU ter vojaško posredovanje v okviru NATA. Italija se od devetdesetih let naprej zavzema za izoblikovanje močnega evropskega stebra znotraj severnoatlantskega zavezništva. Poleg tega EU in NATO predstavljata tudi okvira za bilateralno sodelovanje Italije z ostalimi državami članicami (Faradori in Rosa v Kirchner in Sperling 2010, 67; Marrone in DiCmillo v Biehl in drugi 2013, 199–201).

8. 5 PRIPRAVLJENOST NA UPORABO SILE

V italijanski strateški kulturi sovražnik ni viden kot nepopustljiv nasprotnik, ki ga je treba premagati s še večjo vojaško silo, kot jo premore sam. Zunanja politika, ki temelji na uporabi sile, je obsojena na propad, saj povzroča le dodatne probleme in ne rešuje vzrokov konflikta. Iz tega izhajajo tudi ustavna ureditev, ki uporabo agresivne vojne kot instrumenta za reševanje mednarodnih sporov prepoveduje. Poleg tega ustava potrjuje zavezanost Italije k podpori mednarodnim organizacijam. Njihov cilj je zagotavljanje miru in pravičnosti med narodi. Italijanske OS vseeno predstavljajo glavno orodje obrambne politike v miru in v operacijah kriznega menedžmenta. Kljub temu da med hladno vojno OS niso bile nikoli napotene v tujino, njihova aktivna vloga v mednarodnih operacijah v zadnjih dveh desetletjih predstavlja pomembno sredstvo italijanske varnostne in zunanje politike. V okviru slednje je sodelovanje v mednarodnih operacijah namenjeno predvsem krepitvi italijanskega vpliva znotraj mednarodnih organizacij, kot sta EU in NATO, ter ohranjanju diplomatskega položaja države v hitro spreminjajoči se mednarodni skupnosti. V zadnjih letih so bili izdani številni vladni

dokumenti, ki opredeljujejo vlogo OS v odnosu do ostalih instrumentov. Med te spada tudi Nacionalni večdimenzionalni pristop h kriznemu menedžmentu iz leta 2010, ki izpostavlja pomembnost kombiniranja diplomatskih, notranje-obveščevalnih, vojaških in ekonomskih sredstev, ter potrebo po skupnem načrtovanju na strateški, operativni in taktični ravni. Tovrstni pristop k nacionalni varnosti je posledica analize mednarodnega varnostnega okolja, katerega temeljna značilnost je večdimenzionalnost varnostnih groženj. Pri soočanju s slednjimi se uporaba gole vojaške sile kaže kot neučinkovita, ter temu primerno tudi zaseda zadnje mesto med instrumenti obrambno-varnostne politike. Obramba države, njenega ozemlja, institucij in prebivalstva še vedno ostaja glavna prioriteta italijanskih OS. Kljub temu pa izvod italijanske vojaške doktrine iz leta 2011 izpostavlja rastoči pomen mednarodnega miru in stabilnosti. Sprememba varnostnega okolja po koncu hladne vojne je močno vplivala na OS. Odsotnost tradicionalnega ideološkega sovražnika po hladni vojni (SZ) je povzročila nekakšno krizo legitimnosti OS, ki so svoje poslanstvo v veliki meri našle v operacijah mednarodnega kriznega menedžmenta. Skladno z novim poslanstvom OS je leta 1997 prišlo tudi do premika od naborniške k profesionalni vojski. Strateški koncept iz leta 2005 opredeljuje štiri temeljna poslanstva italijanskih OS: obramba nacionalnih interesov, ki vključujejo zaščito evro-atlantske regije, prispevek h kolektivni obrambi Zveze NATO in mednarodnemu kriznemu menedžmentu ter sodelovanje v preventivnih operacijah in operacijah kriznega menedžmenta z namenom zagotavljanja mednarodnega miru, varnosti, stabilnosti in vladavine prava (Faradori in Rosa v Kirchner in Sperling 2010, 67–68; Marrone in Di Cmillio v Biehl in drugi 2013, 201–204).

9 ŠVEDSKA

Švedska je skandinavska država z deset milijonov prebivalcev. Država je parlamentarna monarhija, ki že več kot dve stoletji ni bila vpletena v nobeno vojno. Švedska je po zunanje-političnem statusu nevtralna država, ki si v okviru koncepta totalne obrambe sama zagotavlja varnost. Švedska spada med gospodarsko razvite in države blaginje (welfarestate), z visokim življenjskim standardom. Leta 1995 je vstopila v EU. V smislu konvencionalnih vojaških zmogljivosti država zaseda 24. mesto v svetovnem merilu (CIA Worldfactbook 2015; GlobalFirepower 2016).

9.1 STRATEŠKA IDENTITETA

Strateško vedenje Švedske v 16. in 17. stoletju je močno odstopalo od norm sodobne švedske strateške kulture, ki so se v mednarodni skupnosti uveljavile med hladno vojno. V 16. in 17. stoletju je Švedska kraljevina predstavljala vojaško državo, v kateri so bili vsi nacionalni viri usmerjeni v podporo kraljevih vojn. Proces cerkvene reformacije in verske vojne, ki so ji sledile, so pomembno vplivale na nacionalno identiteto ter posledično tudi na strateško kulturo. Tedanji švedski kralj Gustav Adolf drugi je v vojni s katoliškimi vojskami, pod vodstvom Habsburžanov (v okviru tridesetletne vojne) zmagal ter tako dvignil ugled Švedske znotraj protestantskega tabora. Čeprav je švedski kralj umrl v eni izmed bitk, so njegove zmage ključno vplivale na vestfalski mir (leta 1648), ki velja za temelj sodobne evropske mednarodne ureditve (Sondhaus 2006, 46–47; Forssberg 2014, 172).

Švedska je v sodobnem času razpoznavna po svoji politični nevtralnosti, ki se je skozi zgodovino pojavljala v različnih oblikah. V 19. stoletju je nevtralnost predstavljala sredstvo, s katerim je švedska uravnovešala odnose med tedanjima baltičkima velikima silama – Dansko in Rusijo. Med 1. in 2. svetovno vojno se je švedska nevtralnost raztezala od začetne naklonjenosti Nemčiji (še posebej v primeru 1. sv. vojne) do podpore zaveznikov v drugi fazi vojn. Tudi med hladno vojno je politična nevtralnost ohranjala enako razdaljo do tedanjih velesil – SZ in ZDA. Švedska se kljub naklonjenosti zahodnih držav ni pridružila NATU, temveč je priložnost za mednarodno udejanjenje svoje nevtralnosti uvidela v OZN. V okviru slednje je od petdesetih let prejšnjega stoletja naprej nudila humanitarno podporo (skoraj) vsaki potrebni državi. Iz politične nevtralnosti se je postopno razvila kultura solidarnosti, ki je ključni element švedske strateške kulture. Poleg tega je delovanje v okviru OZN posledica zaznave slednje kot najprimernejše organizacije za izvoz »dobrih kulturnih norm«. Po besedah znanega predsednika Olofa Palmeja, je bila nevtralnost Švedske ključnega pomena pri izoblikovanju samopodobe kot »sile dobrega v svetu« (a forcefor good in the world). Nevtralnost Švedske lahko vidimo tudi v kontekstu t. i. nordijskega ekscelencionalizma (v mednarodnih odnosih). Slednji je med hladno vojno predstavljala nordijske države, ki so uspešno premagale varnostne dileme med njimi, ter tako v medsebojnih odnosih vzpostavile mir in blaginjo. Švedska je nevtralna, moderna in mednarodno usmerjena država (internationalist), ki je nadpovprečno angažirana v mednarodni skupnosti. Močno občutljiva javnost, ki je odvisna od državne samopodobe, pomembno prispeva k trajni in trdni moralni drži države. Konec hladne vojne, članstvo v EU in spreminjajoča se narava mednarodne politike pogosto ogrožajo samopodobo Švedske. Kljub temu pa tovrstna protislovja

predstavljajo enega izmed konstitutivnih elementov švedske strateške kulture. Nevtralnost, ki je bila v preteklosti posledica uravnoteženja moči, umika in vojne nevtralnosti, se je med hladno vojno in po njej začela pojavljati v obliki »svetovne zavesti« (Browning 2007, 32–33; Ruffa v Biehl in drugi 2013, 343–344).

9.2 RAVEN IN CILJI OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE

Glavni cilj švedske zunanje politike je ohranitev in izboljšanje mednarodnega miru in varnosti. Uresničevanje tovrstnega cilja narekuje aktivno vlogo države v mednarodni politiki. Po besedah švedskih političnih elit sta brezbržnost in pasivnost mednarodne skupnosti, ko gre za kršitve človekovih pravic nedopustni. Mednarodni mir in varnost sta dosegljiva le preko mednarodne »solidarnosti«, ki temelji na partnerstvu in sodelovanju z drugimi. Kljub številnim spremembam v varnostnem okolju (konec hladne vojne, pojav asimetričnih in drugih novodobnih varnostnih groženj) se švedska obrambno-varnostna usmeritev od šestdesetih let ni bistveno spremenila. Po mnenju domačih političnih elit ima Švedska posebne odgovornosti, ki jih je v odnosu do mednarodne skupnosti dolžna izpolniti. Med temi je ključnega pomena širitev, izboljšava in krepitev moralnih norm. Tovrstna usmerjenost obrambno-varnostne politike se kaže tudi v prednjačenju multilateralizma in na vrednotah temelječih rešitev, pred zgolj materialnimi nacionalnimi interesi. OZN posledično predstavlja temeljno organizacijo za uresničevanje zunanje politike, ter garant mednarodne varnosti. Po mnenju nekaterih strokovnjakov, kultura solidarnosti izhaja iz luteransko-protestantske vrednote o pravičnosti nudenja pomoči zapostavljenim, ki je bila v švedski kulturi globoko zakoreninjena že dolgo pred izoblikovanjem t. i. države blaginje (welfarestate). Kultura solidarnosti in izvoz »dobrih norm« ne obstajata samo na deklarativnem nivoju, temveč tudi v praksi, saj Švedska od leta 1950 naprej sodeluje v mirovnih operacijah po vsem svetu. Vloga moralne velesile oz. »globalne vesti« se kaže tudi na področju mednarodnega prava in mednarodnih režimov, še posebej znana pa je švedska pomoč beguncem (Ruffa v Biehl in drugi 2013, 344; Dalsjö 2014, 176–177).

Delovanje v multilateralnem okviru je ena izmed temeljnih lastnosti švedske zunanje in varnostne politike, ki sta zavezani k iskanju političnih rešitev (če se le da). Švedska v okviru OZN (zgodovinsko gledano) velja za najbolj »radodarno« državo, kar se tiče osebja in financiranja mirovnih operacij. V okviru OZN sta še posebej pomembni vlogi »mediatorja« in tradicionalna napotitev mirovnikov za nadzorovanje premirij. Od začetka prakticiranja mirovnih operacij do leta 1997 je Švedska prispevala kar 12 odstotkov vseh vojakov, ki so bili napoteni na mirovne misije OZN. Kljub temu pa se je angažiranje Švedske v mirovnih

operacijah v zadnjih letih še dodatno povečalo. To je delno tudi posledica višjih sredstev, ki jih je švedska vlada med leti 2007 in 2009 namenila mednarodni podpori miru in izgradnji varnosti. Vsekakor pa kaže na željo vlade, da bi udeležila zastavljeno – višjo raven obrambno-varnostne politike, ki je opredeljena v strategiji nacionalne varnosti. Vlada veliko pozornosti namenja tudi integraciji in kombiniranju zmogljivosti na obrambno-varnostnem področju. S povezovanjem zunanje, razvojne, varnostne in obrambne politike skuša podpreti kombinirane civilno-vojaške akcije v okviru operacij, ki se jih Švedska udeležuje. Kljub veliki pozornosti, ki jo Švedska namenja svetovnemu miru in mednarodni varnosti, pa tradicionalna samoobramba še vedno predstavlja enega izmed temeljnih ciljev obrambno-varnostne politike. Koncept samoobrambe se nanaša na vojaške zmogljivosti, s katerimi je Švedska v primeru nuje pripravljena braniti tudi svoje zaveznice. Med slednje (kljub nevtralnosti) sodijo nordijske (Norveška, Finska, Danska in Islandija) in države EU. Po nedavnih trditvah je Švedska močno zavezana k zagotavljanju kolektivne varnosti. Posledično ne namerava ostati pasivna v primeru naravne nesreče ali napada, ki bi doletel nordijsko državo ali članico EU. Švedska od ostalih držav pričakuje enako stopnjo solidarnosti in pomoči v primeru, da bi bila ogrožena njena varnost. Zato skladno z obrambno-varnostnimi cilji ohranja in razvija vojaške zmogljivosti. Švedska kljub politični nevtralnosti ne čuti zadržanosti do uporabe izraza »interes«, kar se kaže tudi na prehodu iz koncepta teritorialne obrambe na politiko obrambe nacionalnih interesov. Sodeč po uradnih dokumentih želi ohranjati in krepiti položaj aktivnega in zvestega partnerja v mednarodni skupnosti (Browning 2007, 33–35; Ruffa v Biehl in drugi 2013, 344–346).

9. 3 RAZMERJE MED IZVRŠILNO IN ZAKONODAJNO VEJO OBLASTI (NA PODROČJU ZUNANJE IN OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE)

Parlament (Riksdag) in vlada sta uradno glavna akterja švedske obrambno-varnostne politike, čeprav je v praksi vlada tista, ki oblikuje zunanjo in obrambno politiko. V parlamentarni monarhiji se moč parlamenta kaže predvsem v sposobnosti vodenja političnih agend (agenda setting) in sposobnosti odločanja. Obe pristojnosti igrata pomembno vlogo na obrambno-varnostnem področju. Švedski parlamentarni sistem je izrazito večstrankarski, kar pomeni, da so manjšinske vlade bolj pravilo kot pa izjema. Vlada se mora glede vsake odločitve posvetovati z parlamentom, katerega pristojnosti so posledica dolgoletne tradicije sodelovanja in sporazumne politike. Pri procesu odločanja imajo pomembno vlogo parlamentarni odbori. V okviru slednjih, se na zaprtih sejah sprejema tudi večina odločitev, saj sta sporazumnost in neformalnost temeljni lastnosti švedske nacionalne kulture. Čeprav ima vlada splošno

pristojnost pogajanja in ratificiranja mednarodnih sporazumov, mora v primerih, ko gre za državno pomembne odločitve po soglasje v parlament. Med državno pomembne odločitve sodijo predvsem zakonodajne zadeve in sprejem proračuna. Vlada mora pridobiti soglasje parlamenta tudi, ko gre za napotitev sil v tujino, razen v primeru treh izrednih okoliščin: samoobrambe, odločitve o stanju pripravljenosti OS in odločitvi na podlagi mednarodnega sporazuma, ki je bil predhodno odobren s strani parlamenta. Zakon o OS, ki služi v tujini, vladi dovoljuje vzdrževanje do 3000 pripadnikov OS v stanju pripravljenosti za namene mirovnih operacij v okviru OZN in OVSE, brez predhodne parlamentarne odobritve. Nasprotno temu, mora parlament potrditi napotitev sil na operacije vsiljevanja miru, ki zahtevajo bistveno večja pooblastila v zvezi z uporabo sile. Značilnost švedskega političnega sistema je, da se vlada (v okviru odbora za zunanje zadeve) s parlamentom posvetuje tudi v primeru odločitev, za katere odobritev parlamenta ni obvezna. Vseeno pa parlament preko nadzora proračuna neformalno nadzira tudi misije, za katere parlamentarna odobritev ni potrebna. Pri procesu odločanja so poleg parlamenta in vlade pomembni tudi drugi akterji. Svet za zunanje zadeve, ki mu predseduje švedski kralj, ima močno posvetovalno vlogo in predstavlja (edini) organ, ki povezuje vlado in parlament, ter tako omogoča sprejemanje odločitev z veliko večino. Med ostale akterje, ki imajo posvetovalno vlogo na obrambno-varnostnem področju sodijo tudi OS, podjetja in interesne skupine (Blanc-Noel 2013, 28–31; Ruffa v Biehl in drugi 2013, 346–348).

9. 4 USMERJENOST ZUNANJE POLITIKE

OZN predstavlja osrednjo organizacijo za zunanjepolitično multilateralno sodelovanje Švedske. Kljub temu je slednja sčasoma razvila tesne odnose z EU in NATOM. Sodeč po uradnih dokumentih in nedavnih političnih odločitvah, Švedska daje izrazito prednost EU pred severnoatlantskim zavezništvom. EU za Švedsko predstavlja naravno območje za multilateralno sodelovanje. Slednje je za državo pomembno tudi v smislu samoobrambe. Oddelek za mirovne operacije OZN in mehanizem kriznega menedžmenta SZVP sta namreč ključna instituta za multilateralno sodelovanje Švedske, na področju zunanje in varnostne politike, čeprav država večji pomen pripisuje mirovnim misijam OZN, kot pa na primer misijam EU ali NATA. Švedska se izogiba Ad Hoc koalicijam voljnih, razen če imajo slednje podporo VS OZN. Ob vstopu v EU in razvoju SZVP, je militarizacija slednje predstavljala pomemben problem za Švedsko politično nevtralnost. To potrjuje tudi švedsko-finska iniciativa, s katero sta državi skušali »demilitarizirati« varnostno komponento EU. Vključitev

t. i. petersberških nalog v amsterdamsko pogodbo sta državi razumeli kot velik diplomatski uspeh, čeprav je nadaljnji razvoj SZVP oteževal, ter še vedno otežuje švedsko pojmovanje varnosti iz leta 1992 (Ruffa v Biehl in drugi 2013, 345, 349).

Premik od tradicionalnih mirovni misij k misijam vsiljevanja miru je nakazoval približevanje Švedske k NATU. Čeprav država ni nikoli postala članica severnoatlantskega zavezništva, je med hladno vojno sodelovala s slednjim. Sodelovanje je potekalo predvsem v luči obrambe Švedske pred morebitno invazijo SZ. Kljub številnim nagnjenjem k NATU, politična nevtralnost švedski preprečuje članstvo v organizaciji. Tesno sodelovanje z Zvezo NATO je za švedsko pomembno, še posebej v smislu morebitne dolgoročne integracije v strukture zavezništva. Članstvo v slednjem ne predstavlja zunanjepolitične opcije, ki bi prišla v poštev v bližnji prihodnosti, čeprav država izpolnjuje vse pogoje, ter je od številnih držav že večkrat prejela povabilo za članstvo v organizaciji. To je v veliki meri posledica globoke zakoreninjenosti koncepta nevtralnosti v strateški kulturi države. Švedska je od devetdesetih let naprej sodelovala v številnih mirovni operacijah Zveze NATO. Poleg tega švedski uradni dokumenti vse pogosteje omenjajo NATO – kot dejanskega zagotovitelja evropske varnosti. Posebno mesto v strateški kulturi Švedske ima tudi »skrb« za sosednje države. Dokaz t. i. geografske odgovornosti, ki je pomembna komponenta strateške kulture države, se kaže v vzpostavitvi Nordijske bojne skupine EU (Ruffa v Biehl in drugi 2013, 346, 349–350).

9.5 PRIPRAVLJENOST NA UPORABO SILE

Nasprotja med uradno politiko in prakso so razvidna tudi pri vprašanju legitimnosti uporabe sile. Zaradi politične nevtralnosti je zunanja politika Švedske temeljila na principu nevmešavanja – kot ena izmed vojskujočih se sil v oboroženem konfliktu. Kljub temu pa je uporaba sile izven območij operacij (operativnih območij), ko gre za humanitarne razloge ali samoobrambo, skladna z normami strateške kulture. Švedske OS so se razvile v okviru koncepta totalne obrambe, ki se je ohranil tudi po hladni vojni. Koncept totalne obrambe temelji na državljanski dolžnosti obrambe države ter integraciji civilne in vojaške obrambe. V sistemu totalne obrambe sta med hladno vojno obstajali dve ločeni verigi poveljevanja – vojaška in civilna. Koncept totalne obrambe je pripomogel k velikemu razmahu ostalih (nevojaških) instrumentov kot so: diplomacija in pomoč, delovanje skozi posebne agencije, ter neodvisno od vojaške verige poveljevanja. Med hladno vojno sta bili temeljni nalogi OS obramba ozemlja in tradicionalne mirovne misije. Kljub temu je zadnje desetletje prineslo

dramatične spremembe na obrambno-varnostnem področju, ki so svoj višek dosegle s parlamentarnim sprejetjem obrambne resolucije leta 2009. Švedska obrambna politika ne izpostavlja več teritorialne obrambe, temveč obrambo nacionalnih interesov. To bi lahko pomenilo, da se bo Švedska v prihodnosti bolj vključevala v udarne bojne operacije ter tako razvila bolj »bojevniško« strateško kulturo. Kljub temu je premik k bolj interventni strateški kulturi vprašljiv, saj je javnost močno poistovetena z identiteto Švedske kot nevtralne sile za mir (Ruffa v Biehl in drugi 2013, 350–351; Sweden's defencepolicy 2016, 4–5).

Zaradi politične nevtralnosti Švedske, imajo njene OS močno vlogo na obrambno-varnostnem področju. OS so pomemben (ključen) instrument zunanje politike, saj s sodelovanjem v multilateralnih vojaških operacijah promovirajo mednarodno solidarnost – še posebej v okviru EU. To je v veliki meri posledica spremembe varnostnega okolja po hladi vojni, ki je zmanjšala tradicionalno nevarnost pred konvencionalnim vojaškim napadom, ter posledično sprožilo premik od tradicionalnega koncepta obrambe teritorija k bolj mednarodni vlogi OS. Sprememba težišča v obrambno-varnostni politiki je povzročila tudi preoblikovanje OS. Transformacijo OS je mogoče razumeti v smislu globalne, evropske in nordijske solidarnosti. Solidarnost do članic NATA se zaradi politične nevtralnosti države sicer ne omenja, čeprav švedska »izjava solidarnosti« vključuje tudi nordijske države, ki niso članice EU (temveč NATA), kot sta Norveška in Islandija. V primeru Švedske, legitimnost uporabe sile temelji na (široki) podpori mednarodne skupnosti. Tudi v primeru mednarodnih intervencij je legitimnost slednjih zagotovljena z odobravanjem države gostiteljice ali resolucijo VS OZN. Švedska je na primer sodelovala v operaciji prepovedi letenja v Libiji, ki je temeljila na odločitvi VS OZN ter bila pred domačo javnostjo predstavljena v kontekstu »zaščite prebivalstva«. Skladno z normami glede uporabe sile, država ni sodelovala v bojnih operacijah v Afganistanu. Za švedske misije, ki potekajo v okviru mednarodnih bojnih operacij, splošno velja, da so usmerjene izključno v zagotavljanje humanitarne podpore (Ruffa v Biehl in drugi 2013, 346, 352–353).

10 SLOVENIJA

Slovenija je najmanjša in najmlajša država, ki je vključena v vzorec. Država se geografsko uvršča na prelomnico med zahodnim Balkanom in srednjo Evropo. Slovenija je parlamentarna demokracija z dvomilijonskim prebivalstvom, ki je prvič v zgodovini postala samostojna država leta 1991 – ob razpadu Socialistične federativne republike Jugoslavije (SFRJ). Slovenija je postsocialistična država, ki je od leta 2004 članica zveze NATO in EU. Do krize leta 2009 je slovensko gospodarstvo veljalo za stabilno, na kar kaže tudi trend od leta 2014 naprej. Skladno z velikostjo države, se tudi OS Slovenije po vojaških zmogljivostih uvrščajo na zadnje mesto med državami, ki so vključene v vzorec. Slovenija se po konvencionalnih vojaških zmogljivostih uvršča na 26. mesto med evropskimi državami (brez RF) in na 99. v svetovnem merilu (CIA Worldfactbook 2015; GlobalFirepower 2016).

10.1 STRATEŠKA IDENTITETA

Slovenija je mlada država, ki se od ostalih analiziranih držav razlikuje predvsem po relativno pozni vzpostavitvi samostojne države. Slovenija je postala neodvisna država leta 1991, po desetdnevnem oboroženem konfliktu med slovenskimi OS (Teritorialno obrambo in Milico) in Jugoslovansko Ljudsko armado (JLA), v katerem se je država odcepila od SFRJ. V enaki meri kot državna suverenost je tudi slovenska strateška kultura v smislu izoblikovanja samostojnih političnih elit relativno mlada. Pomanjkanje tradicije na področju strateškega vedenja, ki je posledica kratke zgodovine suverenega političnega odločanja slovenskih političnih elit, predstavlja temeljno posebnost, ki slovensko strateško kulturo razlikuje od strateških kultur ostalih analiziranih držav. Z mednarodnim priznanjem slovenske suverenosti in neodvisnosti v začetku leta 1992, je država vstopila v obdobje radikalnih reform na družbeno-ekonomskem, političnem in varnostnem področju. Te spremembe so močno vplivale tudi na civilno-vojaške odnose, z vzpostavitvijo popolnega civilnega nadzora nad OS. Skozi (precej) uspešen proces družbenega reformiranja in integracije v ključne mednarodne organizacije (OZN, OVSE, EU in NATO) je Slovenija predstavljala »zgleden primer« državam zahodnega Balkana, ki so ji v procesih evroatlantskih integracij sledile. Kljub temu, da je Slovenija v mednarodni skupnosti kot samostojna država začela nastopati šele po letu 1991, začetki oblikovanja slovenske nacionalne identitete segajo v obdobje slovanske poselitve teritorialnih območij in Karantanije – kot prve neodvisne družbenopolitične tvorbe. Zaradi zgodovinsko nenaklonjenih okoliščin se je izoblikovala posebna nacionalna identiteta, ki je zaradi nujnosti preživetja temeljila na slovenskem jeziku. Prvi zametki oblikovanja slovenske državotvorne identitete segajo v čas marčne revolucije leta 1848 in nastanka

slovenskega narodnopolitičnega programa, ki se je v sicer omejenem obsegu udejanjil po koncu 1. sv. vojne v državi SHS (pozneje kraljevini SHS). V okviru Kraljevine Jugoslavije in kasnejše SFRJ se je slovenska nacionalna identiteta razvijala na podlagi jezikovne in kulturne različnosti. Poleg tega je v kasnejšem obdobju (še posebej pred razpadom) SFRJ nacionalna identiteta dobila novo – ekonomsko razsežnost, ki je pomenila konec »narodnega samopreživetja« (Prunk 2008, 69; Prebilič in Juvan v Furlan 2012, 58–59; Malešič v Biehl in drugi 2013, 319–320).

Čeprav neposredne povezave med slovensko nacionalno in vojaško identiteto ni mogoče najti, so vojaške tradicije slovenskega naroda v okviru večnacionalnih političnih tvorb pomembno vplivale na oblikovanje nacionalne identitete. Težko je tudi govoriti o slovenski vojaški kulturi, saj se slednja oblikuje na podlagi nacionalno pogojenih vojaških sistemov, ki so se v primeru Slovenije udejanjili šele z ustanovitvijo OS, neposredno pred osamosvojitveno vojno. Vojaške enote, ki so temeljile izključno na pripadnikih slovenske narodnosti, so se sicer izoblikovale že v okviru avstro-ogrske večnacionalne vojske, ki pa ni temeljila na nacionalnih čustvih, temveč posebnim odnosom med vojaki in cesarjem – kot vrhovne vojaške oblasti. Pomemben (in hkrati edini) primer vojaške podrejenosti vojski Države SHS predstavlja primer Rudolfa Maistra, ki je pripadnost vojski utemeljeval z bojem za slovensko nacionalno ozemlje. Kljub Maistrovi uspešnosti pri obrambi slovenskega etničnega ozemlja pa je z vključitvijo Države SHS v Kraljevino SHS prišlo tudi do vključitve slovenskih polkov v srbsko vojaško organizacijo. Med 2. sv. vojno je partizanska vojska pripadnost slovenskemu narodu utemeljevala na podlagi narodnoosvobodilnega boja – branjenja slovenskega naroda pred okupatorjem, ki pa si jo je v nadaljevanju vojne podredila komunistična partija. Slovenska partizanska vojska je bila ukinjena leta 1945 z vključitvijo v jugoslovansko armado. V okviru koncepta totalne obrambe SFRJ se je oblikovala slovenska Teritorialna obramba, ki se je po osamosvojitvi preoblikovala v Slovensko vojsko. Zgodovinska odsotnost samostojnih vojaških struktur, ki bi bile podrejene slovenskim političnim oblastem, predstavlja manko v smislu odsotnosti kontinuiranega vojaškega vedenja znotraj slovenske strateške kulture (Prebilič in Juvan v Furlan 2012, 62–63).

10.2 RAVEN IN CILJI OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE

Sodeč po Strategiji nacionalne varnosti, je glavni cilj Republike Slovenije (RS) na obrambno-varnostnem področju zagotovitev visoke stopnje varnosti, ki temelji na preprečevanju, pripravljenosti in organiziranju vseh potrebnih zmogljivosti za učinkovito in pravočasno zaznavo ter odziv na varnostne grožnje in tveganja. Med obrambno-varnostne cilje Slovenije

sodijo tudi krepitev pravne in socialne države, državne blaginje, zaščite in ohranitve miru ter varnosti in stabilnosti v mednarodni skupnosti. Poleg tega ključni obrambno-varnostni dokumenti prepoznajo soodvisnost mednarodne vernosti, ki državam onemogoča samostojno zagotavljanje varnosti. Na obrambno-varnostnem področju Slovenija izpostavlja pomen vladavine mednarodnega prava ter pomembnosti globalnih groženj, čeprav izključno prednost daje evroatlantskemu območju. EU in NATO sta obravnavana kot ključna akterja za ohranjanje mednarodnega miru in varnosti preko integracije in sodelovanja na: političnem, ekonomskem, kulturnem, znanstvenem, tehnološkem in obrambno-varnostnem področju, ter pomoči pri naravnih nesrečah (Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije 2010; Malešič v Biehl in drugi 2013, 320).

Mednarodna politike Slovenije se osredotoča na jugovzhodno Evropo, ki še vedno ostaja nestabilna. Poleg tega ima Slovenija relevantne izkušnje in znanje, s katerimi lahko spodbudi proces stabilizacije v tej regiji. V jugovzhodni Evropi ima Slovenija tudi pomembne gospodarske in politične interese. Tako Strategija o nacionalni varnosti kot tudi Strategija o sodelovanju v mednarodnih operacijah in misijah nakazujeta ambiciozno in proaktivno vlogo, ki jo država želi imeti pri reševanju mednarodnih varnostnih izzivov. Slovenija nima velikega vpliva v mednarodni skupnosti, po drugi strani pa v mednarodni skupnosti tudi ne sodi med pasivno indiferentne države, saj je njen relativni prispevek na mednarodnem obrambno-varnostnem področju primerljiv s prispevki ostalih držav. To dokazuje njena ambiciozna in proaktivna vloga v mednarodni skupnosti, ko gre za vprašanja miru, varnosti in stabilnosti. Začetki sodelovanja Slovenije v mednarodnih operacijah segajo v leto 1997, ko so pripadniki njenih OS sodelovali v operaciji ALBA v Albaniji. Vladne utemeljitve za sodelovanje v mednarodnih operacijah so običajno precej splošne, kot na primer: vzpostavljanje mednarodnega miru in varnosti, stabilnosti, demokracije, humanitarne pomoči vladavina prava, človekovih pravic, razvoja civilne družbe, in pomoči pri trajnostnem razvoju. Na podlagi omenjenih utemeljitev vlada sodelovanje v mednarodnih misijah razume kot prispevek k varnosti Slovenije, čeprav mednarodno angažiranje Slovenije številni razumejo, kot posledico zunanjega pritiska – zavezniških držav in NATA. Slovenija ni v položaju, ki bi ji omogočal samostojno (unilateralno) uresničevanje lastnih obrambno-varnostnih interesov in ambicij, zaradi tega je prisiljena sodelovati v okviru mednarodnih organizacij, kot sta NATO in EU. Že tako skromne zmogljivosti, ki jih ima Slovenija na razpolago za sodelovanje v mednarodnih operacijah, pa je dodatno obremenila še globalna gospodarska kriza. Posledice slednje je namreč najbolj utrpel ravno obrambni sektor, še posebej pa njene OS (Strategija o

sodelovanju v mednarodnih operacijah in misijah 2010; Malešič v Biehl in drugi 2013, 320–322, 328).

10.3 RAZMERJE MED IZVRŠILNO IN ZAKONODAJNO VEJO OBLASTI (NA PODROČJU ZUNANJE IN OBRAMBNO-VARNOSTNE POLITIKE)

V Sloveniji je (se zdi) proces odločanja na obrambno-varnostnem področju močno pod vplivom mednarodnih varnostnih struktur, zavezniških in sosednjih držav, ter varnostnih okoliščin in kompleksnosti varnostnih groženj. Parlament je z zagotavljanjem zakonodajnega okvira, ter z usmerjanjem obrambno-varnostne politike, odgovoren za politično-institucionalno upravljanje nacionalno-varnostnega sistema v RS. Poleg tega s sprejemanjem državnega proračuna postavlja temelje za nadaljnjo implementacijo nacionalno varnostne strategije. Preko parlamentarnih odborov in drugih delovnih teles izvaja parlamentarni nadzor na področju nacionalne varnosti, še posebej pa nad obveščevalno-varnostnimi službami in OS. Vrhovni poveljnik slednjih je po ustavi predsednik republike. Vlada RS je odgovorna za politično-izvršilno upravljanje nacionalno-varnostnega sistema. Poleg tega vodi in koordinira implementacijo obrambno-varnostne politike ter delovanje nacionalno-varnostnega sistema na vseh ravneh. Svet za nacionalno varnost je posvetovalni in usklajevalni vladni organ, ki usklajuje nacionalno-varnostno politiko ter usmerja aktivnosti, ki so potrebne za implementacijo obrambno-varnostnih interesov in ciljev (Odlok o Svetu za nacionalno varnost 2012; Malešič v Biehl in drugi 2013, 322).

Strategija o sodelovanju v mednarodnih operacijah in misijah iz leta 2010 predvideva sodelovanje pristojnih ministrstev in drugih vladnih služb ob začetku (to initiate) mednarodnih operacij in misij. Koordinacija postopkov tovrstnih iniciativ je v pristojnosti zunanjega ministrstva, medtem ko Svet za nacionalno varnost podaja mnenja in ocene tveganj operacij. Končna potrditev (s strani ministrstev in ostalih služb) obravnavane iniciative oz. pobude (amendedproposal) o napotitvi sil na mednarodne misije pripada vladi. V primeru vojaških operacij in civilnih misij z izvršilnimi pristojnostmi ali v primeru izrednih mednarodnih dogodkov (extraordinaryint. events), mora vlada o odločitvi seznaniti tudi parlament. Vlada končno odločitev sprejme na podlagi upoštevanja nacionalnih interesov, temeljnih strateških predpostavk, mednarodnih obveznosti, strokovnih priporočil ter števila in vrste razpoložljivega osebja. Tovrstni postopek velja tako v primeru novih kot tudi podaljšanju že obstoječih mirovnih operacij. Izključna pristojnost vlade, da OS samostojno napoti v tujino, se utemeljuje z zaščito vladne učinkovitosti pri sprejemanju hitrih odločitev. Kljub temu pa se je z uvedbo letnega poročila vlade, po menjanju nekaterih politikov vloga

parlamenta na obrambno-varnostnem področju povečala. Znotraj obrambnega resorja, o zakonodajnih predlogih razpravlja odbor za obrambo, ki je najpomembnejše delovno telo na tem področju. Poleg tega v okviru parlamentarnega nadzora na obrambno-varnostnem področju delujejo tudi: komisija za nadzor obveščevalnih in varnostnih služb, odbor za zunanjo politiko, odbor za finance in monetarno politiko ter komisija za nadzor javnih financ. V smislu neformalnega nadzora, imajo na obrambno-varnostnem področju pomembno vlogo tudi množični mediji in javno mnenje. To velja še posebej v primeru mednarodnih operacij in misij, kjer ni neposrednega stika med pripadniki OS in domačo javnostjo. Zaradi tega imajo množični mediji sposobnost izvajanja neformalnega nadzora, saj z reportažami iz prizorišč operacij javnosti posredujejo kritične informacije, ter tako sooblikujejo javno mnenje (Strategija o sodelovanju v mednarodnih operacijah in misijah 2010; Malešič v Biehl in drugi 2013, 323–324; DZ 2016).

10.4 USMERJENOST ZUNANJE POLITIKE

Članstva v EU, OVSE, NATO in EU, so odločno vplivala na državno varnost ter zmanjšala gospodarsko breme zagotavljanja varnosti. Kljub temu pa je članstvo v mednarodnih varnostnih organizacijah poleg prednosti, prineslo tudi obveznosti kot je sodelovanje v mednarodnih operacijah. Sodeč po številnih nacionalno-varnostnih dokumentih, mora sodelovanje RS v mednarodnih operacijah in misijah sovpadati z mednarodnim pravom, ustanovno listino (UL) OZN, SZVP, strateškim konceptom Zveze NATO ter cilji OVSE in Sveta Evrope. Poleg tega naj bi mednarodno sodelovanje neposredno vplivalo na varnost države. Mednarodne aktivnosti RS na obrambno-varnostnem področju se prvotno izvajajo v okviru NATA in EU, čeprav je večina pripadnikov slovenskih OS v tujino bila napotena v okviru NATA. Za implementacijo nacionalnih interesov v mednarodnih organizacijah in mednarodni skupnosti na splošno je za Slovenijo še posebej pomembno bilateralno sodelovanje s strateškimi partnerji. Bilateralno sodelovanje izboljšuje mednarodno podobo Slovenije in odpira dodatne možnosti za gospodarsko sodelovanje. Ključne strateške partnerice RS so vojaško in gospodarsko močne države znotraj EU in NATA (ZDA, Nemčija, VB) ter sosednji NATO članici (Italija in Madžarska). Intenzivno vojaško sodelovanje, katerega cilj je zagotavljanje pomoči pri integraciji v mednarodne politične in varnostne strukture, poteka tudi z državami bivše SFRJ (Hrvaška – NATO in EU članica, BIH, Srbija, Črna gora in Makedonija). Na vojaškem področju Slovenija dokaj tesno sodeluje tudi z OS Češke, Poljske in Slovaške. Glede sodelovanja v mirovnih operacijah, pa je potrebno omeniti tudi Avstrijo (Malešič v Biehl in drugi 2013, 324–325, 329).

Skladno s sporazumom Berlin-plus in Resolucijo o vlogi NATA v varnostni strukturi EU, Slovenija organizaciji (EU in NATO) obravnava kot komplementarni. NATO poseduje zmogljivosti za soočanje s težjimi varnostnimi grožnjami, ki zahtevajo dolgotrajnejše operacija, medtem ko se EU osredotoča bolj na civilni krizni menedžment in po-konfliktno (post-conflict) rekonstrukcijo. Slovenija podpira idejo o harmoničnem sodelovanju med EU in NATOM, tako v geografskem kot tudi funkcionalnem smislu. Slovenija zavrača sodelovanje v koalicijah voljnih ali bilateralnih koalicijah, ki bi nadomestile sodelovanje znotraj (in med) EU in NATOM. V tem kontekstu tudi nacionalna-varnostna strategija izpostavlja pomembnost EU in NATA kot najprimernejših okvirov za politično, varnostno, gospodarsko, kulturno, znanstveni in tehnološko sodelovanje v evroatlantskem območju. Tudi slovenske politične elite ne dvomijo o članstvu EU in NATA. Tako politične kot tudi gospodarske elite so kljub finančni krizi prepričane, da mora Slovenija ohraniti položaj v samem jedru EU, ter ohraniti skupno evropsko valuto. Podobno velja tudi v primeru Zveze NATO, saj ne obstaja nobena resnejša politična stranka, ki bi bila naklonjena izstopu iz zavezništva. Slovenija podpira širitev EU in NATA, še posebej na področju zahodnega Balkana. Kot že rečeno, Slovenija podpira tesno sodelovanje EU in severnoatlantskega zavezništva na področju mirovniških operacij. Na podoben način se RS zavzema tudi za preprečitev podvojitve zmogljivosti obeh organizacij (Grizold 2008, 119–120; Malešič v Biehl in drugi 2013, 325–327).

10.5 PRIPRAVLJENOST NA UPORABO SILE

Evropske države so vojaške instrumente nadomestile z mehkejšimi instrumenti (diplomacija, razvojna pomoč, trgovina in druge oblike civilnih sredstev) zunanje in obrambne politike. Skladno s tem so se spremenile tudi naloge OS, ki se le v manjši meri ukvarjajo s tradicionalnimi poslanstvi (obramba ozemlja) in vedno več osredotočajo na mednarodne mirovne misije, krizni menedžment, humanitarne aktivnosti in pomoč pri naravnih nesrečah. OS sodobnih evropskih držav so po večini profesionalizirane, z manjšimi razpoložljivimi sredstvi ter širšim naborom pristojnih nalog. Enako velja tudi za Slovenijo, kjer OS veljajo le za enega izmed instrumentov, namenjenih uresničevanju nacionalnih interesov. Slovenija uradno ne izraža želje po uporabi sile kot instrumenta zunanje politike. To stališče se ujema s slovensko samopodobo kot majhnega naroda, s skromnimi vojaškimi zmogljivostmi in vojaško tradicijo, ki je splošno nagnjena k mirnemu reševanju sporov preko pogajanj in z iskanji kompromisov. Obrambni akt izpostavlja glavne naloge slovenskih OS: vojaško izobraževanje, zagotavljanje pripravljenosti, pomoč pri naravnih nesrečah in implementacija

mednarodnih obveznosti RS. Sodeč po ključnih obrambno-varnostnih dokumentih, vojaška obramba še vedno ostaja primarna naloga slovenskih OS. Pomoč OS pri naravnih nesrečah je v zadnjih letih pridobila pomen predvsem zaradi visokih pričakovanj javnosti. Kljub temu pa je sodelovanje v mednarodnih mirovni misijah, sodeč po celotnem številu dodeljenega moštva in sredstev, očitno ključna naloga slovenskih OS. To potrjuje tudi osredotočanje na razvoj sil za napotitev premostljivih sil). Obrambno-varnostni dokumenti izpostavljajo pomembnost kombiniranja političnih, vojaških in civilnih mehanizmov in instrumentov pri preprečevanju mednarodnih konfliktov, kriznemu menedžmentu in postkonfliktni obnovi. Skladno z nacionalnimi interesi, je Slovenija v zadnjih letih kar 80 odstotkov sil, ki so bile napotene v tujino namenila za misije v Jugovzhodni Evropi (natančneje zahodnem Balkanu). Poleg tega slovenske OS še niso sodelovale v bojni misiji ter do sedaj še ne beležijo nobene smrtne žrtve med svojimi pripadniki (Malešič v Biehl in drugi 2013, 327–329).

11 ZAZNAVA GROŽENJ NACIONALNI VARNOSTI

Celotna raziskava zaznave varnostnih groženj Eurobarometra vključuje štirinajst groženj, od katerih je le osem relevantnih za magistrsko nalogo. Javnomnenjska raziskava zaznave varnostnih groženj posameznim državam in EU temelji na razvrščanju osmih groženj: terorizem, organiziran kriminal, ilegalne migracije, naravne nesreče, klimatske spremembe, nezaščitenost (zunanjih) meja EU, verski ekstremizem, oboroženi konflikti in državljanske vojne. Magistrska naloga se bo osredotočala oz. upoštevala samo na grožnje, ki so neposredno povezane z vojno v Siriji. Med te sodijo: terorizem, ilegalne migracije, nezaščitenost zunanjih meja EU ter oboroženi konflikti in državljanske vojne. Podatki v tabelah so iz leta 2011, ki označuje začetek oboroženega konflikta v Siriji. Tabela 1.1 prikazuje, koliko odstotkov anketirancev vrednoti posamezne grožnje kot pomembne oz. ključne za nacionalno varnost posameznih držav.

Tabela 11.1: Javnomnenjska zaznava nacionalno-varnostnih groženj

GROŽNJE	FR	NEM	VB	PO	ITA	ŠV	SLO
Terorizem (%)	16	34	47	9	26	30	3
Organiziran kriminal (%)	7	32	25	13	31	23	31
Ilegalne migracije (%)	10	8	23	1	24	3	2
Naravne nesreče (%)	7	12	3	16	13	7	17
Klimatske spremembe (%)	8	20	7	4	13	21	15
Nezaščitenost zunanjih meja EU (%)	3	7	8	1	8	1	1
Verski ekstremizem (%)	7	10	10	1	5	6	2
Oboroženi konflikti in državljanske vojne (%)	3	5	3	4	9	3	1

Vir: Eurobarometer (2011,12).

Tabela prikazuje, kako so leta 2011 varnostne grožnje nacionalnim državam vrednotili državljani analiziranih držav. V Franciji je največ – 16 % anketiranih menilo, da terorizem predstavlja največjo grožnjo nacionalni varnosti Francije. 10 % francoskih anketirancev je kot največjo grožnjo varnosti njihove države zaznalo ilegalne migracije, medtem ko je najmanj – le 3 % anketiranih Francozov menilo, da so oboroženi konflikti in državljanske vojne ter nezaščitenost (zunanjih) meja EU najbolj nevarne za nacionalno varnost Francije. V Nemčiji, je podobno kot v Franciji, največ – 34 % anketiranih državljanov menilo, da največjo grožnjo njihovi državi predstavlja terorizem. 8 % državljanov je kot največjo grožnjo nacionalni

varnosti Nemčije zaznalo ilegalne migracije, medtem ko je 7 % najdovzетnejših na nezaščitenost (zunanjih) meja EU. Najmanj, 5% anketiranih na prvo mesto uvršča oborožene konflikte in državljanske vojne. V primeru VB je največji del javnosti izmed vseh analiziranih držav – kar 47 % zaznal terorizem kot največjo grožnjo nacionalni varnosti. 23 % anketiranih je najbolj dovzetnih na ilegalne migracije, 8 % pa jih na prvo mesto uvršča nezaščitenost meja EU. Najmanj, le 3 % Britancev meni, da so oboroženi konflikti in državljanske vojne najbolj nevarni za nacionalno varnost. Tudi na Poljskem je največ anketiranih – 9 % mnenja, da je terorizem največja grožnja njihovi državi, medtem ko 4 % javnosti ne prvo mesto uvrščajo oborožene konflikte in državljanske vojne. Najmanj, le 1 % pa jih meni, da so ilegalne migracije in nezaščitenost meja EU najbolj ogrožajoči. 26 % italijanske javnosti meni terorizem vidi kot najpomembnejšo grožnjo nacionalni varnosti, medtem ko je 24 % Italijanov najbolj občutljivih na ilegalne migracije. 9 % italijanske javnosti, kar predstavlja največji odstotek izmed analiziranih držav, meni, da so oboroženi konflikti in državljanske vojne največja grožnja nacionalni varnosti. V primeru Švedske je 30 % javnosti mnenja, da je terorizem največja grožnja nacionalni varnosti. Relativno majhen odstotek Švedov pa v primerjavi z ostalimi analiziranimi državami meni, da so ilegalne migracije (3 %) in nezaščitenost (zunanjih) meja EU (1 %) najbolj ogrožajoči za Švedsko. V Sloveniji se najmanjši odstotek javnosti, v primerjavi z ostalimi analiziranimi državami počuti ogroženega s strani katerekoli izmed štirih (v kontekstu sirske vojne relevantnih) groženj: terorizma (3 %), ilegalnih migracij (2 %), nezaščitenosti meja EU (1 %) ter oboroženih konfliktov in državljanskih vojn (1 %). Največji del javnosti v vseh analiziranih državah, kot najpomembnejšo grožnjo nacionalni varnosti zaznava terorizem, pri čemer ima VB s 47 % največji, Slovenija pa s 3 % najmanjši delež javnosti, ki na prvo mesto postavlja terorizem. Državi z največjim deležem javnosti, ki kot največjo grožnjo nacionalni varnosti vidi v ilegalnih migracijah, sta Italija (24 %) in VB (23 %). Izmed analiziranih držav imajo Italija (8 %), VB (8 %) in Nemčija (7 %) največji odstotek javnosti, ki meni, da je nezaščitenost (zunanjih) meja EU najbolj nevarna za nacionalno varnost (Eurobarometer 2011).

12 VOJNA V SIRIJI

12.1 ARABSKA POMLAD V SIRIJI (marec 2011–december 2011)

Arabska pomlad se je začela decembra 2010 v Tuniziji, potem ko se je v znak protesta proti korupciji sežgal prodajalec sadja. Njegovo obupano dejanje je sprožilo proteste po vsej Tuniziji, ti pa so se hitro razširili po ostalih državah bližnjega vzhoda in severne Afrike. V Siriji začetek arabske pomladi označuje aretacija in mučenje 15 mladoletnikov, ki so na zid ene izmed šol v mestu Deraa napisali: »Ljudstvo hoče strmoglaviti režim«. Protestniki, od katerih so mladostniki dobili navdih, so se kmalu spopadli s policijo in povzročili hitro širjenje demonstracij v ostala mesta po državi. Kljub temu da protestniki sprva niso hoteli neposredno strmoglaviti režima, temveč le izpustitev političnih zapornikov, preklic pol stoletja trajajočega izrednega stanja, več svoboščin in končanje korupcije, je predsednik Asad demonstracije skušal nasilno zatreti (The New Arab 2015; BBC News 2016; Laub 2016).

Medtem ko se je nasilje med protestniki in silami režima stopnjevalo v skoraj vseh večjih sirskih mestih (Damsak, Homs, Hama, Deraa) je prišlo tudi do prvega streljanja OS režima na protestnike. Asadov režim je izvajal vse večjo represijo, ki je vključevala mučenje, izvensodne usmrtitve in masovne aretacije mirnih protestnikov (vključno z mladoletniki in otroki) do političnih disidentov. Do eskalacije krize je prišlo aprila, potem ko je (režimu zvesta) Sirska arabska vojska (SAV) (vključno s tankovskimi enotami) začela oblegati mesto Deraa, število žrtev med civilisti pa je skokovito naraščalo. Pritiski regionalnih in svetovnih političnih akterjev na Asadov režim so sicer povzročili izpustitev nekaterih političnih zapornikov, razpustitev vlade in prekinitvev izrednega stanja, vendar so se obleganja »protestniških« mest s strani SAV nadaljevala. Julija 2011 dezertirji (režimu zveste) sirske vojske ustanovijo Svobodno sirska vojsko (SSV), ki kmalu po ustanovitvi pridobi zaščito Turčije. Mesec kasneje pa je ustanovljen tudi civilno-politični del na novo nastale sirske opozicije – t. i. Sirski nacionalni svet (BBC News 2016; Beck 2016; Laub 2016).

FRANCIJA

Francija je ob izbruhu protestov v Siriji nosila posebno odgovornost, saj je kot nekdanja kolonizatorica dolgo upravljala ozemlje današnje Sirije. Potem ko je svetovni javnosti postalo jasno, da sirski režim skuša nasilno zatreti mirne proteste, je Francoska vlada Asadov režim označila za nelegitimen. Francija, ki je odkrito podpirala upornike, je naznanila neizbežen in bližajoči se padeč režima. Od aprila 2011 si je Francija z diplomatskimi aktivnostmi v okviru EU prizadevala za enotno uveljavitev sankcij proti sirskega režimu. Sankcije EU so

vključevale zamrznitev sredstev, embargo na uvoz orožja, vojaške in druge opreme, ki bi lahko bila uporabljena pri izvajanju (notranje) represije ter prepoved potovanj za režimske funkcionarje. Septembra je Francija podprla dodatne sankcije EU – embargo na uvoz nafte in zemeljskega plina. Francija je od začetka konflikta dalje upornike podpirala s finančnimi sredstvi (preko turško-sirske meje). Od maja 2011 je francoska diplomacija v okviru mednarodnih aktivnosti iskala soglasje za enotno obsodbo režima s strani OZN. Avgusta je Francija tudi javno obsodila nasilno represijo režima in Asada pozvala k odstopu (Spiegel online 2011; The Economist 2011; Bitar 2013; The Economist 2013).

NEMČIJA

Nemčija je konec aprila 2011 prek sirskega veleposlanika v Berlinu obsodila nasilje nad sirskimi civilisti ter Asada pozvala k spremembi načinov pri soočanju s protestniki. Poleg tega je nemški zunanji minister pozval Asada k spoštovanju ČP ter izpostavil ogroženost demokratičnih gibanj v arabskem svetu. V začetku maja je Nemčija podprla sankcije EU proti sirskemu režimu. Poleg tega si je Nemčija od konca aprila 2011 naprej v okviru VS OZN prizadevala doseči soglasje o enotni obsodbi sirskega režima, kar ji zaradi ruskega in kitajskega veta ni uspelo. Konec avgusta je Nemčija tudi javno obsodila nasilno represijo režima in Asada pozvala, da zaradi kompromitirane legitimnosti odstopi (BBC News 2011; CNN 2011; Spiegel online 2011; The Guardian 2011; Traynor 2011).

VELIKA BRITANIJA

VB si je od konca aprila 2011 naprej, z diplomatskimi aktivnostmi v okviru OZN (skupaj s Francijo in številnimi drugimi državami) prizadevala za uveljavitev resolucije, ki bi obsodila in okrepila pritiske (uvedba enotnih sankcij) na Asadov režim. Maja 2011 je VB podprla sankcije EU proti Asadovemu režimu. Sankcije so vključevale zamrznitev sredstev, embargo na uvoz orožja in prepoved potovanja za režimske funkcionarje. Septembra je VB podprla dodatne sankcije EU – embargo na uvoz nafte in plina. Avgusta 2011 je VB javno obsodila sirski režim ter Asada pozvala k odstopu (BBC News 2011; Black in Hassan 2011; Mohammed in Charles 2011; Reuters 2011; Spiegel online 2011).

POLJSKA

Maja 2011 je Poljska podprla sankcije EU proti Asadovemu režimu. Sankcije so vključevale zamrznitev sredstev, embargo na uvoz orožja in prepoved potovanja za režimske funkcionarje. Septembra 2011 je Poljska na zasedanju zunanjih ministrov EU podprla dodatne sankcije proti sirskega režimu – embargo na uvoz nafte in plina. Poljska se avgusta ni pridružila iniciativi nekaterih držav EU (Franciji, VB, Nemčiji in Portugalski), da bi v okviru OZN dosegle soglasje o enotni obsodbi Asadovega režima (BBC News 2011; Charbonneau 2011).

ITALIJA

Italija je od začetka sirske vstaje marca 2011 podpirala upornike – v okviru podpore arabski pomladi. Maja 2011 je Italija podprla sankcije EU proti sirskega režimu. Kljub splošni podpori sankcijam EU, pa se je italijanska zunanja politika obotavljala pri odločitvi o uvedbi embarga na izvoz sirske nafte. Embargo na izvoz nafte je EU želela uveljaviti že septembra, vendar je Italiji uspelo pridobiti koncesijo za izpeljavo obstoječih naftnih pogodb do sredine novembra 2011. Dodatne sankcije EU so bile končno uveljavljene začetek decembra 2011. Začetek avgusta 2011 je Italija obsodila nasilje sirskega režima in se pridružila stališču Francije, Nemčije, VB in ZDA, ki so zahtevale Asadov odstop (BBC News 2011; Corriere Della Sera 2011; La Repubblica 2011; Reuters 2011).

ŠVEDSKA

V začetku maja 2011 je Švedska podprla uvedbo sankcij EU proti Siriji. Sankcije so vključevale embargo na prodajo orožja in zamrznitev sredstev ter omejitve (prepovedi) potovanja za režimske funkcionarje. Država je konec avgusta podprla tudi embargo EU na uvoz sirske nafte. Kljub temu, pa je Švedska v začetku decembra 2011 nasprotovala dodatnim sankcijam, ki jih je EU hotela uveljaviti proti Siriji. V tem primeru je Švedska nasprotovala vključitvi dveh Telekomovih podjetij (tržno povezanih s švedskim podjetjem Ericsson) na seznam sankcioniranih podjetij. Država je bil v primeru neupoštevanja njenega stališča pripravljena zavrniti celoto paleto dodatnih sankcij EU za Sirijo (Brunnstrom in Ringstrom 2011; The Guardian 2011; The Local 2011).

SLOVENIJA

Slovenija je od začetka izbruhov nasilja v Siriji (pomladi 2011) zagovarjala iskanje politične rešitve za konflikt (24 ur 2013).

12. 2 ESKALACIJA KONFLIKTA IN UPORABA KEMIČNEGA OROŽJA (april 2012–oktober 2013)

Prvo polovico leta 2012 je zaznamoval pritisk mednarodne skupnosti na Asadov režim, vendar se je kljub temu nasilje med (režimu zvesto) SAV in opozicijsko SSV stopnjevalo. Po poročanju opazovalcev OZN je bilo maja 2012 v vasi Hula s strani režima ubitih 100 ljudi (več kot pol otrok). Opozicija je (maja) bojkotirala volitve, kar je onemogočilo oblikovanje predstavniške vlade v okviru Asadovega režima, slednji pa je junija pred svojo na novo izvoljeno vlado razglasil, da se država sooča z resnično vojno. Julija je SSV zavzela mesto Aleppo in izvedla bombni napad v Damasku, v katerem so bili ubiti trije visoki funkcionarji režima, med njimi tudi obrambni minister. Režim je tedaj začel beležiti številne prebege tako pripadnikov OS kot tudi civilnih struktur na opozicijsko stran. Po neizglasovanih ekonomskih sankcijah (zaradi veta LRK in RF), ki jih je OZN skušal uperiti proti režimu, je Asad tudi prvič javno zagrozil z uporabo kemičnega orožja v primeru, če bi Sirijo napadle tuje sile. Opazovalci OZN so med poletjem 2012 poročali o vse večjem stopnjevanju zločinov nad civilisti, tako s strani režima kot tudi opozicijskih sil. Novembra 2012 je bila v Katarju ustanovljena Nacionalna koalicija za revolucionarne in opozicijske sile (NKROS), čeprav je skrajne islamistične milice (Al-Nusra) niso priznavale. Januarja 2013 so izraelske zračne sile izvedle napad na »znanstveno-raziskovalni center«, ki naj bi bil namenjen razvoju OMU in napad na konvoj z orožjem, ki naj bi bil, po izraelskih podatkih, namenjen Hezbolahu v Libanon. Spopadi v Aleppu in Damasku (vključno z bombnim napadom na center stranke Baath) so se v prvih mesecih 2013 nadaljevali, kljub Asadovi napovedi, da bo uvedel politične reforme, ki bodo končale vojno. Leta 2013 so opozicijske sile začele prevzemati pobudo, kar je bilo v veliki meri posledica zunanje podpore, ki so jo v obliki denarja, orožja in vojaške opreme prejele SSA in druge »opozicijske« frakcije (The New Arab 2015; BBC News 2016; Beck 2016).

Režimske sile (skupaj z Hezbollahom) so poleti 2013 zasedle strateško pomembno mesto Al-Quasir. Medtem ko je vedno bolj sporno postajalo vprašanje skrajnih islamističnih skupin znotraj opozicije, se je od bojov izčrpan režim poslužil uporabe kemičnega orožja. Slednje je v predmestjih Damaska avgusta 2013 povzročilo 1400 civilnih žrtev ter proti Asadovemu režimu uperilo večji del svetovne mednarodne skupnosti, ki je zahtevala razorožitev režima

(zaplembo kemičnega orožja). Po ameriški grožnji z intervencijo v Siriji in diplomatskih aktivnostih RF je režim septembra 2013 pristal na podpis Konvencije o kemičnem orožju in kemično orožje uničil (BBC News 2016; Beck 2016; Laub 2016).

FRANCIJA

Zaradi zločinov, storjenih nad civilisti, je Francija maja 2012 izgnala sirske diplomate, ter tako prekinila diplomatske stike z Asadovim režimom. Novembra 2012 je Francija (prva izmed držav EU) priznala NKROS – kot edinega legitimnega predstavnika sirskega ljudstva. Poleg tega si je Francija prek diplomatskih odnosov z ZDA prizadevala povečati oskrbovanje upornikov z orožjem (tudi na prikrit, nelegalen način) ter delitev obveščevalnih podatkov z NKROS. Maja 2013 je Francija podprla britansko diplomatsko iniciativo o umiku embarga EU na uvoz orožja in vojaške opreme v Sirijo. Poleg tega je Francija začela usposabljanje pripadnike SSV v sosednji Jordaniji. Francoski predsednik Hollande je avgusta stopil v bran oskrbovanju upornikov (vključno) z vojaškimi sredstvi in javno napovedal, da je Francija pripravljena za začetek oskrbovanja. Avgusta in septembra je Francija v OZN močno podpirala vojaško intervencijo v Siriji, v kateri pa ni želela sodelovati unilateralno – brez resolucije VS OZN. Poleg tega je Francija zagrozila sirskega režimu, da bo v primeru nespoštovanja konvencije o kemičnem orožju ta soočen s »hudimi posledicami« – vojaško intervencijo pod okriljem OZN (Spiegel online 2012; TheEconomist 2012; Spiegel online 2013; The Economist 2013).

NEMČIJA

Nemčija je maja 2012, zaradi zločinov, ki jih je Asadov režim storil nad civilisti, izgnala sirske diplomate ter tako prekinila diplomatske odnose z režimom. Novembra 2012 je Nemčija, kot ena izmed predstavnic skupine Prijatelji Sirije priznala NKROS – kot legitimnega predstavnika sirskega ljudstva. Nemčija je marca 2013 zavrnila predlog nekaterih držav EU (Francija in VB), da bi v Sirijo napotila vojaške strokovnjake. Kljub temu, pa oskrbovanje upornikov z nesmrtonosno (vojaško) opremo ni bilo izključeno. Konec aprila 2013 je Nemčija sicer podprla umik embarga EU na izvoz sirske nafte, čeprav je kasneje pri vprašanju o umiku embarga EU na uvoz orožja (ki sta ga podpirala Francija in VB) zavzela sredinski položaj (med državami podpornicami in nasprotnicami). Potem ko je avgusta 2013 Asadov režim nad civilisti uporabil kemično orožje, se je Nemčija (tri tedne pred državnimi parlamentarnimi volitvami) znašla pod hudimi pritiski domače, evropske in širše javnosti, ki se je nanašala na vojaško intervencijo v Siriji. Pod pritiski zavezniških držav (predvsem ZDA)

se je Nemčija zavzela za diplomatsko rešitev ter izrazila potrebo po poročilu OZN o resničnosti uporabe kemičnega orožja – pred sprejetjem končne odločitve. Na podlagi neizpodbitnih dokazov poročevalcev OZN o uporabi kemičnega orožja je Nemčija zavzela nekakšen srednji položaj do intervencije v Siriji ter ob dolgotrajnem obotavljanju njene diplomacije (neodločno) politično podprla vojaško posredovanje v okviru OZN, pri katerem pa ni nameravala vojaško sodelovati. Predhodno je Nemčija poskušala izkoristiti vse možnosti za politično rešitev problema. Septembra 2012 je Nemčija po sprejetju sirskih beguncev pozvala države EU k pomoči – zaradi konflikta razseljenim Sircem (Black in McGreal 2012; Muir 2012; The Guardian 2012; BBC News 2013; France 24 2013; Neukirch 2013; Sherwood in drugi 2013; Spiegel online 2013).

VELIKA BRITANIJA

Zaradi zločinov nad civilisti je VB maja 2012 izgnala sirske diplomate in tako prekinila diplomatske stike z Asadovim režimom. Novembra 2012 je VB priznala NKROS kot legitimnega predstavnika sirskega ljudstva. NKROS je po mnenju VB predstavljal »kredibilno«
alternativo Asadovemu režimu. VB si je maja 2013 preko diplomatskih aktivnosti v okviru EU prizadevala za umik embarga EU na uvoz orožja v Sirijo. VB, ki ni odkrito priznala, da namerava oskrbovati »zmerne upornike«
z orožjem, je večkrat poudarila pomembnost uravnoveženja moči v sirskega konflikta. Poleg tega britanski zunanji minister ni izključil možnosti, da bi VB v prihodnosti upornike oskrbovala z orožjem. Po uporabi kemičnega orožja s strani sirskega režima, je britanska vlada želela sprožiti vojaško (zračno) intervencijo v Siriji. Vseeno pa do zračnih napadov britanskega kraljevega letalstva v Siriji ni prišlo, saj je britanski parlament intervencijo zavrnil. Kljub izglasovani nezaupnici glede posredovanja v Siriji pa si je britanski premier David Cameron prizadeval za »robusten«
odgovor mednarodne skupnosti na položaj v Siriji (Spiegel online 2012; Abbas in Irish 2013; BBC News 2013; France 24 2013; Mason 2013; Pawlak in Croft 2013; Reuters 2013; The Guardian 2013).

POLJSKA

Maja 2012 se Poljska ni pridružila diplomatski iniciativi številnih evropskih in drugih držav, da kot odgovor na nasilje, ki ga je Asadov režim izvajal nad civilisti izležene sirske diplomate ter prekine diplomatske odnose z režimom. Poljska je decembra 2012 prispevala k soglasju ministrov držav članic EU o priznanju NKROS kot legitimnega predstavnika sirskega ljudstva. Vseeno pa Poljska ni sledila zgledu Francije, VB in (nekaterih) drugih držav članic

EU, ki so NKROS priznale tudi unilateralno. Konec maja 2013 je Poljska nasprotovala iniciativi nekaterih držav (predvsem Francije in VB), da bi EU začela z orožjem oskrbovati sirske upornike. Poljski zunanji minister Radoslaw Sikorski je namreč odgovor na rešitev sirske krize videl v notranjepolitičnem dogovoru ter izpostavil nevarnost oboroževanja upornikov. Poljska ni le nasprotovala ukinitvi embarga na uvoz orožja, temveč je hotela še pred pogajanjem v Ženevi (organiziranimi pod okriljem ZDA in RF) dodatno zaostri sankcije proti sirskega režimu. Ob uporabi kemičnega orožja nad civilnim prebivalstvom s strani Asadovega režima Poljska ni želela sodelovati v (katerikoli) vojaški operaciji v Siriji. Po mnenju poljskega premierja Donalda Tuska naj vojaška intervencija v Siriji ne bi prinesla zelenega učinka. V začetku septembra 2013 je poljski zunanji minister Sikorski pozval sirskega režim k popolnemu sodelovanju z mednarodno skupnostjo glede spoštovanja konvencij o kemičnem orožju. (BBC 2012; Nakhoul in Oweis 2012; Spiegel online 2012; Radio Poland 2013).

ITALIJA

Potem ko je bilo iz strani sirskega režima maja 2012 v mestu Houla ubitih več kot 100 civilistov, je Italija izgnala sirske diplomate. Decembra 2012 je Italija v okviru skupine držav »prijatelji Sirije« priznala NKROS – kot legitimnega predstavnika sirskega ljudstva. Italija je podobno kot Nemčija zavzela sredinski položaj glede vprašanja o umiku embarga EU na uvoz orožja v Sirijo, čeprav naj bi po podatkih časopisa La Repubblica vlada Maria Montija (tedaj že v odhodu) konec februarja 2013 podprla britanski predlog o umiku orožja. Aprila 2013 je Italija v Sirijo še vedno pošiljala le humanitarno pomoč. Avgusta 2013 Italija ni bila pripravljena sodelovati v vojaški operaciji proti sirskega režimu brez resolucije VS OZN. Italijanski premier Enrico Letta je podprl mednarodno obsodbo diktatorja Asada ter se zavzel za trden odgovor mednarodne skupnosti na zločine v Siriji (La Repubblica 2012; BBC News 2013; La Repubblica 2013; Pawlak in Croft 2013; Reuters 2013).

ŠVEDSKA

Švedska je v letu 2012 in 2013 po podatkih svetovne tiskovne agencije Reuters sprejela 17000 sirskega beguncev – največ izmed držav EU poleg Nemčije. Poleg tega je Švedska približno polovici sirskega begunca podelila dovoljenja za stalno prebivanje, ostalim pa do 3 letna dovoljenja za prebivanje na Švedskem. Konec maja 2013 je Švedska nasprotovala britanski diplomatski iniciativi o umiku embarga EU na uvoz orožja v Sirijo. Švedska, ki je bila ena izmed glavnih nasprotnic umika embarga, je svoje zunanjepolitično stališče utemeljevala z

bojaznijo, da bi orožje prišlo v roke skrajnih islamističnih oboroženih skupin. Potem ko je Asadov režim (konec avgusta 2013) uporabil kemično orožje nad civilnim prebivalstvom, je Švedska nasprotovala vojaški intervenciji v Siriji. Ob tem je švedski premier Fredrik Reinfeldt izrazil dvom, da bi vojaško posredovanje pripomoglo k rešitvi konflikta. Poleg tega je švedski zunanji minister Carl Bildt na NATOVI konferenci v Rigi (v začetku septembra 2013) svaril pred ponovitvijo Iraškega in Afganistanskega scenarija. Po njegovem mnenju bi za stabilizacijo Sirije z vojaško intervencijo potrebovali več desetletij (Shanley 2012; Acosta in Keilar 2013; Pawlak and Croft 2013; The Local 2013; Traynor 2013).

SLOVENIJA

Slovenija je konec maja 2012 sirskega veleposlanika v Sloveniji (z sedežem na Dunaju) razglasila za nezaželenega. Konec oktobra 2012 je Slovenija prispevala 60000 evrov v podporo programu UNHCR, katerega namen je bila pomoč notranje-razseljenim osebam in sirskim beguncem v sosednjih državah. Poleg tega je država v začetku januarja 2013 priznala NKROS kot legitimnega predstavnika sirskega ljudstva. Ob priznanju NKROS je Slovenija poudarila, da se mora (na novo priznana) sirska opozicija zavzemati za mirno rešitev konflikta, ter oblikovanje široke in inkluzivne demokratične vlade. Pri vprašanju umika embarga EU na uvoz orožja v Sirijo, se je Slovenija pridružila »taboru previdnih«. Slovenija je bila pripravljena na pogajanja o umiku embarga, vendar je od predlagateljev (VB in Francije) zahtevala tehtne argumente. Konec avgusta 2013 je država nasprotovala vojaškemu posredovanju v Siriji, ter še naprej zagovarjala iskanje politične rešitve (v okviru OZN) za končanje konflikta. Slovenski zunanji minister Karl Erjavec je izrazil obžalovanje, da mednarodna skupnost še vedno ni našla politične rešitve za sirske krizo, v enaki meri pa bi Slovenija obžalovala tudi vojaško intervencijo – če bi do nje prišlo (MMC RTV SLO 2013; Zurnal 24 2013; 24 ur 2013).

12.3 POJAV IN USPEHI ISLAMSKE DRŽAVE IRAKA IN SIRIJE (ISIS) (junij 2014–januar 2015)

Januarja 2012 se je protirežimska uporniška skupina Al-Nusra razglasila za sirskega frakcijo Al-Qaede in si zaradi uspehov na bojišču pridobila številne borce tako iz Sirije kot tudi drugih držav bližnjega vzhoda. Brutalno nasilje Al-Nusre je aprila 2013 zasenčila t. i. Islamska država, ki je nastala iz »ostankov« irške veje Al-Qaede ter se ob stopnjevanju nasilja in nenadzorovani širitvi konflikta uspešno razširila tudi v Sirijo. Novembra 2012 je NKROS v Katarju sicer izključila islamske milice, vendar je julija 2013 ob podpori Saudske Arabije (in porazu katarskega kandidata) vodenje NKROS prevzel Ahmed Jarba – kar je utrdilo vezi med

vodstvom sirske opozicije in Saudsko Arabijo. Kljub temu pa se je septembra 2013 enajst (največjih) islamističnih skupin odreklo podpori NKROS ter se pridružilo boju za ustanovitev t. i. Islamske države. Vzpon Islamske države se delno pripisuje tudi Asadovemu režimu, ki je v sredini leta 2011 iz zaporov načrtno izpustil številne islamistične ekstremiste z namenom, da bi diskreditiral revolucijo ter sebe predstavil kot akterja v boju proti islamski radikalizaciji (BBC News 2016; Beck 2016, Laub 2016).

Januarja 2014 so uporniške skupine sprožile skupno ofenzivo proti ISIS. Cilj ofenzive, v kateri so sodelovale tako skrajne islamistične oborožene skupine kot tudi sekularne (podprte od zahodnih držav), je bil umik ISIS in njenih »džihadistov« (po večini iz drugih držav, tudi EU) iz sirskega ozemlja. Ker je Al-Nusra zavrnila ponudbo o združitvi z ISIS, sta obe skupini od tedaj naprej delovali neodvisno druga od druge. Po zasedbi (drugega največjega) iraškega mesta Mosul, večinskega dela pokrajine Nineveh in mesta Tikrit (rojstnega kraja Saddama Husseina) je 29. junija 2014 Islamska država razglasila kalifat pod vodstvom Abu Bakra Al-Baghdadija. Zaradi zaplembe pomembnih količin ameriške vojaške opreme in oborožitve ter denarja iz centralne banke v Mosulu si je ISIS v juliju in avgustu z veliko hitrostjo prisvajala tudi ozemlja v Siriji (vključno z vojaško bazo pri mestu Raqqa) in konsolidirala svojo oblast. Avgusta je ISIS obglavila ameriškega novinarja kot prvega izmed številnih zahodnih novinarjev, ki so postali talci skrajne organizacije. Potem ko je avgusta 2014 OZN obtožila ISIS zaradi vojnih zločinov nad civilnim prebivalstvom, so ZDA v koaliciji s še petimi arabskimi državami začele izvajati zračne napade na položaje ISIS. Septembra 2014 je ISIS začela oblegati kurdsko mesto Kobane (ob sirsko-turški meji), ki se je po štirih mesecih trdoživega upora ter ob koalicijski zračni podpori uspešno ubranilo. V letu 2015 je ISIS ob spopadih s sirske opozicijo, Asadovim režimom in kurdske milicami, ter pod stalnimi zračnimi napadi koalicijskih sil postopno začela izgubljati nadzor nad osvojenimi ozemlji v Iraku in Siriji (BBC News 2014; Bachhi 2015; BBC News 2016; Beck 2016, Laub 2016).

FRANCIJA

Francija je v začetku septembra 2014 na NATO vrhu v Walesu – kot prva izmed zaveznic ZDA podprla mednarodno koalicijo za boj proti ISIS, ki je bila organizirana pod vodstvom ZDA. Poleg tega je Francija sredi septembra 2014 na zasedanju v Parizu (katerega se je udeležil se ga je tudi ruski zunanji minister) pod vodstvom francoskega predsednika oblikovala samostojno koalicijo za boj proti ISIS, ki so se ji pridružile številne članice EU in druge države. Namen zasedanja je bilo zagotavljanje podpore iraški vladi v boju proti ISIS.

Medtem so francoske zračne sile že začele izvajati izvidniške lete nad Irakom in dostavljati strelivo in humanitarni material iraškim vladnim silam. Avgusta 2014 je država sodelovala v humanitarni operaciji pod vodstvom ZDA, katere namen je bila zaščita iraških civilistov, ki so bežali pred ISIS. Od konca septembra 2014 naprej je Francija v okviru obeh koalicij izvajala zračne napade na cilje ISIS v Iraku. Poleg tega je Francija konec avgusta 2014 začela oboroževati kurdske milice v Iraku (BBC 2014; France 24 2014; Spiegel online 2014; The Economist 2014).

NEMČIJA

Nemčija je v začetku septembra 2014 politično podprla obe koaliciji za boj proti ISIS – koalicijo pod vodstvom ZDA, ter koalicijo pod vodstvom Francije. Nemčija, ki ni prispevala k zračnim napadom, se je odločila za strategijo posrednega nastopanja v boju proti ISIS. Država je namreč v začetku septembra oborožila 4.000 iraških Kurdiv z orožjem (vključno z protiklepnim orožjem) v skupni vrednosti 87 milijonov dolarjev, ter 40 padalcev namenila usposabljanju borcev za boj proti ISIS. Oskrbovanje iraških Kurdiv z orožjem, humanitarnim materialom, ter usposabljanje borcev se je v prihodnjih mesecih okrepilo. (BBC News 2014; Diehl in Schmid 2014; France 24 2014; Popp 2014; Salih 2014; Fantz in Pearson 2015).

VELIKA BRITANIJA

V začetku septembra 2014 se je VB na NATOVEM zasedanju v Walesu pridružila koaliciji za boj proti ISIS, ki je bila oblikovana pod vodstvom ZDA. VB se je sredi septembra v Parizu pridružila tudi francoski koaliciji za boj proti ISIS. Britanski parlament je septembra 2014 potrdil vladni predlog o letalskem posredovanju VB v Iraku. Poleg tega je premier David Cameron izpostavil predlog britanskega letalskega posredovanja v Siriji za katerega pa ni bilo soglasja v britanskem parlamentu. Avgusta 2014 je država sodelovala v humanitarni operaciji pod vodstvom ZDA, katere namen je bila zaščita iraških civilistov, ki so bežali pred ISIS. VB je z orožjem in opremo oskrbovala iraške OS in kurdske borce v severnem Iraku. VB je od septembra 2014 naprej sodelovala v zračnih napadih na cilje ISIS v Iraku, s katerimi je podprla kurdske borce, ter tako pripomogla k spremembi ravnotežja moči na bojišču. Oktobra 2014 je VB na iraško bojišče napotila tudi brezpilotna bojna letala (BBC News 2014; Chulovin drugi 2014; France 24 2014; Hogg in Salman 2014; Osborn 2014; Watt 2014; Willsher in drugi 2014).

POLJSKA

Konec avgusta 2014 je Poljska oskrbovala kurdsko prebivalstvo v severnem Iraku z humanitarno pomočjo. V začetku septembra se je Poljska na NATOVEM vrhu v Walesu pridružila mednarodni koaliciji za boj proti ISIS – pod vodstvom ZDA. Država je koalicijo pod vodstvom ZDA podprla le politično, v vojaških operacijah v Iraku in Siriji pa ni želela sodelovala. Država se ni pridružila koaliciji za boj proti ISIS pod vodstvom Francije. Poljska, ki je k boju proti ISIS prispevala le humanitarno pomoč, je januarja 2015 izrazila pripravljenost, da okrepi podporo koaliciji pod vodstvom ZDA (BBC News 2014; Mohammed in Perry 2014; Radio Poland 2014; Fantz in Pearson 2015; Radio Poland 2015).

ITALIJA

Kot odgovor na humanitarno krizo, ki so jo sprožila osvajanja ISIS, je Italija avgusta 2014 prispevala s humanitarno pomočjo za obkoljene Iračane na gorovju Sinjar (severni Irak). V začetku septembra se je Italija na vrhu Zveze NATO v Walesu pridružila mednarodni koaliciji za boj proti ISIS pod vodstvom ZDA. Italija se je konec septembra na konferenci o miru in varnosti v Iraku pridružila tudi koaliciji za boj proti ISIS pod vodstvom Francije. Italija je bila za boj proti ISIS pripravljena prispevati zračne tankerje in vojaške inštruktorje (za usposabljanje kurdskih borcev), italijanska obrambna ministrica Roberta Pinotti pa je poudarila, da je za boj proti ISIS ključnega pomena vključitev modernih arabskih držav. Od avgusta 2014 naprej je Italija oskrbovala kurdske borce v severnem Iraku z orožjem, strelivom, tehnično opremo in humanitarno pomočjo (BBC News 2014; La Repubblica 2014).

ŠVEDSKA

Švedska je konec avgusta 2014 politično podprla boj proti ISIS. Poleg tega je država izrazila podporo obema na novo nastalima koalicijama za boj proti ISIS – pod vodstvom ZDA in pod vodstvom Francije. Švedska je boj proti ISIS podprla z pošiljanjem humanitarne pomoči v Irak, v letalskih napadih na cilje ISIS pa ni želela sodelovati (v nobeni izmed koalicij). Zunanji minister Carl Bildt je zatrdil, da bi bilo sodelovanje Švedske v zračnih napadih v Iraku in Siriji nelegitimno. Kljub začetni nepripravljenosti na vojaško sodelovanje pa je Švedska zunanja politika januarja 2015 (po terorističnem napadu v Parizu) spremenila stališče – da mora Švedska deliti odgovornost za varnost v Iraku (in boj proti ISIS), ter napovedala napotitev vojaškega osebja v Irak. Švedska vlada od januarja 2015 naprej pripravljala predlog

za parlamentarno obravnavo napotitve 30 vojaških inštruktorjev (namenjenih usposabljanju kurdskih borcev) v severni Irak (CNN 2015; Radio Sweden 2015; The Local 2015).

SLOVENIJA

Slovenija je v začetku septembra 2014 na NTOVEM vrhu v Walesu politično podprla koalicijo za boj proti ISIS pod vodstvom ZDA. Ob tem Slovenija ni imela nobenih konkretnih odločitev glede boja proti ISIS, vendar se je po podatkih ministrstva za zunanje zadeve država vključila v mednarodna prizadevanja za zaustavitev terorističnih aktivnosti ISIS. Slovenija se ni pridružila koaliciji za boj proti ISIS pod vodstvom Francije (Milinković 2014; 24 ur 2014; Fantz in Pearson 2015).

12. 4 BEGUNSKO-MIGRANTSKA KRIZA DOSEŽE EU (april 2015 – september 2015)

Begunska kriza je Evropo dosegla aprila 2015, ko so številčno rastoči vali beguncev pritisnili na meje EU in pritegnili svetovno pozornost. Nekatere članice EU, kot so na primer Italija, Španija in Grčija, so se z ilegalnimi prestopi meja soočale že desetletja prej, vendar je reševanje tovrstnih problemov ostalo v pristojnostih nacionalnih vlad in brez učinkovitih rešitev na ravni EU. Slednja se je z letom 2015 zaradi neuspešnega soočanja s humanitarno krizo, ki je bila posledica več kot 4 let trajajoče vojne v Siriji znašla pod pritiski in kritikami svetovne javnosti. Vojna v Siriji je sprožila val beguncev in migrantov, ki so se zaradi prenasičenosti držav, ki mejijo na Sirijo začeli usmerjati proti EU preko Turčije, Grčije in držav zahodnega Balkana. Ključna lastnost krize, ki jo je mogoče opredeliti kot begunsko-migrantsko je ta, da poleg Sircev, ki bežijo pred vojno zajema tudi ekonomske in politične migrante iz številnih (nestabilnih) držav bližnjega vzhoda in Severne Afrike. Poleg nasilja, porušenih mest in naselij, je množično zapuščanje Sirije posledica prisilne mobilizacije, ki jo je konec leta 2014 razglasil (od vojne izčrpan) Asadov režim (Kingsley 2015; Sly 2015; Naimou 2016, 226).

Begunsko-migrantska kriza je pozornost svetovnih medijev pritegnila aprila 2015, ko je pri poskusu prečkanja sredozemskega morja umrlo okrog 1250 civilistov (tudi žensk in otrok). EU je v letu 2014 prejela 626.000 prošenj za azil, največ po letu 1991. Z pomladansko otoplitvijo vremena je vedno več beguncev in migrantov iz Turčije prihajalo v EU preko grških otokov in egejskega morja. V mesecu maju je na grški otok Lesbos vsakodnevno prihajalo več sto beguncev, ki so presegali namestitvene zmogljivosti lokalnih oblasti (te so za pomoč prosile grško vlado). EU je pod hudimi kritikami zaradi neučinkovitosti pri reševanju

krize odobrila povečanje finančnih sredstev, ter povečala operativno območje pomorskih (humanitarnih) misij. OZN je julija 2015 krizo v mediteranskem morju razglasila za begunsko, saj so bili glede na razmere v domovini praktično vsi sirski državljani (po mednarodnem pravu) upravičeni do statusa begunca - kar pa ni nujno veljalo za migrante iz ostalih držav. Begunci in migranti, so morali na poti iz Grčije izstopiti iz EU, ter se preko držav zahodnega Balkan napotiti proti zahodni in srednji Evropi (predvsem Nemčiji). Po t.i. Balkanski poti je bilo v letu 2015 zabeleženih 764.000 ilegalnih prečkanj državnih meja. Julija 2015 je v Grčijo prispelo 50.000 beguncev in migrantov, kar je močno presehalo zmogljivosti finančno nestabilne Grčije. V začetku avgusta je grški predsednik vlade Alexis Tsipras za finančno pomoč pri reševanju begunsko-migrantske krize zaprosil EU. Ob odprtju makedonsko-grške meje je samo v avgustu 39.000 beguncev in migrantov prečkalo Makedonijo, kar je oblasti prisililo v razglasitev izrednega stanja. Do konca leta 2015 je prihajalo do preobremenitev zmogljivosti za nadzor tako nacionalnih, kot tudi meja EU v vseh državah na balkanski poti (Kingsley 2015; Frontex 2016; Sabella 2016).

FRANCIJA

Francoski predsednik je julija 2015 pozval Iran, naj po odpovedi jedrskemu programu in izboljšanju odnosov z zahodom pripomore k reševanju vojne v Siriji. Francija se je konec septembra 2015 pridružila koaliciji proti ISIS pod vodstvom ZDA, ter začela letalske napade usmerjati tudi proti ciljem ISIS v Siriji. Francosko vojno letalstvo je sicer že od septembra 2014 izvajalo napade na ISIS v Iraku (v okviru operacije v podporo iraški vladi), vendar je bila zaradi bojazni, da bi francosko posredovanje spremenilo ravnotežje moči v korist Asadovega režima Francija do operacije v Siriji zadržana. Poleg tega je francoska diplomacija, ki je leta 2011 sirski režim označila za nelegitimen in zahtevala takojšnjo politično tranzicijo odnos do avtokratskega voditelja Asada omilila, ter ga v kontekstu boja proti ISIS začela resneje obravnavati. Z begunsko krizo, ki je dosegla Evropo sta uničenje ISIS in prekinitev spopadov v Siriji postali glavni prioriteti Francije (BBC 2015; France 24 2015; Spiegel online 2015; The Economist 2015).

NEMČIJA

Potem ko je begunske kriza dosegla Evropo, se je Nemčija – kot ciljna država hitro znašla oblegana iz strani sirskih beguncev in drugih migrantov. Kot odgovor na begunsko krizo je Nemčija odprla meja, ter zagotovila da namerava sprejeti vsakogar, ki prihaja iz Sirije oz. beži pred nasiljem in vojno. Nemška kanclerka Angela Merkel je septembra 2015 izrazila potrebo

po vključitvi številnih akterjev (vključno z Iranom) v pogajanja o končanju vojne v Siriji. Nemčija se je septembra 2015 zavzela za sodelovanje evropskih držav z Rusijo pri reševanju problema vojne v Siriji. Poleg tega je Nemčija omilila stališče do sirskega avtokrata ter sprejela (podprla) sodelovanje Asada pri pogajanjih o končanju sirske vojne. Kljub temu, pa je nemška kanclerka Angela izključila možnost, da bi mednarodne vojaške sile sodelovale z Asadovim režimom v boju proti ISIS. Potem ko je Francije že začela izvajati zračne napade na cilje ISIS v Siriji, se je Nemčija (skupaj z ostalimi voditelji držav EU) ponovno zavzela za obnovitev prizadevanj o končanju sirske vojne v okviru OZN. (BBC News 2015; France 24 2015; Spiegel online 2015).

VELIKA BRITANIJA

VB, ki je od septembra 2014 že izvajala zračne napade na ISIS v Iraku, je julija 2015 izvedla tudi prve zračne napade na cilje ISIS v Siriji. V tem primeru so britanski piloti delovali pod poveljstvom koalicijskih sil (ZDA in Kanade). Medtem ko je VB še v začetku septembra 2015 trdno zagovarjala politično tranzicijo v Siriji – kot ključnega koraka h končanju sirskega konflikta, je konec septembra britanski premier že omenjal možnost začasne ohranitve Asadovega položaja. Slednji naj bi po mnenju VB lahko imel začasno vlogo pri politični tranziciji, vsekakor pa ne sme biti del sirske dolgoročne prihodnosti. Politični predstavniki VB so večkrat poudarili, da je za rešitev begunske krize potrebno odpraviti njene vzroke – vojno v Siriji. Po mnenju VB sta bila glavna krivca za begunsko krizo ISIS in Asadov režim. Posledično si je britanski premier David Cameron od začetka septembra 2015 prizadeval pridobiti parlamentarno soglasje za razširitev zračnih napadov na Sirijo. (BBC News 2015; Fitchner in drugi 2015; France 24 2015; James 2015; Reuters 2015).

POLJSKA

Ko je begunska kriza dosegla srednjo Evropo, se je Poljska (nasprotno od Nemčije) odzvala precej zadržano na predloge o delitvi begunskega bremena. Čeprav je začetku septembra je Poljska – skupaj z nekaterimi post-socialističnimi članicami EU (načelu z Madžarsko) nasprotovala delitvi begunskega bremena znotraj EU, je do konca istega meseca pristala na sprejetje 2000 beguncev iz Sirije in severne Afrike (BBC News 2015; Puhl 2015; Reuters 2015).

ITALIJA

Italija se z varnostnim problemom ilegalnih migracij ukvarja že desetletja. Italija se je s povečanim pritokom beguncev – kot posledico vojne v Siriji soočila še preden je begunski val (poleti 2015) dosegel ozemlja jugovzhodne in srednje Evrope. Italija, preko katere je potekala ena izmed begunskih poti v Evropo, je aprila 2015 za pomoč pri soočanju z begunsko problematiko zaprosila EU. Po mnenju italijanskega premierja Mattea Ranzija je nasilje ISIS eden izmed ključnih razlogov, ki sirske civiliste sili v begunstvo. Italija, ki je septembra 2015 za v okviru boja proti ISIS prispevala največji kontingent pripadnikov OS izmed evropskih držav, je nameravala v oktobru (istega leta) svoj prispevek še dodatno povečati (v smislu številčnosti pripadnikov OS). Kljub temu, pa Italija še vedno ni želela sodelovati v zračnih napadih na cilje ISIS (niti v Iraku, niti v Siriji) (BBC News 2015; Il Corriere della sera 2015; La Repubblica 2015; Moloney 2015).

ŠVEDSKA

Švedska je že pred pojavom begunske krize poleti 2015 sprejemala relativno visoka števila prosilcev za azil – 20 odstotkov skupnih prosilcev za azil v EU v letu 2013, ter 81000 prosilcev za azil v letu 2014. Tudi potem ko je begunski val preko jugozahodne in srednje Evrope začel dosegati skandinavske države (poleti 2015) je Švedska vodila (ohranila) politiko odprtih meja. Med begunsko krizo se je država uvrščala na drugo mesto (za Nemčijo) po številu sprejetih beguncev med državami članicami EU. Poleg tega je Švedska v letu 2015 povečala angažiranost v boju proti ISIS. Švedska je po parlamentarni potrditvi vladnega predloga, v okviru koalicije za boj proti ISIS pod vodstvom ZDA v Severni Irak napotila (poleti 2015) 120 pripadnikov OS. Namen slednjih ni bilo sodelovanje v bojnih operacijah, temveč usposabljanje in vojaško svetovanje kurdskim borcev v boju proti ISIS. Švedski kontingent v severnem Iraku je bil pod poveljstvom ZDA (The Local 2014; Nordenstam 2015; The Local 2015).

SLOVENIJA

Septembra 2015 se je Slovenija znašla na begunsko-migrantski poti, ki je preko držav Balkana vodila v srednjo Evropo. Slovenija je ob preusmeritvi begunsko-migrantskega toka čez njeno ozemlje ohranila odprte meje, ter (v okviru lastnih zmogljivosti) poskušala čim učinkoviteje uresničevati šengenska določila. Poleg tega se je slovenski premier Miro Cerar zavzemal za skupno rešitev begunske krize na ravni EU (glede ključnih usmeritev o ukrepih)

in pomoč državam članicam, ki so krizi najbolj izpostavljene. Slovenija se je zavzela tudi vzpostavitev zbirnih centrov na zunanjih mejah EU, ter v strateško pomembnih tretjih državah (Štok 2015; 24 ur 2015).

12. 5 INTERVENCIJA RF V SIRIJI (september 2015–november 2015)

Po štirih letih izčrpane državljanske vojne, je Asadov režim v septembru 2015 nadzoroval le četrtino sirskega ozemlja. Poleg tega se je številčnost (režimu zveste) SAV, s predvojnih 250.000 zmanjšala na 125.000 pripadnikov, ki so bili v zadnjih letih podprti s strani lokalnih milic in šiitskih prostovoljcev (vključno s člani Hezbollaha). Brez upoštevanja koalicijskih letal, ki so pod vodstvom ZDA od jeseni 2014 uničevala cilje ISIS, je SAV v spopadih s SSA in ostalimi uporniškimi skupinami prevladovala v zraku in ognjeni moči. Kljub ognjeni in zračni premoči pa Sirski vojski ni uspelo trajno odbiti napadov opozicijskih oboroženih skupin. Letalstvo Sirske vojske je bilo sicer učinkovito pri bombardiranju uporniških ozemelj, vendar so se zastarela bojna letala pokazala kot neučinkovita pri zagotavljanju zračne podpore na taktični ravni (The Economist 2015; BBC News 2016).

Rusko-sirsko zavezništvo sega v čas hladne vojne na bližnjem vzhodu, ko sta se ZDA in tedanja SZ preko posredniških vojn spopadali za prevlado v regiji. RF, ki ima v okolici Damaska šest letalskih oporišč, je v sirsko vojno vstopila konec septembra 2015. Pod pretvezo napadanja ciljev ISIS, je Ruska vojska razširila in okrepila svojo bazo v Letakiji (pokrajini na severozahodu Sirije). Kljub zagotovitvi, da RF ne namerava kopensko posredovati, je bilo v Sirijo napotenih več deset bojnih letal, sistemov zračne obrambe, jurišnih helikopterjev, ter pripadnikov različnih rodov ruskega vojnega letalstva in kopenske vojske. Rusija, ki Asadov režim z orožjem podpira že od začetka sirskega konflikta, je ob začetku zračne misije SAV še dodatno okrepila z ruskimi tanki T-90. RF je svojo intervencijo utemeljevala z bojem proti terorizmu, ki pa je poleg ISIS vključeval tudi druge nasprotnike Asadovega režima. Kljub negotovanju zahoda, so ruske ekspedicijske sile od oktobra 2015 naprej napadale cilje »teroristov« (kot jih pojmuje Asad), kar je v resnici poleg napadov na ISIS vključevalo tudi napade na opozicijske upornike. Poleg samostojnih zračnih napadov, so ruske zračne sile, v koordiniranih napadih z SAV pomagale režimu ponovno zasesti izgubljena ozemlja. Konec novembra 2015 je prišlo do rusko-turškega spora, zaradi turške sestrelitve ruskega bojnega letala, ki naj bi domnevno kršilo mejo zračnega prostora med Sirijo in Turčijo. Zaradi turškega članstva v zvezi NATO je bil incident še toliko bolj odmeven. Posredovanje RF ni le spremenilo ravnotežja moči v sirskega konflikta, temveč

tudi pripomoglo k ohranitvi in okrepitvi režima v ključnem trenutku (Knific 2015; The Economist 2015; Matthews 2016; Quinn 2016).

FRANCIJA

Francija je v kontekstu iskanja politične rešitve za vojno v Siriji poudarila, da dosedanji predsednik Asad ne more (ne sme) biti del politične tranzicije v Siriji. Poleg tega, je v začetku oktobra francoski predsednik Hollande ob srečanju z ruskim predsednikom Putinom poudaril, da morajo biti letalski napadi v Siriji usmerjeni izključno proti ciljem ISIS – in ne proti ostalim opozicijskim oboroženim skupinam. Potem, ko je svetovni javnosti postalo jasno, da RF poleg ISIS napada tudi (od zahoda podprte) upornike, je francoski predsednik izrazil globoko zaskrbljenost, ter izpostavil grožnjo »totalne vojne« na bližnjem vzhodu (BBC News 2015; France 24 2015; Spiegel online 2015).

NEMČIJA

Ob ruski intervenciji v Siriji je nemška kanclerka Angela Merkel izrazila »globoko zaskrbljenost« nad ruskimi zračnimi napadi, ter poudarila, da skupni sovražnik še vedno ostaja ISIS. Slednji naj bi po mnenju Nemčije še dodatno poglobili vojno. Poleg tega je nemška zunanja politika spremenila odnos do Asada in RF – kot ključnih akterjev, brez katerih miru v Siriji ni mogoče doseči. Potem ko so ruska vojaška letala začela izvajati napade (tudi) na od zahoda podprto sirska opozicijo, je Nemčija skupaj z ostalimi članicami koalicije za boj proti ISIS (pod vodstvom ZDA), pozvala RF, naj prekine zračne napade na »zmerne upornike«, češ da bodo ti le dodatno okrepili ISIS, ter stopnjevali radikalizacijo oboroženih skupin v Siriji (BBC News 2015; Borger in drugi 2015; Spiegel online 2015).

VELIKA BRITANIJA

Britanski premier David Cameron se je v začetku oktobra 2015 na rusko intervencijo v Siriji odzval z obsodbo. Cameron je intervencijo označil za veliko napako ruske zunanje politike, ki bo le dodatno okrepila ISIS. Usmerjanje ruskih letalskih napadov na cilje zmernih upornikov bo pospešilo radikalizacijo slednjih, ter povečalo pritok borcev v ISIS. Poleg tega se britanska vlada še vedno zavzemala za parlamentarno odobritev letalskih napadov v Siriji, vendar ji v oktobru 2015 ni uspelo pridobiti parlamentarnega konsenza. Intervencija RF je še dodatno omajala parlamentarno podporo intervenciji v Siriji. Poleg tega je VB še dodatno omehčala stališče do sirskega predsednika Asada ter izrazila »časovno prilagodljivost« glede odhoda

diktatorja (BBC News 2015; France 24 2015; James 2015; Osborn in Stewart 2015, Reuters 2015; Wintour 2015).

POLJSKA

Stališče poljske zunanje politike do intervencije RF v je bilo precej ambivalentno. Poljski zunanji minister GrzegorzSchetyna je v začetku oktobra zatrdil, da je Poljska rusko intervencijo pričakovala. Vmešavanje Rusije v sirski konflikt naj bi nakazovalo, kako pomembna je rešitev sirskega konflikta »za vse«, ter vzbujalo upanje o skupni rešitvi za sirsko vprašanje. Po drugi strani je poljska zunanja politika izrazila zavedanje, da so ruski letalski napadi usmerjeni tudi v opozicijske oborožene skupine – in ne le v tarče ISIS. Poleg tega je poljski zunanji minister izrazil upanje, da bo Rusija ob vpletanju v sirsko vojno delovala na pravi strani – v soglasju s koalicijo za boj proti ISIS pod vodstvom ZDA. Intervencija RF v Siriji naj bi Poljsko skrbela predvsem zaradi moči, ki bi jo RF lahko pridobila glede pogajanj (z zahodnimi državami) v zvezi z ukrajinsko krizo (BBC News 2015; Kasparov 2015; Radio Poland 2015; Martinez 2015).

ITALIJA

Italija ruske intervencije v Siriji ni neposredno obsodila. Italijanski zunanji minister Paolo Gentiloni je konec septembra 2015 poudaril, da se sirske humanitarne krize ne da rešiti zgolj z vojaško intervencijo, temveč je za to potrebna politična tranzicija. Poleg tega je zunanji minister opozoril na nevarnost »praznine«, ki bi lahko nastala v sirskega političnem prostoru ob morebitni odstranitvi Asada, ter koristi, ki bi jih od tega imela ISIS. Italijanska zunanjepolitična prizadevanja so bila usmerjena v preprečitev ponovitve Libijskega scenarija – t. i. propadle države. Vseeno, pa je Italija še vedno zagovarjala iskanje politične rešitve v okviru OZN – predvsem v smislu iskanja skupnih interesov med ZDA in RF. Po mnenju italijanskega zunanjega ministra naj bi Rusija lahko veliko pripomogla k iskanju politične rešitve za vojno v Siriji (BBC News 2015; Emmott 2015; La Repubblica 2015).

ŠVEDSKA

Pri analizi izbranih medijev, ni zaslediti podatkov o zunanjepolitičnih stališčih in aktivnostih Švedske, ki bi bile neposredno povezane ali z intervencijo RF v Siriji, ali odnosom Švedske do sirskega diktatorja Asada (glede boja proti ISIS in politične tranzicije v Siriji). Sodeč po analizi medijev je bila begunska kriza (ob intervenciji RF v Siriji) še vedno predstavljala prvo točko dnevnega reda v švedski politiki. Država je pokazala visoko raven odgovornosti ob

soočanju z begunsko krizo. Poleg tega se je švedski premier Stefan Lofven konec septembra 2015 skupaj z nemško kanclerko Angela Merkel (še vedno) intenzivno zavzemal za rešitev (skupne ukrepe) begunske krize na ravni EU (Martinez 2015; Westall in Evans 2015).

SLOVENIJA

Potem ko je v začetku oktobra 2015 Madžarska (za begunce in migrante) zaprla mejo s Hrvaško, je Slovenija postala glavna tranzitna država na poti do srednje Evrope. Zaradi rastočega števila beguncev in migrantov, ki so se dnevno kopičili na slovensko-hrvaški meji, so bile humanitarne in varnostne strukture Slovenije na robu zmogljivosti. Posledično je Slovenija beguncem in migrantom začela omejevati vstop na njeno ozemlje, ter jim onemogočati nadaljnjo pot v Avstrijo in Nemčijo. Konec oktobra 2015 je slovenski premier Miro Cerar opozoril, da v primeru nezmožnosti oblikovanja skupne strategije (za soočanje z begunsko krizo) EU grozi razpad. Poleg tega je ponovno izpostavil potrebo po zmanjšanju pritoka beguncev v EU, ter iskanja rešitve v državah izvora (še posebej v Siriji). Pri analizi izbranih medijev ni zaznati podatkov o opredeljevanju Slovenije do intervencije RF v Siriji. Tudi v okviru iskanja rešitve za vojno v Siriji (pri analizi medijev) ni zaznati spremembe stališča Slovenije, ki ni presegla (nedorečenih) besed o iskanju politične rešitve (CNN 2015; Spiegel online 2015).

12. 6 TERORISTIČNI NAPDAI V PARIZU - 13. NOVEMBER 2015 (november 2015 – januar 2016)

Razglasitev kalifata in vzpostavitev nadzora nad osvojenimi ozemlji v Iraku in Siriji sta pomembno vplivali na razmah globalnega islamističnega terorizma. Potem ko je ISIS pozvala sunitske muslimane po vsem svetu, naj se pridružijo boju proti »nevernim« šiiatom in zahodu, je tudi Evropa postala tarča številnih terorističnih napadov. ISIS je pri izvedbi napadov, ki so prizadeli nekatera večja evropska mesta, sodelovala na dva načina – posredno in neposredno. V nekaterih primerih je ISIS preko manipulacije družbenih omrežij in ostalih informacijskih tehnologij ter s promoviranjem uspehov na bojiščih le motivirala skrajne posameznike, ter jih na ta način pripravila do izvedbe napadov. V ostalih primerih so napade izvedle posamezne celice, ki jih ima teroristična organizacija posejane po državah članicah EU (BBC News 2015; The Economist 2015; Sanchez in drugi 2016).

Francija je že od decembra 2014 naprej beležila povečanje števila napadov, ki so bili povezani s skrajnimi islamističnimi gibanji. Januarja 2015 je Al-Qaeda iz arabskega polotoka prevzela odgovornost za strelski napad v pisarnah pariškega časopisa CharlieHebdo, v katerem je bilo

ubitih 13 ljudi, čeprav naj bi napadalci predhodno prisegli zvestobo ISIS. Slednja je Franciji večkrat zagrozila s terorističnim napadom, zaradi zračnih napadov, ki jih je država izvajala v Siriji in pred tem v Libiji. Do največjega islamističnega terorističnega napada v Franciji je prišlo 13. novembra 2015, ko je več ločenih in koordiniranih napadov prizadelo Pariz. Do bombnega napada je prišlo tudi pred nacionalnim nogometnim stadionom, kjer se je nahajal tudi francoski predsednik države, ki je bil nato evakuiran. Glavni napad se je zgodil pred in v koncertni dvorani Bataclan, kjer so oboroženi napadalci in streljali na množico v dvorani, ter lokale in restavracije neposredno pred vhodom v dvorano. Talce in preživele je rešilo posredovanje policije, ki je po vdoru v poslopje ubila 3 napadalce. V terorističnem napadu, ki se je novembra 2015 zgodil v Parizu, je bilo ubitih 130, ranjenih pa 100 ljudi (The Economist 2015; Sanchez in drugi 2016; The New York Times 2016).

FRANCIJA

Francoski predsednik Hollande je po terorističnih napadih v Parizu razglasil, da je »država v vojni« z ISIS, slednja pa naj bi bila »brez usmiljenja uničena«. Francija je v vzhodni Mediteran napotila letalonosilko, ter dodatno okrepila zračne napade na tarče ISIS v Siriji (tudi v okviru koalicije pod vodstvom ZDA). Država se je pri utemeljevanju vojaškega posega v Siriji sklicevala na t. i. pravico do samoobrambe (7. poglavje UL OZN) ter na 42. člen Pogodbe o EU, ki države članice zavezuje k nudenju pomoči in podpore ogroženi državi. Poleg tega je Francija v boju proti ISIS v Siriji okrepila vojaško sodelovanje z Rusijo. Francoski predsednik je poudaril, da je glavna prioriteta zahoda boj proti ISIS in da ohranitev položaja Asada ne more predstavljati dolgoročne politične rešitve v Siriji. Kljub temu pa je francoska vlada dopuščala možnost sodelovanja z OS avtokrata Asada v boju proti ISIS (BBC News 2015; France 24 2015; Spiegel online 2015; The Economist 2015).

NEMČIJA

Tudi po terorističnih napadih v Parizu, se Nemčija ni neposredno vmešala v sirska vojna. Država je v okviru 42. člena Pogodbe o EU politično podprla Francijo v boju proti ISIS. Decembra 2015 je Nemčija v okviru koalicije za boj proti ISIS na ozemlje Turčije napotila 6 izvidniških letal, leteči tanker in bojno ladjo (fregato) – v podporo francoski letalonosilki. Poleg tega je Nemčija izrazila pripravljenost, da v okviru boja proti ISIS prispeva do 1200 pripadnikov OS (v nebojnih vlogah) in 134 milijonov evrov v podporo misiji. S tem bi prispevek k boju proti ISIS predstavljal (trenutno) najobsežnejšo vojaško misijo Nemčije v tujini. Konec novembra 2015 je Nemčija izrazila pripravljenost, da podpre Francijo v boju

proti islamističnim milicam tudi v Afriki. Nemčija je obljubila, da bo v Mali napotila 650 pripadnikov OS. Nemčija, ki je od leta 2014 z orožjem, strelivom in usposabljanjem podpirala kurdske borce, je po terorističnih napadih v Parizu še dodatno okrepila vojaški kontingent v severnem Iraku (iz 100 na 150 pripadnikov OS) (BBC News 2015; Connolly 2015; France 24 2015; Repinski in Schult 2015; Tisdall 2015).

VELIKA BRITANIJA

Po terorističnih napadih, do ki so se 13. novembra zgodili v Parizu, je britanski premier izrazil polno podporo Franciji v boju proti ISIS. VB je (na predlog Francije) politično podprla izvajanje 42. člena Pogodbe o EU, ki opredeljuje vzajemno obrambo v okviru instrumentov EU. Poleg tega je VB Franciji ponudila na razpolago uporabo britanskega letalskega oporišča na Cipru, britanski premier pa je francoskemu predsedniku obljubil, da bo parlamentu predlagal glasovanje o britanskem posredovanju v Siriji. Po parlamentarni potrditvi je VB v začetku decembra 2015 – v okviru koalicije za boj proti ISIS pod vodstvo ZDA – začela izvajati letalske napade v Siriji. Po terorističnih napadih v Parizu je prišlo tudi do spremembe v britanskem zunanjepolitičnem odnosu do Rusije. Britanski premier je namreč konec novembra na srečanju z ruskim predsednikom Vladimirjem Putinom izrazil pripravljenost na upoštevanje ruskih interesov v okviru iskanja politične rešitve za končanje sirske vojne (BBC News 2015; France 24 2015; Thomas 2015; Traynor 2015; Wintour 2015).

POLJSKA

Na teroristične napade v Parizu se je Poljska odzvala z obsodbo dejanj pripadnikov ISIS, družinam žrtev pa je izrekla sožalja. Poleg tega je Poljska izrazila podporo francoskim oblastem v boju proti ISIS ter pripravljenost, da tudi sama prispeva k temu. Država je politično podprla izvajanje 42. člena Pogodbe o EU (na predlog Francije), ki opredeljuje vzajemno obrambo v okviru instrumentov EU. Poljski obrambni minister Antoni Macierewicz je izjavil, da bo njegova država ostala solidarna tako v boju proti terorizmu, kot tudi političnim silam, ki terorizem omogočajo (podpirajo). Sredi novembra 2015 se je Poljska zavzela za revizijo sporazuma EU o delitvi beguncev na podlagi t. i. sistema kvot. Poljsko nasprotovanje sporazumu EU o delitvi beguncev je bila posledica parlamentarnih volitev in zamenjave vlade (od desno-sredinske k konservativni) (Amann in drugi 2015; Radio Poland 2015; Reuters 2015).

ITALIJA

Italija je ob terorističnih napadih v Parizu izrazila »popolno podporo« Franciji v boju proti terorizmu. Poleg tega je italijanski premier Renzi zatrdil, da se je Evropa sposobna odzvati na tovrstna barbarska dejanja, ter izpostavil pomembnost »modrosti« v kontekstu iskanja prvega odziva držav EU na teroristične napade. Čeprav je na predlog Francije politično podprla izvajanje 42. člena Pogodbe o EU (o kolektivni obrambi), se Italija tudi po terorističnih napadih v Parizu ni (neposredno) vojaško vmešala v vojno v Siriji. Italijanski premier Renzi je nesodelovanje v zračnih napadih na cilje ISIS (v okviru koalicije pod vodstvom ZDA) opravičeval z bojaznijo pred ponovitvijo »libijskega primera«. V Libiji so zračni napadi sicer pripomogli k strmoglavljenju diktatorja Geddafija, vendar niso prinesli dolgotrajne rešitve, ter državo porinili v vrtnec družbenega nasilja in politične nestabilnosti. Italija se je želela izogniti prenašnim reakcijam, ter vojaškemu vmešavanju v še en vojaški konflikt (poleg Libije) brez dolgoročne strateške vizije. Poleg tega je italijanski premier Renzi zatrdil, da država ostaja zavezana angažiranosti v mirovnih operacijah. Kljub dogodkom v Parizu, je italijanska zunanja politika še vedno dajala prednost iskanju rešitve libijskega vprašanja (Balmer 2015; Corriere della Sera 2015; La Repubblica; Scherer 2015).

ŠVEDSKA

Po terorističnih napadih v Parizu je Švedska politično podprla Francijo v boju proti ISIS v Siriji in Iraku. Poleg tega je Švedska (skupaj z ostalimi državami članicami) podprla francoski predlog o izvajanju 24. člena Pogodbe o EU, ki se nanaša na dolžnosti držav članic pri kolektivni obrambi. Ob tem je švedski premier Stefan Löfven poudaril, da njegova država ni v vojni, vendar trdno stoji ob Franciji in EU ter da bo pomoč Švedske Franciji odvisna od tega, za kakšno pomoč bo slednja zaprosila. Poleg tega so švedski strokovnjaki za nacionalno varnost izpostavljali fleksibilno naravo 42. člena Pogodbe o EU, kar bi posledično pomenilo več manevrskega prostora za odziv Švedske. Na prošnjo Francije je Švedska konec decembra 2015 v podsaharsko Afriko (Mali in Centralna afriška republika) napotila transportno letalo in druga sredstva za logistično podporo, katerih namen je bila razbremenitev francoskih OS, ki so tedaj izvajale več operacij boja (na več področjih Afrike in Bližnjega vzhoda) proti skrajnim islamističnim oboroženim skupinam. Konec novembra je Švedska zaostрила begunsko-imigrantsko politiko. Poleg tega je švedsko zunanje ministrstvo naznanilo, da bo država zavrnila 80000 prošenj za azil (iz leta 2015), ter začela z deportacijami ljudi, katerih

prošnje za azil so bile zavrnjene (Dickson in Johnson 2015; Johnson in Sennero 2015; Radio Sweden 2015; The Local 2015; Chrouch 2016).

SLOVENIJA

Slovenija je po terorističnih napadih v Parizu (na prošnjo Francije) politično podprla izvajanje 42. člena Pogodbe o EU, ki opredeljuje pomoč državi članici, ki je bila napadena na njenem ozemlju. V okviru 42. člena Pogodbe o EU je Francija države članice zaprosila za večjo vojaško angažiranost v misijah boja proti terorizmu na bližnjem vzhodu in podsaharski Afriki, ter pomoč na logističnem področju. V tem kontekstu je bila po besedah slovenskega zunanjega ministra Karla Erjavca (konec novembra 2015) Slovenija pripravljena napotiti dodatne vojaške inštruktorje v Mali – v okviru vojaške misije EU (MMC RTV SLO 2015; Zurnal 24 2015; 24 ur 2015).

13 ANALIZA

13.1 FRANCIJA

Francija je relativno zgodaj (kmalu po izbruhu arabske pomladi v Siriji) označila Asadov režim za nelegitimen ter naznanila njegov neizbežni padec. Razloge za javno obsodbo sirskega režima (avgusta 2011) ter diplomatska prizadevanja za enotno obsodbo režima s strani OZN (poleti 2011) je mogoče iskati v samopodobi Francije – kot države ČP, ki se preko diplomacije zavzema za multilateralizem in demokracijo. Ta element strateške identitete Francije, ki se odraža tudi v enem izmed treh ciljev francoske obrambno-varnostne politike – obrambi in promociji republikanskih vrednot (ČP, človekovo dostojanstvo, solidarnost in pravičnost), je mogoče povezati tudi z javnim (odkritim) podpiranjem sirskega režima, nad katerimi naj bi režim kršil »republikanske vrednote«. Razlogi za podporo sankcijam EU proti Siriji (v prvi fazi konflikta) tičijo v usmerjenosti francoske zunanje politike, ki SZVP (v okviru katere so bile sankcije implementirane) obravnava kot instrument kriznega menedžmenta ter dolžnosti Francije, da prispeva k evropski in mednarodni varnosti – kot enemu izmed ciljev obrambno-varnostne politike. Poleg tega se strateška identiteta Francije – kot države ČP, ki se z diplomatskimi aktivnostmi zavzema za multilateralizem in demokracijo, odraža na njenem vedenju v drugi fazi konflikta. Med to vedenje sodi: prekinitev diplomatskih odnosov s sirskega režimom, priznanje NKROS – kot legitimnega predstavnika sirskega ljudstva ter diplomatska prizadevanja (v okviru bilateralne diplomacije z ZDA) za oboroževanje in delitev obveščevalnih podatkov z NKROS. Diplomatska podpora

vojaški intervenciji v Siriji v okviru OZN (avgusta 2013) ter nepripravljenost na unilateralno posredovanje potrjujeta norme francoske strateške kulture, ki se nanašajo na uporabo sile: zunanjepolitično zavezanost k multilateralizmu, potrebo po resoluciji in mandatu OZN, zavezanost k izvajanju mirovnih operacij v okviru večnacionalnih koalicij ter prednjačenje vojaške sile pred civilnimi instrumenti kriznega menedžmenta.

V tretji fazi konflikta je pridružitve Francije koaliciji za boj proti ISIS – pod vodstvom ZDA mogoče povezati z željo po prispevanju k evropski in mednarodni varnosti (kot ciljem obrambno-varnostne politike) ter zavezanosti k izvajanju mirovnih operacij v okviru večnacionalnih koalicij. Medtem ko ustanovitev lastne koalicije za boj proti ISIS ter izvajanje letalskih napadov na cilje ISIS v Iraku odražata francosko strateško identiteto samozanašanja in suverenosti (neodvisnosti od tujih sil) ter težnjo po vodilni vlogi v multilateralnih operacijah, ki je usmerjena k povečevanju vpliva Francije znotraj mednarodnih vojaških koalicij. Delovanje znotraj obeh koalicij (za boj proti ISIS) potrjuje francosko navezanost na uporabo OS – kot primarnega sredstva za doseg varnostnih ciljev, ohranjanje uglednega položaja znotraj razpoložljivih obrambno-varnostnih koalicij ter javno zaznavo terorizma – kot največje grožnje nacionalne varnosti. Relativno visoka stopnja (v primerjavi z ostalimi analiziranimi državami) vojaške angažiranosti in odzivnosti Francije v vseh fazah sirskega konflikta je povezana tudi s t. i. izvršilno fleksibilnostjo, ki je koncentrirana v institutu predsednika republike, ter ustavno neomejenostjo izvršilne veje oblasti glede napotitve sil v tujino. Razširitev operativnega območja letalskih napadov na Sirijo (v okviru koalicije pod vodstvom ZDA) potrjuje pripravljenost na multilateralno soočanje z varnostnimi izzivi – skladno z varnostnimi interesi oz. potrebami Francije. Slednja je kot glavno prioriteto pri iskanju rešitve za begunsko krizo (v četrti fazi konflikta) izpostavljala uničenje ISIS in prizadevanja za končanje Spopadov v Siriji. Operacionalizacija tovrstnega zunanjepolitičnega stališča preko razširitve operativnega delovanja zračnih napadov na območje Sirije, ponovno potrjuje francosko navezanost na uporabo OS – kot primarnega sredstva za doseg obrambno-varnostnih ciljev.

Tradicija samozanašanja na lastne vojaške zmogljivosti in suverenost Francije ter navezanost na uporabo OS – kot primarnega sredstva za doseg obrambno-varnostnih ciljev – se odražata tudi pri odgovoru Francije na teroristične napade v Parizu. Poleg tega lahko okrepitev zračnih napadov (na cilje ISIS) v Siriji ter napotitev bojne skupine letalonsilk v vzhodni Mediteran razumemo v kontekstu pripravljenosti Francije, da z namenom zaščite njenih državljanov unilateralno vojaško intervenira. Aktivacija 42. člena Pogodbe o EU, ki opredeljuje dolžnosti

članic EU glede nudenja pomoči napadeni državi, potrjuje zunanjepolitično usmerjenost Francije. Čeprav slednja SZVP obravnava kot neučinkovito sredstvo za ohranjanje vojaških zmogljivosti v Evropi (ki Evrope ne bo dvignilo na nivo globalnega akterja), je v vedenju Francije razvidna prisotnost ideje o vojaško avtonomni Evropi, ki (preko skupne zunanje politike) samostojno brani svoje interese in vrednote. Poleg tega naj bi Francija kot prva vojaška sila igrala ključno vlogo na poti k varnostno avtonomni Evropi.

13.2 NEMČIJA

Nemčija je kmalu po izbruhu nemirov v Siriji (v prvi fazi konflikta) preko klasične diplomacije obsodila nasilno represijo Asadovega režima ter pozvala k spoštovanju ČP. Prizadevanja za enotno obsodbo režima v okviru OZN (od aprila 2011 naprej) in pridružitvev diplomatski iniciativi Francije in VB, ki sta javno obsodili sirski režim, in Asada pozvale k odstopu, odražata zavezanost Nemčije k multilateralni diplomaciji ter željo po vzpostavitvi zunanje in varnostne politike, ki bi temeljila na humanitarnih in moralnih principih ter potekala skladno z (zunanjepolitično) transatlantsko usmeritvijo. Medtem, ko je razloge za podporo sankcijam EU proti Siriji mogoče iskati v nemški zunanjepolitični usmerjenosti. Slednja namreč vsebuje željo po vzpostavitvi EU, ki bi bila sposobna samostojno oblikovati in izvajati SZVP. Poleg tega se dodana vrednost EU v primerjavi z NATOM kaže ravno v širokem naboru civilno-vojaških sredstev.

Zavezanost k multilateralni diplomaciji in želja po vzpostavitvi na humanitarnih in moralnih principih temelječo zunanjo in varnostno politiko, ki bi potekala skladno s transatlantsko (zunanjepolitično) usmeritvijo, se odražata tudi pri vedenju Nemčije v drugi fazi konflikta. Med to vedenje sodi: pridružitvev mednarodni diplomatski akciji glede izгона sirskih diplomatov, priznanje NKROS kot legitimnega predstavnika sirskega ljudstva ter sprejetje sirskih beguncev in izpostavljanje begunske problematike v okviru EU. Na drugi strani je nemško zavrnitev predloga (Francije in VB) o napotitvi vojaških strokovnjakov (z namenom usposabljanja SSV) v Sirijo ter dolgotrajno obotavljanje njene diplomacije glede vprašanja vojaške intervencije v Siriji mogoče utemeljevati s strateško-kulturnim normativom zavračanja uporabe sile. Med norme zavračanja uporabe sile sodijo: nelegitimnost uporabe sile – razen v primeru obrambe ozemlja, splošna prisotnost upora do uporabe sile (v obrambno-varnostni politiki), skepticizem javnosti do uporabe sile (poistovetenje z identiteto t. i. civilne sile) ter široka javna podpora civilnim instrumentom. Končno odločitev o politični podpori vojaški intervenciji (v okviru OZN) je ponovno mogoče pripisati zavezanosti k multilateralni diplomaciji ter težnjam Nemčije po oblikovanju transatlantsko usmerjene in na

humanitarnih in moralnih principih temelječe zunanje politike. Odločitev za politično podprtje vojaške intervencije v (okviru OZN) je mogoče povezati tudi z razlogom »humanitarne nujnosti«, ki v nemški javnosti velja za sprejemljivega (ko gre za podporo ali dejansko vključevanje Nemčije v mednarodne vojaške operacije). Na drugi strani pa je razloge za zavrnitev vojaškega sodelovanja v mednarodni koaliciji ob morebitni intervenciji v Siriji mogoče utemeljiti z zavračanjem oz. odporom do uporabe sile, ki je ključni element nemške strateške kulture. Strateško-kulturni normativ zavračanja uporabe sile se odraža tudi pri nesodelovanju Nemčije v zračnih napadih na cilje ISIS (v tretji fazi konflikta) ter odločitvi o implementaciji strategije posrednega nastopanja (oboroževanja in usposabljanja kurdskih borcev v Iraku) v okviru boja proti ISIS. Medtem ko politični podpora obema koalicijama za boj proti ISIS (pod vodstvom ZDA in pod vodstvom Francije) odražata zunanjepolitično usmerjenost Nemčije, ki ZDA in Francijo obravnava kot najpomembnejši bilateralni partnerici ter zavezanost Nemčije k multilateralni diplomaciji in transatlantsko usmerjeni zunanji politiki.

Politika odprtih meja in sprejemanje sirskih beguncev v četrti fazi konflikta potrjujeta željo Nemčije po vzpostavitvi zunanje politike, ki bi temeljila na humanitarnih in moralnih principih. Medtem ko se zavezanost k multilateralni diplomaciji odraža v diplomatskih prizadevanjih za vključitev Irana v pogajanja o končanju vojne v Siriji ter diplomatski angažiranosti za končanje konflikta v okviru OZN. Na drugi strani sta poziv državam EU k sodelovanju z RF pri iskanju rešitve za sirska vojno ter prizadevanja za sodelovanje Asada pri pogajanjih v nasprotju s transatlantsko usmeritvijo zunanje politike. Tudi sprememba stališča do Asada in RF – kot ključnih akterjev, brez katerih se miru v Siriji ne da doseči (v peti fazi konflikta) nakazuje odmik nemške zunanje politike od normativa transatlantske usmerjenosti.

Politična podpora Franciji pri implementaciji 42. člena Pogodbe o EU po terorističnih napadih v Parizu odraža norme strateške kulture, ki opredeljujejo odnos Nemčije do EU. Zavzemanje za EU, ki bi bila sposobna samostojno oblikovati in izvajati SZVP, je mogoče povezati s prizadevanji za pospešeno evropsko integracijo (kot eno izmed temeljnih smernic zunanje politike) – obe normi pa v tem primeru utemeljujeta zunanjepolitično vedenje Nemčije. Slednje lahko povežemo tudi z javnomnenjsko zaznavo terorizma kot največje grožnje nacionalni varnosti Nemčije ter z iskanjem rešitev za varnostne izzive v okviru EU ali NATA – kot izključno prioriteto zunanje politike. Pri vprašanju napotitve sil v tujino (kot del uresničevanja obljubljenе podpore ter na prošnjo Francije) je potrebno izpostaviti varnostno dilemo, ki je posledica normativnega konflikta znotraj strateške kulture Nemčije. V tem

primeru sta se v kontrastu znašli načelo neuporabe sile ter podrejenost načelu vzajemne obrambe opredeljene v 42. členu Pogodbe o EU. Nemčija se tudi po terorističnih napadih v Parizu ni neposredno vključila v bojne operacije (letalske napade) koalicij za boj proti ISIS, kar je mogoče utemeljiti z normami zavračanja uporabe sile, kot so: nelegitimnost uporabe sile (razen v primeru obrambe ozemlja), skepticizem javnosti do uporabe sile, široka javna podpora civilnim instrumentom ter splošen odpor do uporabe sile v obrambno-varnostni politiki. Medtem ko je povečanje prispevka k boju proti ISIS v smislu materialno-tehničnih sredstev in pripadnikov OS (v nebojnih nalogah) ter podporo Franciji v boju proti islamističnim milicam v Afriki (obljuba o napotitvi 650 pripadnikov nemških OS v Mali) mogoče razumeti v kontekstu zavzemanja za EU, ki bi bila sposobna samostojno izvajati in oblikovati SZVP ter normativu iskanja varnostnih rešitev v okviru EU (v smislu podpore Franciji ter na podlagi 42. člena Pogodbe o EU). Obe normi pa je mogoče povezati s prizadevanji za pospešeno evropsko integracijo – kot ene izmed smernic nemške zunanje politike.

13. 2 VELIKA BRITANIJA

Vedenje VB v prvi in drugi fazi konflikta v veliki meri odraža raven in cilje britanske obrambno-varnostne politike: občutek odgovornosti v mednarodni varnostni politiki, pripravljenost na posredovanje v okviru diplomatskih, ekonomskih in vojaških akcij, zavezanost k vmešavanju v mednarodne zadeve ter zavezanost k spoštovanju ČP, pravičnosti in vladavine prava. Med vedenje, ki ga je mogoče pripisati vplivu omenjenih norm, sodijo: prizadevanja za enotno obsodbo režima (vključno z uvedbo enotnih sankcij) v okviru OZN, podpora sankcijam EU proti sirskega režimu, javna obsodba režima in poziv k Asadovemu odstopu – vse v prvi fazi konflikta, prekinitev diplomatskih odnosov z režimom, priznanje NKROS kot legitimnega predstavnika sirskega ljudstva ter pripravljenost britanske vlade, da (ob morebitni potrditvi parlamenta) vojaško posreduje v Siriji – vse v drugi fazi konflikta. Poleg tega aktivna vloga VB v OZN (prizadevanja za enotno obsodbo režima in sankcije) ter podpora sankcijam EU (v drugi fazi) odražata identiteto VB – kot pomembnega in konstruktivnega partnerja mednarodnih organizacij. Predlog o vojaški intervenciji v Siriji, ki ga je britanska vlada v obravnavo posredovala parlamentu, je mogoče povezati tudi z visoko stopnjo angažiranosti VB v mednarodnih in unilateralnih operacijah ter vprašljivostjo (v smislu obstoja ali neobstoja norme) uporabe sile kot legitimnega instrumenta obrambno-varnostne politike. Medtem ko parlamentarna zavrnitev vladnega predloga o vojaški

intervenciji (avgusta 2013) potrjuje novodobno (od glasovanja o napotitvi OS v Irak leta 2003 naprej) prakso parlamentarnega odločanja o napotitvi OS v tujino.

Pridružitve VB k obema koalicijama za boj proti ISIS ter sprožitve zračnih napadov na cilje ISIS (v tretji fazi konflikta) odražata britanski občutek odgovornosti v mednarodni varnostni politiki, pripravljenost na posredovanje v okviru diplomatskih in vojaških akcij, zavezanost k vmešavanju v mednarodne zadeve ter samozavedanje VB – kot pomembnega in konstruktivnega partnerja mednarodnih organizacij. Poleg tega je izvajanje letalskih napadov na cilje ISIS v Iraku mogoče povezati z visoko stopnjo angažiranosti britanskih OS v mednarodnih misijah ter obravnavanjem uporabe sile kot legitimnega instrumenta obrambno-varnostne politike. Po drugi strani je vladna prizadevanja za pridobitev parlamentarnega soglasja glede razširitve zračnih napadov na cilje ISIS (tudi na ozemlje Sirije) mogoče utemeljiti s prizadevanji britanske vlade za ohranitev iniciative – dokler se razmere ne izboljšajo. Sodelovanje v humanitarni operaciji v Iraku pod vodstvom ZDA pa nedvomno odraža pomembnost bilateralnih odnosov ter britansko vojaško navezanost na ZDA. Sprememba zunanje-političnega stališča, dopuščanje možnosti (začasne) ohranitve Asadovega položaja (v četrti fazi konflikta), je v nasprotju z britansko navezanostjo na zunanjo politiko ZDA. Izvajanje zračnih napadov na cilje ISIS (v Iraku) pa skupaj s stališčem, da je za rešitev begunske krize treba odpraviti njene vzroke – vojno v Siriji (glavna krivca za katero sta Asad in ISIS) ponovno potrjujeta britansko razumevanje uporabe sile kot legitimnega instrumenta obrambno-varnostne politike. Ponovno spremembo stališča – časovno prilagodljivost VB glede odhoda diktatorja Asada (v peti fazi konflikta) lahko v kontekstu boja proti ISIS povežemo z javno zaznavo groženj britanski nacionalni varnosti. V VB je namreč največji del javnosti (47 %) izmed vseh analiziranih držav na prvo mesto uvrstil terorizem. Poleg tega je kar 23 % britanske javnosti – takoj za italijansko javnostjo s 24 %, kot primarno grožnjo nacionalni varnosti zaznalo ilegalne migracije.

Razširitev letalskih napadov na cilje ISIS na ozemlje Sirije (v zadnji fazi konflikta), po predhodnem soglasju britanskega parlamenta, odraža naslednje norme britanske strateške kulture: visoko stopnjo angažiranosti britanskih OS v mednarodnih misijah, občutek odgovornosti v mednarodni varnostni politiki, pripravljenost na posredovanje v okviru diplomatskih, ekonomskih in vojaških akcij, zavezanost k vmešavanju v mednarodne zadeve, prakso glasovanja parlamenta o napotitvi OS v tujino ter javno zaznavo terorizma kot največje grožnje nacionalni varnosti. Z omenjenimi normami strateške kulture je mogoče utemeljiti tudi britansko podporo izvajanju 42. člena pogodbe o EU, ki ga je izzvala Francija. Poleg tega

je britanska podpora kolektivni varnosti EU v nasprotju z normami strateške kulture, ki opredeljuje odnos VB do EU in SZVP. Med te norme sodijo: razumevanje vloge EU na področju varnosti zgolj v smislu promocije varnosti in blaginje, razumevanje SZVP v kontekstu krepitve NATA s strani evropskih držav – in ne v smislu vzpostavitve konkurenčne organizacije ter omejena vključenost VB v SZVP.

13.3 POLJSKA

Dejstvo, da se Poljska (v prvi fazi konflikta) ni pridružila diplomatski iniciativi nekaterih držav EU, da bi v okviru OZN dosegle soglasje o enotni obsodbi sirskega režima, je mogoče pozvati s cilji in ravnjo poljske obrambno-varnostne politike. Slednjo namreč zaznamuje odsotnost odgovornosti za mir, stabilnost in vladavino prava (tako na regionalni kot tudi globalni ravni). Poleg tega je takšno vedenje mogoče povezati tudi z relativno nizko stopnjo zaskrbljenosti poljske civilne družbe nad pojavom asimetričnih groženj. Medtem ko podpora sankcijam EU proti Siriji odraža premik stališča Poljske – od skepticizma do naklonjenosti in podpori SZVP. Tudi nasprotovanje ukinitvi embarga na uvoz orožja ter podporo dodatni zaostritvi sankcij EU (v drugi fazi konflikta) lahko povežemo s spremembo zunanjepolitičnega odnosa Poljske do SZVP. Odsotnost unilateralnega priznanja NKROS (v drugi fazi konflikta) lahko razumemo v kontekstu poljskega skepticizma in nezaupanja v politike zahodnoevropskih držav. Odklonitev sodelovanja v vojaški intervenciji v Siriji (če bi do nje seveda prišlo) pa odraža naslednje norme poljske strateške kulture: ozko pojmovanje varnosti (zgolj v smislu obrambe ozemlja, samostojnosti in neodvisnosti države), sodelovanje v mednarodnih operacijah kriznega menedžmenta zgolj z namenom pridobitve oprijemljivih varnostnih koristi ter skepticizem in nezaupanje v politike zahodnoevropskih držav (glede na to, da sta bili Francija in VB največji podpornici intervencije).

Politična podpora koaliciji za boj proti ISIS pod vodstvom ZDA ter nesodelovanje v koaliciji za boj proti ISIS pod vodstvom Francije odražata naklonjenost Poljske do ZDA (pomembnost bilateralnih odnosov) ter obravnavanje NATA kot najpomembnejše organizacije za politično in vojaško sodelovanje na področju varnosti – glede na to, da je bila koalicija pod vodstvom ZDA oblikovana na zasedanju NATA v Walesu. Medtem ko nepripravljenost na vojaški prispevek k zračnim napadom na cilje ISIS lahko obravnavamo v kontekstu odsotnosti pridobitve oprijemljivih varnostnih koristi ter ozkem pojmovanju varnosti (zgolj v smislu obrambe ozemlja). Poleg tega je mogoče odklonitev sodelovanja v letalskih napadih povezati tudi z dejstvom, da operacije boja proti ISIS ne potekajo v okviru NATA ter posledično ne morejo pripomoči k izboljšanju političnega položaja Poljske znotraj zavezništva.

Zaskrbljenost ob intervenciji RF v Siriji – predvsem v kontekstu moči, ki bi jo na ta račun RF lahko pridobila pri pogajanjih o ukrajinski krizi – odraža nekatere elemente poljske strateške identitete. Med slednje sodijo: tesnobna zaznava varnostnega okolja, občutek nezaupanja in strahu pred izdajo, strateška negotovost ter identiteta poljskega naroda kot »žrtve«. Vedenje Poljske v zadnji fazi konflikta je mogoče povezati z normami strateške kulture, ki opredeljujejo odnos Poljske do SZVP, ter javno zaznavo terorizma kot primarne grožnje nacionalni varnosti. Politična podpora izvajanju 42. člena Pogodbe o EU, izražena podpora francoskim oblastem, ter pripravljenost prispevanja k boju proti ISIS odražajo premik Poljske od skepticizma do naklonjenosti SZVP ter obravnavanje slednje kot »druge varnostne politike«.

13. 4 ITALIJA

Občutljivost na dogajanje v Siriji (pojav arabske pomladi, izbruh spopadov med režimom in uporniki ter destabilizacija Sirije – kot države) odraža zunanjepolitično navezanost Italije na območje t. i. razširjenega Mediterana, ki vključuje tudi ozemlja bližnjega vzhoda, vključno z ozemljem Sirije. Poleg tega je občutljivost Italije na vojno v Siriji mogoče povezati s prizadevanji za stabilizacijo mediteranske regije, ki sodi med strateške interese Italije. Slednja predstavlja tudi državo z največjim odstotkom javnosti (izmed analiziranih držav), ki kot največjo nacionalno-varnostno grožnjo zaznava oborožene konflikte in državljanske vojne. Podpiranje upornikov (v okviru splošne podpore arabski pomladi), javna obsodba sirskega režima – v prvi fazi konflikta ter prekinitev diplomatskih odnosov z režimom, priznanje NKROS in nepripravljenost na sodelovanje pri vojaški intervenciji v Siriji brez resolucije VS OZN – v drugi fazi konflikta, odražajo številne norme italijanske strateške kulture (od strateške identitete, ravni in ciljev obrambno-varnostne politike do usmerjenosti zunanje politike, zaznave nacionalno-varnostnih groženj ter norm, povezanih s pripravljenostjo, na uporabo sile). Med norme strateške kulture, ki jih je mogoče povezati z vedenjem Italije v prvi in drugi fazi konflikta, sodijo: nesprejemljivost vojne kot legitimnega sredstva zunanje politike, nagnjenje k diplomatskemu reševanju konfliktov (sodelovanju, pogajanjem, reševanju konfliktov v okviru mednarodnih organizacij), splošno izogibanje uporabi politike moči, multilateralizem (kot način zaščite nacionalnih interesov), ter soočanje z varnostnimi grožnjami preko celovitega, integriranega in večdimenzionalnega pristopa, ki daje prednost t. i. mehki moči. Zahteva po resoluciji VS OZN potrjuje tudi ustavno zavezanost Italije k podpiranju mednarodnih organizacij, katerih cilj je zagotavljanje miru in pravičnosti med narodi. Medtem ko podpora embargu EU na uvoz orožja in vojaške opreme (maja 2011) ter

podpora embargu na izvoz sirske nafte in zemeljskega plina (kljub diplomatskim obotavljanjem, ki jih je po vsej verjetnosti mogoče pripisati gospodarskim koristim Italije) odražata mednarodni položaj Italije – kot ene izmed ustanovnih članic EU.

Pridružitve obema koalicijama (pod vodstvom ZDA in Francije) za boj proti ISIS odraža zavezanost Italije k multilateralizmu, kot sredstvu za zaščito nacionalnih interesov ter sredstvu za povečevanje nacionalnega vpliva. V primeru pridružitve koaliciji za boj proti ISIS pod vodstvom ZDA ter glede na to, da je bila koalicija oblikovana na zasedanju članic NATA v Walesu, je vedenje države mogoče povezati z mednarodnim položajem Italije – kot eno izmed ustanovnih članic NATA ter potrebo države po varnostnem sodelovanju z ZDA. Medtem ko je nesodelovanje v letalskih napadih na cilje ISIS mogoče utemeljevati z zavračanjem uporabe sile kot legitimnega instrumenta zunanje politike, nagnjenju k pogajanjem in sodelovanju ter reševanju konfliktov v okviru mednarodnih organizacij. Po drugi strani je prispevek k boju proti ISIS, v smislu napotitve vojaških inštruktorjev za usposabljanje kurdskih borcev ter oskrbovanje kurdskih milic s humanitarnim materialom, orožjem in strelivom mogoče pripisati normam, ki opredeljujejo odnos Italije do uporabe sile. Med te norme sodijo: razumevanje sodelovanja v mednarodnih operacijah kot enega izmed poslanstev OS, obravnavanje OS kot glavnega orodja obrambno-varnostne politike v operacijah kriznega menedžmenta, uporabo OS v mednarodnih operacijah z namenom krepitve vpliva Italije v mednarodnih organizacijah (kot sta EU in NATO) ter z namenom ohranitve (dobrega) diplomatskega položaja države. Razumevanje sodelovanja v mednarodnih operacijah kot enega izmed poslanstev OS ter obravnavanje OS kot glavnega orodja obrambno-varnostne politike v operacijah kriznega menedžmenta, se v enaki meri odražajo tudi pri vedenju Italije v četrti fazi konflikta. Tedaj je Italija, ki je ISIS označila za enega izmed ključnih povzročiteljev begunske krize, še dodatno okrepila kontingent vojaških inštruktorjev (namenjenih usposabljanju kurdskih milic za boj proti ISIS).

Zavzemanje za iskanje politične rešitve za vojno v Siriji v okviru OZN (predvsem v smislu iskanja skupnih interesov med RF in ZDA) odraža kompromisnost in prilagodljivost italijanske strateške kulture, ki vsebuje nagnjenje k sodelovanju, pogajanjem in reševanju konfliktov v okviru mednarodnih institucij ter ustavno zavezanost k podpori mednarodnim organizacijam, katerih cilj je zagotavljanje miru in pravičnosti med narodi. Omenjene norme strateške kulture je mogoče povezati tudi z dejstvom, da Italija ni neposredno obsodila intervencije RF v Siriji, ter obravnavanjem RF kot akterja, ki lahko veliko pripomore pri reševanju sirskega konflikta. Politično podprtje izvajanja 42. člena Pogodbe o EU odraža

splošno naklonjenost Italije do SZVP (in njenega razvoja), ustavno zavezanost k podpori mednarodnim organizacijam, katerih cilj je zagotavljanje pravičnosti in miru med narodi ter mednarodni položaj Italije – kot ustanovne članice EU. Medtem ko je nesodelovanje v zračnih napadih (v okviru koalicij za boj proti ISIS) – kot posledica izogibanja vmešavanju v dodaten vojaški konflikt (poleg Libije) brez dolgoročne strateške vizije, ter izpostavljanje problematike Libijskega konflikta (pred sirskim) mogoče povezati z željo po stabilizaciji Mediterana (kot strateškega interesa), zavračanjem uporabe sile kot legitimnega sredstva zunanje politike, soočanjem z varnostnimi grožnjami preko celovitega, integriranega in večdimenzionalnega pristopa, ki daje prednost mehki moči ter relativno visokim odstotkom javnosti, ki kot primarno grožnjo nacionalni-varnosti Italije zaznava oborožene konflikte in državljanske vojne.

13. 5 ŠVEDSKA

Podpora sankcijam EU (embargo na uvoz orožja in vojaške opreme, zamrznitev sredstev in omejitve potovanja za nekatere režimske funkcionarje) maja 2011 odraža norme, ki opredeljujejo odnos Švedske do EU. Slednja naj bi predstavljala naravno okolje za multilateralno sodelovanje, SZVP pa ključni multilateralni instrument (poleg Oddelka za mirovne operacije OZN) zunanje in varnostne politike. Po drugi strani je nasprotovanje dodatnim sankcijam EU (domnevno zaradi vključitve tržnih partnerjev švedskega podjetja Ericsson na seznam sankcioniranih podjetij) v nasprotju s strateško kulturnim normativom, ki izpostavlja prednjačenje multilateralizma pred (zgolj) materialnimi nacionalnimi interesi. Tudi nasprotovanje umiku embarga EU na uvoz orožja in vojaške opreme (v drugi fazi konflikta) odraža odnos Švedske do EU in mehanizma kriznega menedžmenta SZVP – kot ključnega instrumenta za multilateralno sodelovanje na področju zunanje in varnostne politike. Poleg tega je nasprotovanje umiku embarga EU mogoče povezati s prizadevanji za ohranitev in krepitev mednarodnega miru in varnosti – kot glavnega cilja obrambno-varnostne politike. Medtem ko sprejetje 17.000 sirskih beguncev (največ izmed držav EU poleg Nemčije) v letu 2012 in 2013 odraža prizadevanja za širjenje, izboljšavo in krepitev moralnih norm v mednarodni skupnosti ter kulturo solidarnosti do beguncev, ki je eden izmed ključnih elementov švedske strateške kulture. Nasprotovanje vojaški intervenciji v Siriji (zaradi bojazni pred ponovitvijo afganistanskega in iraškega scenarija) v drugi fazi konflikta, odraža raven in cilje obrambno-varnostne politike, usmerjenost zunanje politike ter norme, ki opredeljujejo odnos Švedske do uporabe sile. Med te norme sodijo: politična nevtralnost, prizadevanja za ohranitev in izboljšanje mednarodnega miru in varnosti, razumevanje OZN

kot temeljne organizacije za uresničevanje zunanje politike in zagotavljanja mednarodne varnosti, zavezanost k iskanju multilateralnih političnih rešitev, izogibanje koalicijam voljnih brez resolucije VS OZN, odvisnost legitimnosti uporabe sile od (široke) podpore mednarodne skupnosti, ter zunanja politika, ki temelji na nevmešavanju v oborožene konflikte.

Politična podpora obema koalicijama za boj proti ISIS (v tretji fazi konflikta) odraža skladnost uporabe sile v primeru samoobrambe ali humanitarnih razlogov z normami strateške kulture. Poleg tega je politično podprtje koalicije pod vodstvom Francije, katere namen je bila podpora iraški vladi v boju proti ISIS mogoče povezati tudi s kulturo solidarnosti, ter odobravanjem mednarodnih intervencij na podlagi konsenza države gostiteljice. Medtem ko je nesodelovanje v zračnih napadih na cilje ISIS mogoče utemeljiti: z zunanjo politiko, ki temelji na principu nevmešavanja v oborožene konflikte, s politično nevtralnostjo ter izogibanjem koalicijam voljnih. Pripravljenost na prispevanje vojaških strokovnjakov v okviru boja proti ISIS (po terorističnem napadu v Parizu januarja 2015) pa je mogoče povezati z javno zaznavo terorizma kot največje grožnje nacionalni varnosti ter odobravanju uporabe sile v primeru samoobrambe in humanitarnih razlogov. Tudi povečanje angažiranosti v boju proti ISIS – napotitev 120 pripadnikov OS, namenjenih usposabljanju kurdskih borcev (v četrti fazi konflikta), je mogoče povezati z odobravanjem uporabe sile v primeru samoobrambe in humanitarnih razlogov. Medtem ko ohranjanje politike odprtih meja (sprejemanje največjega števila beguncev in migrantov v EU poleg Nemčije) nedvomno odraža švedsko kulturo solidarnosti do beguncev. Omenjeni normativ potrjuje tudi dejstvo, da je begunska kriza, kljub intervenciji RF v Siriji, še vedno ostajala na prvem mestu dnevnega reda švedske politike. Politično podporo izvajanju 42. člena Pogodbe o EU ter napotitev transportnega letala in drugih sredstev za logistično podporo v Mali in Centralno afriško republiko (na prošnjo Francije) je mogoče povezati z obravnavanjem EU kot naravnega okolja za multilateralno sodelovanje ter navezanostjo na mehanizme kriznega menedžmenta SZVP. Poleg tega je omenjeno vedenje (v zadnji fazi konflikta) mogoče povezati z javno zaznavo terorizma – kot največje grožnje nacionalni varnosti, s kulturo solidarnosti do drugih narodov ter zavezanostjo k zagotavljanju kolektivne varnosti.

13. 6 SLOVENIJA

Zagovarjanje iskanja politične rešitve za konflikt, od pojava arabske pomladi v Siriji, je mogoče povezati z odsotnostjo (tradicionalne) vojaške kulture, samopodobo majhnega naroda, s skromnimi vojaškimi zmogljivostmi in vojaško tradicijo, ki je splošno usmerjena k mirnemu reševanju sporov preko pogajanj in kompromisov, ter nezmožnostjo samostojnega

uresničevanja obrambno-varnostnih interesov in ambicij. Razglasitev sirskega veleposlanika v Sloveniji (s sedežem na Dunaju) za nezaželenega, priznanje NKROS – kot legitimnega predstavnika sirskega ljudstva ter sredinski položaj glede umika embarga EU na uvoz orožja, nedvomno odražajo vpliv mednarodnih varnostnih struktur, zavezniških in sosednjih držav, varnostnih okoliščin in kompleksnosti varnostnih groženj na proces obrambno-varnostnega odločanja v RS. Medtem ko je nasprotovanje vojaški intervenciji v Siriji in zagovarjanje iskanja politične rešitve v okviru OZN mogoče povezati z odsotnostjo (tradicionalne) vojaške kulture, samopodobo majhnega naroda s skromnimi vojaškimi zmogljivostmi in splošnim nagnjenjem k mirnemu reševanju sporov, zavračanjem sodelovanja v koalicijah voljnih ter nezmožnostjo samostojnega (unilateralnega) uresničevanja obrambno-varnostnih interesov in ambicij, ki RS sili k sodelovanju v okviru mednarodnih organizacij.

Politično podporo RS h koaliciji za boj proti ISIS pod vodstvom ZDA, ki je bila oblikovana na Natovem zasedanju v Walesu, je mogoče utemeljiti z obravnavanjem NATA kot ključnega akterja (vzporedno z EU) za zagotavljanje mednarodnega miru in varnosti, z obravnavanjem NATA kot organizacije, ki je primerna za soočanje s težjimi varnostnimi grožnjami, pomembnostjo bilateralnega sodelovanja s strateškimi partnerji (v tem primeru ZDA, Nemčija, VB, Italija), ter zavedanjem o soodvisnosti mednarodne varnosti, ki državam onemogoča samostojno zagotavljanje varnosti. Poleg tega omenjeno vedenje RS odraža vpliv mednarodnih varnostnih struktur, zavezniških in sosednjih držav, varnostnih okoliščin in kompleksnosti varnostnih groženj na proces odločanja na obrambno-varnostnem področju. Medtem ko je delovanje države v okviru mednarodnih prizadevanj za zaustavitev terorističnih aktivnosti ISIS, nesodelovanje v francoski koaliciji za boj proti ISIS ter nesodelovanje v (kakeršnikoli) vojaških aktivnostih (omenjenih koalicij) mogoče povezati z odsotnostjo (tradicionalne) vojaške kulture in s samopodobo majhnega naroda, s skromnimi vojaškimi zmogljivostmi in vojaško tradicijo, ki je splošno nagnjena k mirnemu reševanju sporov preko pogajanj in kompromisov.

Ohranitev odprtih meja ter prizadevanja za čim učinkovitejše uresničevanje šengenskih določil (v četrti fazi konflikta) je mogoče povezati z vplivom mednarodnih varnostnih struktur, zavezniških in sosednjih držav, varnostnih okoliščin in kompleksnosti varnostnih groženj na proces obrambno-varnostnega odločanja v RS. Medtem ko zavzemanje za skupno rešitev begunske krize na ravni EU (glede ključnih usmeritev o ukrepih), zavzemanje za vzpostavitev zbirnih centrov na zunanjih mejah EU ter zavzemanje za pomoč najbolj izpostavljenim članicam EU, odražajo zavedanje RS o soodvisnosti mednarodne varnosti, ki

državam onemogoča samostojno zagotavljanje varnosti, obravnavanje EU kot enega izmed ključnih akterjev (vzporedno z NATO) za ohranjanje mednarodnega miru in varnosti, zunanjepolitično osredotočenost Slovenije na Jugovzhodno Evropo ter navezanost na civilni krizni menedžment SZVP. Tudi opozarjanje na grožnjo razpada EU v primeru neuspelega oblikovanja skupne strategije (za soočaje z begunsko krizo) je mogoče pripisati vplivu omenjenih norm. Izpostavljanje potrebe po iskanju rešitev v državah izvora (še posebej v Siriji) ponovno odraža zavedanje RS o soodvisnosti mednarodne varnosti, ki državam onemogoča samostojno zagotavljanje varnosti. Osredotočanje na begunsko krizo ter odsotnost stališča glede intervencije RF v Siriji je mogoče razumeti v kontekstu zunanjepolitične osredotočenosti RS na Jugovzhodno Evropo ter dajanje prednosti evroatlantskemu območju na obrambno-varnostnem področju. Politična podpora izvajanju 42. člena Pogodbe o EU odraža obravnavanje EU kot enega izmed ključnih akterjev (vzporedno z NATO) za ohranjanje mednarodnega miru in varnosti, zavedanje o soodvisnosti mednarodne varnosti in pomenu globalnih groženj ter vpliv mednarodnih varnostnih struktur, varnostnih okoliščin in kompleksnosti varnostnih groženj na proces obrambno-varnostnega odločanja v RS. Medtem ko je obljube o napotitvi dodatnih vojaških inštruktorjev v okviru vojaške misije EU v Maliju mogoče utemeljiti z zavedanjem pomembnosti bilateralnega sodelovanja s strateškimi partnerji, z vplivom mednarodnih varnostnih struktur, zavezniških in sosednjih držav, varnostnih okoliščin in kompleksnosti varnostnih groženj na proces obrambno-varnostnega odločanja v RS ter obravnavanjem mednarodnih misij kot ključne naloge OS (sodeč po številu moštva, ki ga RS namenja mednarodnim operacijam).

14 ZAKLJUČEK

Strateške kulture analiziranih držav so raznolike, kar je posledica unikatnih zgodovinskih okoliščin in izkušenj, v okviru katerih so se postopno oblikovale prevladujoče norme strateškega odločanja posameznih držav. Vpliv strateške kulture na vedenje držav je v magistrski nalogi utemeljen na podlagi obstoječe povezave med teorijo o strateški kulturi posamezne države in njenim vedenjem, opredeljenim na podlagi analize medijev. Podatki o vedenju držav, pridobljeni na podlagi analize medijev, predstavljajo le približek stvarnosti, ter na ta način potrjujejo konstruktivistično predpostavko o t. i. družbenem konstrukt. Iz analize vpliva strateške kulture na vedenje držav je razvidno, da strateška kultura v največji možni meri definira vedenje analiziranih držav EU v vseh fazah oboroženega konflikta v Siriji. Kljub temu pa so v nekaterih (redkih) primerih odločitve držav v nasprotju s prevladujočimi normami strateške kulture. Tovrstni primeri nakazujejo vpliv drugih dejavnikov (spremenljivk), ki v magistrski nalogi niso obravnavane na vedenje držav v različnih fazah sirijskega konflikta. Na podlagi kvalitativne tipologizacije posameznih strateških kultur in vedenja posameznih analiziranih držav potrjujem zastavljeno hipotezo. Raznolike strateške kulture držav EU so torej vplivale na vedenje – stališča in implementacijo (operacionalizacijo) stališč teh držav v odnosu do konflikta v Siriji kot grožnji evropski varnosti. Poleg tega različne zunanjepolitične usmerjenosti analiziranih držav EU določajo različne stopnje angažiranosti (teh držav) v evropskih varnostnih organizacijah, kar predstavlja pomemben izziv evropski varnosti.

15 LITERATURA

1. Acosta, Jim in Brianna Keilar. 2013. Obama arrives in Sweden 'in the shadow of war'. *CNN*, 4. september. Dostopno prek: <http://edition.cnn.com/2013/09/04/politics/obama-sweden/> (7. junij 2016).
2. Amann, Melanie, Horand Knaup, Ralf Neukirch in René Pfister. 2015. Quiet Capitulation: Merkel Slowly Changes Tune on Refugee Issue. *Spiegel online*, 20. november. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/international/germany/angela-merkel-changes-her-stance-on-refugee-limits-a-1063773.html> (30. maj 2016).
3. Bacchi, Umberto. 2015. Isis: Timeline of the Islamic State. *International Business Times*, 29. junij. Dostopno prek: <http://www.ibtimes.co.uk/isis-timeline-islamic-state-1508465> (7. april 2016).
4. Balmer, Crispian. 2015. Italy rules out joining Syria air strikes, says another strategy needed. *Reuters*, 6. december. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-italy-idUSKBN0TP0R920151206> (3. junij 2016).
5. *BBC*. Dostopno prek: <http://www.bbc.co.uk/aboutthebbc/insidethebbc/managementstructure/bbcstructure> (17. avgust 2016).
6. *BBC News*. 2006. The press in Italy, 31. oktober. Dostopno prek: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4373775.stm> (17. avgust 2016).
7. *BBC News*. 2011a. Syria: EU imposes sanctions on President Assad, 23. maj. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-13500395> (21. maj 2016).
8. --- 2011b. Q&A: Syria protests, 21. junij. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-13374395> (21. maj 2016).
9. --- 2011c. Syria unrest: UN condemns government crackdown, 4. avgust. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-14396341> (30. maj 2016).
10. --- 2011č. Syria unrest: World leaders call for Assad to step down, 18. avgust. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-14577333> (18. maj 2016).
11. --- 2011d. EU steps up Syria sanctions with ban on oil imports, 2. september. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-14759416> (18. maj 2016).
12. --- 2012a. Syria: France backs anti-Assad coalition, 13. november. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-20319787> (30. maj 2016).

13. --- 2012b. Syria conflict: UK recognises opposition, says William Hague, 20. november. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-20406562> (22. maj 2016).
14. --- 2013a. Who is supplying weapons to the warring sides in Syria?, 14. junij. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-22906965> (22. maj 2016).
15. --- 2013b. Syria conflict: Assad hints at Germany mediation role, 6. oktober. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-24417767> (18. maj 2016).
16. --- 2013c. Guide to the Syrian opposition, 17. oktober. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-15798218> (18. maj 2016).
17. --- 2014a. Syria Iraq: The Islamic State militant group, 2. avgust. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-24179084> (7. april 2016).
18. --- 2014b. Iraq crisis: Arming the Kurds, 15. avgust. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-28803715> (23. april 2016).
19. --- 2014c. Obama: Nato coalition ready to join US against IS, 5. september. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-29085248> (19. april 2016).
20. --- 2014č. France launches first air strikes on IS in Iraq, 19. september. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-29277630> (23. april).
21. --- 2014d. Cameron: IS threat may require Syria intervention, 26. September. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-29366007> (23. maj 2016).
22. --- 2015a. Italy seeks EU help on migrant crossings, 16. april. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-africa-32332767> (3. junij 2016).
23. --- 2015b. The Mediterranean's deadly migrant routes, 22. april. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-europe-32387224> (3. junij 2016).
24. --- 2015c. Syria air strikes conducted by UK military pilots, 17. julij. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/uk-33562420> (24. maj 2016).
25. --- 2015č. Migrant crisis: How can EU respond to influx?, 7. september. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-europe-34139348> (30. maj 2016).
26. --- 2015d. David Cameron to call for new Syria peace drive at UN, 27. september. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/uk-34372286> (16. maj 2016).
27. --- 2015e. IS conflict: France launches air strikes in Syria, 27. september. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-34372892> (21. april 2016).

28. --- 2015f. Syria war: 'Assad must go' to ensure IS defeat – Obama, 29. september. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-34393523> (24. maj 2016).
29. --- 2015g. Syria conflict: Russia air strikes stepped up, 2. oktober. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-34428725> (16. maj 2016).
30. --- 2015h. Syrian crisis: Russia air strikes 'strengthen IS', 2. oktober. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-34431027> (16. maj 2016).
31. --- 2015i. Syria conflict: Russia strikes 'will fuel extremism', 2. oktober. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-34419003> (22. april 2016).
32. --- 2015j. David Cameron condemns Russia's strikes in Syria, 3. oktober. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/uk-34432440> (24. maj 2016).
33. --- 2015k. Michael Fallon: UK to send troops to Baltic region, 8. oktober. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-34472739> (30. maj 2016).
34. --- 2015l. Syria war: Will Vienna talks signal compromise over Assad?, 30. oktober. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-34669392> (30. maj 2016).
35. --- 2015m. PM: I will make case for strikes against IS in Syria, 17. november. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/uk-34846457> (25. maj 2016).
36. --- 2015n. Paris attacks: UN backs 'all necessary measures' against IS, 21. november. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-europe-34886971> (21. april 2016).
37. --- 2015o. Germany to send 650 soldiers to Mali, 25. november. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-africa-34924231> (17. maj 2016).
38. --- 2015p. German Tornado jets to help French against IS in Syria, 26. november. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-europe-34927170> (16. maj 2016).
39. --- 2015r. Syria conflict: German cabinet approves IS mission, 1. december. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-europe-34973286> (17. maj 2016).
40. --- 2015s. Syria air strikes: MPs authorise UK action against Islamic State, 3. december. Dostopno prek: <http://www.bbc.co.uk/news/uk-politics-34989302> (25. maj 2016).
41. --- 2015š. Syria conflict: German MPs vote for anti-IS military mission, 4. december. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-europe-35002733> (16. maj 2016).
42. --- 2015t. Paris attacks: What happened on the night, 9. december. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-europe-34818994> (11. April 2016).

43. --- 2016. Syria profile: Timeline, 29. marec. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-14703995> (5. April 2016).
44. Beale, Jonathan. 2015. Nato war games keep Syria and Russia in mind. *BBC News*, 23. oktober. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-europe-34603504> (3. junij 2016).
45. Beck, John. 2016. Syria After Four Years: Timeline of a Conflict. *Vice News*, 7. april. Dostopno prek: <https://news.vice.com/article/syria-after-four-years-timeline-of-a-conflict> (6. April 2016).
46. Biava, Alessia, Margriet Drent in Graeme P. Herd. 2011. Characterizing the European Union's Strategic Culture: An Analytical Framework. *Journal of common market studies*, 49 (6): 1227–1248.
47. Biehl, Heiko, Bastian Giegerich in Alexandra Jonas. 2013. *Strategic cultures in Europe: Security and defence policies across the continent*. Wisebaden: Springer VS.
48. Bitar, Karim Emile. 2013. Syria: proxy theatre of war. *Le Monde diplomatique*, 10. junij. Dostopno prek: <http://mondediplo.com/2013/06/02syria> (10. April 2016).
49. Black, Ian in Chris McGreal. 2012. Syrian diplomats expelled from countries around the world. *The Guardian*, 29. maj. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/world/2012/may/29/syrian-ambassadors-expelled-britain-france> (18. maj 2016).
50. Black, Ian in Nidaa Hassan. 2011. UK and France seek UN action on Syria as thousands flee. *The Guardian*, 8. junij. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/world/2011/jun/08/uk-france-un-action-syria> (22. maj 2016).
51. Blanc-Noel, Nathalie. 2013. Resolving the dilemma between equality and liberty: the Swedish political system. *Eastern Journal OF European Studies* 4 (1): 25–40.
52. Borger, Julian, Ian Black in Kareem Shaheen. 2015. Russia will pay price for Syrian airstrikes, says US defence secretary. *The Guardian*, 8. Oktober. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/world/2015/oct/08/russia-pay-price-syrian-airstrikes-ashton-carter-us-defence-secretary> (18. maj 2016).
53. Browning, Christopher S. 2007. Branding Nordicity Models, Identity and the Decline of Exceptionalism. *Cooperation & Conflict* 42 (1): 27–51.
54. Brunnstrom, David in Anna Ringstrom. 2011. Sweden keeps Syrian telecoms firms off EU sanctions list. *Reuters*, 2. december. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/us-eu-syria-sweden-idUSTRE7B120J20111202> (7. junij 2016).

55. Chappell, Laura. 2010. Poland in Transition: Implications for a European Security and Defence Policy. *Contemporary Security Policy* 31 (2): 225–248.
56. Charbonneau, Louis. 2011. Russia, China veto U.N. resolution condemning Syria. *Reuters*, 4. oktober. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/us-syria-un-idUSTRE7937M220111005> (30. maj 2016).
57. Chulov, Martin, Toby Helm in Mark Townsend. 2014. Britain launches fighter jets against Isis forces in Iraq. *The Guardian*, 27. september. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/world/2014/sep/27/britain-launches-fighter-jets-against-isis-iraq> (23. maj 2016).
58. *CIA Factbook*. 2016. Dostopno prek: https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/wfbExt/region_eur.html (10. marec 2016).
59. *CNN*. 2011. Europe call for Syrian leader al-Assad to step down, 11. avgust. Dostopno prek: <http://edition.cnn.com/2011/POLITICS/08/18/us.syria/> (15. maj 2015).
60. --- 2015. Slovenia PM: Refugee wave like 2m entering U.S. in a day, 26. oktober. Dostopno prek: <http://edition.cnn.com/videos/world/2015/10/26/slovenia-intv-amanpour-miro-cerar-full.cnn> (14. junij 2016).
61. Connolly, Kate. 2015. Germany joins anti-Isis military campaign. *The Guardian*, 4. december. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/world/2015/dec/04/germany-joins-anti-isis-military-campaign> (16. maj 2016).
62. *Corriere della sera*. 2011. [Esplora il significato del termine: Cannonate sulla folla: massacro in Siria A Damasco bombe sui manifestanti] Cannonate sulla folla: massacro in Siria A Damasco bombe sui manifestanti, 31. julij. Dostopno prek: http://www.corriere.it/esteri/11_luglio_31/siria-carrarmati-civili-uccisi_168853a0-bb43-11e0-acae-70d086d49d73.shtml (3. junij 2016).
63. --- 2015a. Attentati a Parigi, Assad: «È quello che noi viviamo da cinque anni», 14. november. Dostopno prek: http://www.corriere.it/esteri/15_novembre_13/attentati-parigi-hollande-stato-d-emergenza-frontiere-chiuse-9542e168-8a58-11e5-8726-be49d6f99914.shtml (3. junij 2016).
64. --- 2015b. Attacchi di Parigi, Renzi: «Ora serve un Paese unito e compatto» Salvini: «Isis va fermato con le armi», 15. november. Dostopno prek: http://www.corriere.it/politica/15_novembre_15/attentati-parigi-reazioni-politica-italiana-6edc0486-8b9e-11e5-85af-d0c6808d051e.shtml (3. junij 2016).

65. Croft, Adrian in Justyna Pawlak. 2013. France, Germany at odds over lifting Syrian arms embargo. *Reuters*, 11. marec. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/us-syria-crisis-eu-idUSBRE92A0YB20130311> (3. junij 2016).
66. Crouch, David. 2016. Sweden sends sharp signal with plan to expel up to 80,000 asylum seekers. *The Guardian*, 28. januar. Dostopno prek: <https://www.theguardian.com/world/2016/jan/28/sweden-to-expel-up-to-80000-rejected-asylum-seekers> (8. junij 2016).
67. Cutler, David. 2011. Factbox: Sanctions imposed on Syria. *Reuters*, 28. november. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/us-syria-arabs-sanctions-idUSTRE7AR1A020111128> (3. junij 2016).
68. Dalsjö, Robert. 2014. The hidden rationality of Sweden's policy of neutrality during the Cold War. *Swedish Defence Research Institute* 14 (2): 175–194.
69. Dickson, Daniel in Simon Johnson. 2015. Sweden tightens asylum rules in bid to force EU action. *Reuters*, 24. november. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-sweden-idUSKBN0TD1SC20151124> (8. junij 2016).
70. Diehl, Jorg in Fidelius Schmid. 2014. Bound for Syria: German Kurds Join Fight against Islamic State. *Spiegel online*, 29. oktober. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/international/world/kurds-from-germany-joining-pkk-in-fight-against-islamic-state-a-999560.html> (15. maj 2016).
71. *Državni Zbor RS – Delovna telesa*. 2016. Dostopno prek: <https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/ODrzavnemZboru/KdoJeKdo/DelovnaTelesa> (21. marec 2016).
72. Emmott, Robin. 2015. As Russia reasserts itself, NATO opens biggest exercises in years. *Reuters*, 19. oktober. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/us-nato-exercises-idUSKCN0SD1F920151019> (3. junij 2016).
73. *Encyclopedia Britannica*. Dostopno prek: <https://www.britannica.com/topic/British-Broadcasting-Corporation> (17. julij 2016).
74. *Euro topics*. Dostopno prek: <https://www.eurotopics.net/en/142186/media> (8. avgust 2016).
75. Fantz, Ashley in Michael Pearson. 2015. Who's doing what in the coalition battle against ISIS. *CNN*, 28. februar. Dostopno prek: <http://edition.cnn.com/2014/10/06/world/meast/isis-coalition-nations/> (20. april 2016).
76. Fichtner, Ullrich, Maximilian Popp, Christoph Schult in Alexander Smoltczyk. 2015. Migration Crisis: The EU's Shipwrecked Refugee Plan. *Spiegel online*, 23. junij.

- Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/international/europe/how-eu-promises-to-introduce-refugee-quotas-failed-a-1040226.html> (25. maj 2016).
77. *France 24*. Dostopno prek: <http://www.france24.com/en/company> (17. avgust 2016).
78. *France 24*. 2013a. EU lifts embargo on Syrian oil exports, investment, 22. april. Dostopno prek: <http://www.france24.com/en/20130422-eu-lifts-embargo-syrian-oil-exports-investment> (18. maj 2016).
79. --- 2013b. UK parliament votes against military action in Syria, 30. avgust. Dostopno prek: <http://www.france24.com/en/20130830-british-parliament-rejects-military-action-syria-america-assad> (23. maj 2016).
80. --- 2013c. Free Syrian Army rejects Russian plan for chemical arms, 12. september. Dostopno prek: <http://www.france24.com/en/20130912-free-syrian-army-fsa-rejects-russian-proposal-chemical-arms> (18. maj 2016).
81. --- 2013d. Germany urges Europe to accept more Syrian refugees, 12. september. Dostopno prek: <http://www.france24.com/en/20130912-germany-urges-europe-accept-more-syrian-refugees> (18. maj 2016).
82. --- 2014a. France pledges 'support' for forces fighting ISIS in Iraq, 7. avgust. Dostopno prek: <http://www.france24.com/en/20140807-france-pledges-support-forces-fighting-isis-iraq> (23. april 2016).
83. --- 2014b. French military effort against ISIS 'should focus on Lebanon', 11. avgust. Dostopno prek: <http://www.france24.com/en/20140811-french-effort-against-isis-jihadists-should-focus-lebanon> (23. april 2016).
84. --- 2014c. UK to ship arms to Iraqi Kurds in fight against IS militants, 9. september. Dostopno prek: <http://www.france24.com/en/20140909-uk-ship-arms-machine-guns-iraqi-kurds-is-militants> (23. maj 2016).
85. --- 2014d. Leaders gather for Paris summit on fighting Islamic State militants, 15. september. Dostopno prek: <http://www.france24.com/en/20140915-leaders-paris-summit-fight-islamic-state-militants> (19. april 2016).
86. --- 2015a. France divided over cooperation with 'butcher' Assad, 2. marec. Dostopno prek: <http://www.france24.com/en/20150301-france-syria-cooperation-divided-assad-islamic-state> (21. april 2016).
87. --- 2015b. Syria talks at UN focus on role for Assad, 28. avgust. Dostopno prek: <http://www.france24.com/en/20150927-syria-talks-un-focus-role-assad-iran-russia-uk-france> (15. maj 2016).

88. --- 2015c. France mulls joining US-led air strikes on IS group in Syria, 7. september. Dostopno prek: <http://www.france24.com/en/20150907-france-mulls-joining-syria-air-strikes-hollande-assad-islamic-state-terrorism> (20. April 2016).
89. --- 2015č. Merkel says Syria peace talks must include Assad, 24. september. Dostopno prek: <http://www.france24.com/en/20150924-germany-merkel-says-assad-should-be-included-syria-peace-talks> (16. maj 2016).
90. --- 2015d. Syria talks at UN focus on role for Assad, 28. september. Dostopno prek: <http://www.france24.com/en/20150927-syria-talks-un-focus-role-assad-iran-russia-uk-france> (24. maj 2016).
91. --- 2015e. Hollande, Putin meet amid rising tensions over Russian air strikes in Syria, 2. oktober. Dostopno prek: <http://www.france24.com/en/20151002-france-hollande-putin-meet-amid-tensions-russian-air-strikes-syria> (21. april 2016).
92. --- 2015f. France's Hollande and Putin face off over Syria at Paris talks, 2. oktober. Dostopno prek: <http://www.france24.com/en/20151002-putin-hollande-syria-ukraine-paris-talks-group> (21. april 2016).
93. --- 2015g. UK parliament report warns PM Cameron over Syria strikes, 3. november. Dostopno prek: <http://www.france24.com/en/20151103-uk-parliament-report-syria-strikes-merkel> (25. maj 2016).
94. --- 2015h. France, Russia push UN resolutions on fighting Islamic State militants, 19. november. Dostopno prek: <http://www.france24.com/en/20151119-russia-france-push-un-resolutions-islamic-state-fighting> (21. april 2016).
95. --- 2015i. Hollande calls on Germany to do more to battle IS group, 25. november. Dostopno prek: <http://www.france24.com/en/20151125-merkel-vows-more-support-france-during-paris-visit> (16. maj 2016).
96. --- 2015j. France's Hollande to press for anti-IS coalition on trip to Russia, 26. november. Dostopno prek: <http://www.france24.com/en/20151126-france-hollande-anti-islamic-state-coalition-russia-putin-terrorism> (21. april 2016).
97. --- 2015k. British parliament to vote on joining anti-IS campaign in Syria, 2. december. Dostopno prek: <http://www.france24.com/en/20151202-uk-parliament-vote-airstrikes-islamic-state-syria-paris-attacks-merkel> (25. maj 2016).
98. --- 2015l. UK drops first bombs in Syria after MPs approve air strikes, 3. december. Dostopno prek: <http://www.france24.com/en/20151202-uk-parliament-votes-join-airstrikes-syria-islamic-state> (26. maj 2016).

99. *Frontex*. 2016. Dostopno prek: <http://frontex.europa.eu/trends-and-routes/western-balkan-route/> (7. april 2016).
100. Furlan, Branimir. 2012. (Ne)Obstoj slovenske vojaške identitete. *Znanstveno-strokovna publikacija Slovenske vojske* 14 (1): 55–69.
101. Ghica, Luciana Alexandra. 2013. Beyond Regional Integration? Social Constructivism, Regional Cohesiveness and the Regionalism Puzzle. *Studia Politica: Romanian Political Science Review* 13 (4): 733–752.
102. Gilli, Andrea, Alessandro R Ungaro in Alessandro Marrone. 2015. The Italian White Paper for International Security and Defence. *The RUSI Journal* 160 (6): 34–41.
103. *Global Firepower*. 2016. Dostopno prek: <http://www.globalfirepower.com/countries-listing-europe.asp> (12. marec 2016).
104. Grizold, Anton. 2008. Slovenia's Defense Policy in a Euro-Atlantic Reality. *Mediterranean Quarterly* 19 (3): 115–122.
105. Hadfield, Amelia. 2007. The EU and strategic culture: Virtual Identity vs uploaded preferences. *Journal of Contemporary European Studies* 1 (1): 59–72.
106. Heng, Yee-Kuang. 2012. 'What did New Labour Ever Do for Us?' Evaluating Tony Blair's Imprint on British Strategic Culture. *British Journal of Politics & International Relations* 14 (4): 556–575.
107. James, William. 2015. Britain says its pilots conducted Syria air strikes. *Reuters*, 17. julij. Dostopno prek: <http://uk.reuters.com/article/uk-mideast-crisis-syria-britain-idUKKCN0PR0J120150717> (24. maj 2016).
108. --- 2015. Cameron says Russian military action in Syria a 'terrible mistake'. *Reuters*, 4. oktober. Dostopno prek: <http://uk.reuters.com/article/uk-mideast-crisis-syria-britain-idUKKCN0RY08520151004> (25. maj 2016).
109. Johnson, Simon in Johan Sannero. 2015. Sweden offers support to free up French troops fighting Islamic State. *Reuters*, 16. december. Dostopno prek: <http://uk.reuters.com/article/uk-mideast-crisis-sweden-idUKKBN0TZ1Q520151216> (8. junij 2016).
110. Kaarbo, Juliet in Daniel Kenealy. 2016. No, prime minister: explaining the House of Commons' vote on intervention in Syria. *European Security* 25 (1): 28–48.
111. Kasparov, Garry. 2015. Kasparov: U.S. cannot lead from behind. *CNN*, 9. november. Dostopno prek: <http://edition.cnn.com/2015/11/09/opinions/kasparov-russia-syria-policy/> (30. maj 2016).

112. Kingsley, Patrick. 2015. What caused the refugee crisis? You asked Google – here's the answer. *The Guardian*, 9. december. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2015/dec/09/what-caused-the-refugee-crisis-google> (7. april 2016).
113. Kirchner, Emil J. in James Sperling. 2010. *National security cultures: Patterns of global governance*. New York: Routledge.
114. Knific, A. 2015. Rusija v Sirijo pošilja svoja bojna letala in helikopterje. *Revija obramba*. Dostopno prek: <http://www.obramba.com/novice/rusija-v-sirijo-posilja-svoja-bojna-letala-in-helikopterje/> (10. april 2016).
115. Laub, Zachary. 2016. Syria's War: The Descent into Horror. *Council on Foreign Relations*. Dostopno prek: <http://www.cfr.org/syria/syrian-civil-war-five-years/p37668#!/> (5. april 2016).
116. Leigh, Thomas. 2015. French jets strike Islamic State as Britain offers help. *Reuters*, 23. november. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/us-france-shooting-hollande-america-idUSKBN0TC0MT20151123> (25. maj 2016).
117. *Le Monde diplomatique*. Dostopno prek: <http://www.monde-diplomatique.fr/diplo/int/> (17. avgust 2016).
118. Longhurst, Kerry. 2002. From Security Consumer to Security Provider: Poland and Transatlantic Security in the Twenty-First Century. *Defence Studies* 2 (2): 50–62.
119. Luif, Paul. 2006. The Strategic Cultures of “Old”; and “New”; Europe. *The International Spectator: Italian Journal of International Affairs* 41 (2): 109–112.
120. Mackenzie, James. 2013. PM says Italy will not join Syrian operation unless U.N. backs it. *Reuters*, 29. avgust. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/us-syria-crisis-italy-idUSBRE97S0OE20130829> (3. junij 2016).
121. Maloney, Anastasia. 2015. Political solution on Syria needed to stem migrant crisis in Mediterranean - EU official. *Reuters*, 22. april. Dostopno prek: uk.reuters.com/article/uk-europe-migrants-syria-idUKKBN0NC2N920150421 (3. junij 2016).
122. Martinez, Michael. 2015a. Syrian refugees: Which countries welcome them, which ones don't. *CNN*, 10. september. Dostopno prek: <http://edition.cnn.com/2015/09/09/world/welcome-syrian-refugees-countries/> (8. junij 2016).

123. --- 2015b. Russian aggressions prompt 'a new Cold War' in rhetoric only. *CNN*, 30. oktober. Dostopno prek: <http://edition.cnn.com/2015/10/29/world/new-cold-war-russia-west/> (30. maj 2016).
124. Mason, Rowena. 2013. Syria crisis: David Cameron still wants 'robust response' to chemical weapons. *The Guardian*, 30. avgust. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/politics/2013/aug/30/syria-david-cameron-chemical-weapons> (23. maj 2016).
125. Matthews, Owen. 2016. Putin's winning in Syria – but making a powerful new enemy. *The Spectator*, 20. februar. Dostopno prek: <http://www.spectator.co.uk/2016/02/putins-winning-in-syria-but-making-a-powerful-new-enemy/> (10. april 2016).
126. Mayer, Cristoph O. 2006a. *The quest for the European strategic culture: Chainging norms on security and defence in the European Union*. New York: Palgrave Macmillan.
127. --- 2011b. The Purpose and Pitfalls of Constructivist Forecasting: Insights from Strategic Culture Research for the European Union's Evolution as a Military Power. *International Studies Quarterly* 55 (3): 669–690.
128. Milinković, Helena. 2014. Vojna proti ISIS-u. *MMC RTV SLO*, 23. september. Dostopno prek: <http://www.rtvsi.si/kolumne/vojna-proti-isis-u/347073> (14. junij 2016).
129. Mitchell, Amy, Jeffrey Gottfried, Jocelyn Kiley in Katerina Eva Matsa. 2014. Section 1: Media Sources: Distinct Favorites Emerge on the Left and Right. *Pew Research Center*, 21. oktober. Dostopno prek: <http://www.journalism.org/2014/10/21/section-1-media-sources-distinct-favorites-emerge-on-the-left-and-right/> (17. avgust 2016).
130. *MMC RTV SLO*. Dostopno prek: <http://www.rtvsi.si/english> (17. avgust 2016).
131. *MMC RTV SLO*. 2013. Karl Erjavec: "Slovenija bi posredovanje v Siriji obžalovala", 29. avgust. Dostopno prek: <http://www.rtvsi.si/svet/karl-erjavec-slovenija-bi-posredovanje-v-siriji-obzalovala/316391> (14. junij 2016).
132. *MMC RTV SLO*. 2015a. Zakaj je prišlo do begunske krize ravno zdaj (I. del), 14. september. Dostopno prek: <http://www.rtvsi.si/svet/zakaj-je-prislo-do-begunske-krize-ravno-zdaj-i-del/373867> (14. junij 2016).

133. --- 2015b. Pariški tožilec: Samomorilska napadalca popisana v Grčiji, 20. november. Dostopno prek: <http://www.rtv slo.si/svet/pariski-tozilec-samomorilska-napadalca-popisana-v-grciji/379101> (14. junij 2016).
134. Mohammed, Abbas in John Irish. 2013. Britain, France, push EU to drop Syria arms ban. *Reuters*, 12. marec. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/us-britain-america-syria-idUSBRE92B12I20130312> (22. maj 2016).
135. Mohammed, Arshad in Deborah Charles. 2011. Obama calls on Syria's Assad to step down. *Reuters*, 18. avgust. Dostopno prek: <http://uk.reuters.com/article/uk-syria-usa-idUKTRE77H3K020110818> (22. april 2016).
136. Mohammed, Arshad in Tom Perry. 2014. French, U.S. planes strike Islamic State, Britain to join coalition. *Reuters*, 25. september. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/us-syria-crisis-idUSKCN0HJ1H120140925> (30. maj 2016).
137. Muir, Jim. 2012. Syria crisis: What chance for new opposition coalition?. *BBC News*, 12. november. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-20302512> (18. maj 2016).
138. Naimou, Angela. 2016. *Double Vision: Refugee Crises and Afterimages of Endless War*. *College Literature* 43 (1): 226–233.
139. Nakhoul, Samia in Khaled Oweis. 2012. Syrian opposition says no longer needs foreign forces. *Reuters*, 13. december. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/us-syria-alkhatib-idUSBRE8BC0TR20121213> (30. maj 2016).
140. Neukirch, Ralf. 2013. Military Intervention: Germany Caught in the Middle on Syria. *Spiegel online*, 2. september. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/international/world/german-government-takes-delicate-position-on-attack-on-syria-a-919736.html> (18. maj 2016).
141. Nordenstam, Sven. 2015. Thousands of Swedes rally in support of refugees. *Reuters*, 6. september. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-sweden-idUSKCN0R60UW20150906> (8. junij 2016).
142. *Odlok o Svetu za nacionalno varnost*. 2014. Ur.l. RS, št. 24/05. Dostopno prek: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ODLO1815> (20. marec 2016).
143. Osborn, Andrew. 2014. Britain close to joining U.S.-led air strikes against Islamic State. *Reuters*, 24. september. Dostopno prek: <http://uk.reuters.com/article/uk-iraq-crisis-britain-idUKKCN0HI1DU20140924> (22. maj 2016).

144. Osborn, Andrew in Phil Stewart. 2015. Russia begins Syria air strikes in its biggest Mideast intervention in decades. *Reuters*, 1. oktober. Dostopno prek: <http://uk.reuters.com/article/uk-mideast-crisis-russia-syria-idUKKCN0RU0PP20150930> (25. maj 2016).
145. Pawlak, Justyna. 2011. UPDATE 1-EU imposes sanctions on Syrian oil companies. *Reuters*, 2. december. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/syria-eu-sanctions-idUSL5E7N21KG20111202> (3. junij 2016).
146. Pawlak, Justyna in Adrian Croft. 2013. EU failure will allow UK, France to arm Syrian rebels. *Reuters*, 27. maj. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/us-syria-crisis-eu-idUSBRE94Q09320130527> (23. maj 2016).
147. Pirani, Pietro. 2010. 'The way we were': the social construction of Italian security policy. *Modern Italy* 15 (2): 217–230.
148. Popp, Maximilian. 2014. The Call of Jihad: Families Struggle as German Kurds Join Islamists in Syria. *Spiegel online*, 15. oktober. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/international/world/islamic-state-attracts-kurds-from-germany-to-join-jihad-a-997062.html> (20. april 2016).
149. Prunk, Janko. 2008. *Kratka zgodovina Slovenije*. Ljubljana: Založba Grad.
150. Puhl, Jan. 2015. Fortress Hungary: Orbán Profits from the Refugees. *Spiegel online*, 15. september. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/international/europe/viktor-orban-wants-to-keep-muslim-immigrants-out-of-hungary-a-1052568.html> (30. maj 2016).
151. Quinn, Ben. 2016. Russia's military action in Syria – timeline. *The Guardian*, 14. marec. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/world/2016/mar/14/russias-military-action-in-syria-timeline> (10. april 2016).
152. *Radio Poland*. Dostopno prek: <http://www.thenews.pl/1/64/Artykul/23557,About-Us> (17. avgust 2016).
153. *Radio Poland*. 2013a. EU fails to find united position on arming Syrian rebels, 28. maj. Dostopno prek: <http://www.thenews.pl/1/10/Artykul/136913,EU-fails-to-find-united-position-on-arming-Syrian-rebels> (30. maj 2016).
154. --- 2013b. Poland will not join strikes on Syria, 28. avgust. Dostopno prek: <http://www.thenews.pl/1/10/Artykul/145573,Poland-will-not-join-strikes-on-Syria> (30. maj 2016).

155. --- 2013c. Poland urges Syria to make no delay in chemical weapons deal, 12. december. Dostopno prek: <http://www.thenews.pl/1/10/Artykul/146995,Poland-urges-Syria-to-make-no-delay-in-chemical-weapons-deal> (30. maj 2016).
156. *Radio Poland*. 2014. Polish humanitarian aid reaches northern Iraq, 18. avgust. Dostopno prek: <http://www.thenews.pl/1/10/Artykul/179106,Polish-humanitarian-aid-reaches-northern-Iraq> (30. maj 2016).
157. *Radio Poland*. 2015a. Poland to bolster campaign against Islamic State, 8. januar. Dostopno prek: <http://www.thenews.pl/1/10/Artykul/192963,Poland-to-bolster-campaign-against-Islamic-State> (30. maj 2016).
158. --- 2015b. Polish FM: Russian attack in Syria was 'expected', 1. oktober. Dostopno prek: <http://www.thenews.pl/1/10/Artykul/223168,Polish-FM-Russian-attack-in-Syria-was-%E2%80%98expected%E2%80%99> (30. maj 2016).
159. --- 2015c. Polish FM: I believe Russia will be on the 'right side' in Syria conflict, 2. oktober. Dostopno prek: <http://www.thenews.pl/1/10/Artykul/223339,Polish-FM-I-believe-Russia-will-be-on-the-%E2%80%98right-side%E2%80%99-in-Syria-conflict> (30. maj 2016).
160. --- 2015č. Poland condemns Paris terrorist attacks, 14. november. Dostopno prek: <http://www.thenews.pl/1/10/Artykul/228851,Poland-condemns-Paris-terrorist-attacks> (30. maj 2016).
161. --- 2015d. Poland in talks with France over 'fight against IS', 4. december. Dostopno prek: <http://www.thenews.pl/1/10/Artykul/231568,Poland-in-talks-with-France-over-%E2%80%98fight-against-IS%E2%80%99> (30. maj 2016).
162. *Radio Sweden*. Dostopno prek: <http://sverigesradio.se/sida/default.aspx?programid=2054> (17. avgust 2016).
163. *Radio Sweden*. 2015a. Government wants to send troops to Iraq, 11. januar. Dostopno prek: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2054&artikel=6064684> (8. junij 2016).
164. --- 2015b. Sweden, EU say yes to French call for help, 17. november. Dostopno prek: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2054&artikel=6304326> (8. junij 2016).
165. *Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije*. 2010. Ur.l. RS, št. 92/07. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=97018&part=&highlight=resolucija+o+st> (18. marec 2016).

166. Repinski, Gordon in Christoph Schult. 2015. Slippery Slope: Are German Ground Troops Inevitable in Syria?. *Spiegel online*, 8. december. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/international/world/threat-of-ground-war-grows-for-west-in-syrian-conflict-a-1066513.html> (16.maj 2016).
167. *Repubblica*. 2011. Siria, il regime fa altre undici vittime Obama: "Un Paese migliore senza Assad", 10. avgust. Dostopno prek: http://www.repubblica.it/esteri/2011/08/10/news/siria_morti-20287759/ (3. junij 2016).
168. --- 2012. Siria, Obama pronto a riconoscere l'opposizione. Ma attacca gli estremisti di al Nusra, 12. december. Dostopno prek: http://www.repubblica.it/esteri/2012/12/12/news/obama_riconosce_ribelli-48565735/ (3. junij 2016).
169. --- 2013. "Mandano armi e manca il pane alla Siria devastata dalla guerra", 28. februar. Dostopno prek: http://www.repubblica.it/solidarieta/cooperazione/2013/02/28/news/disarmo_siria_rete_disarmo_non_armi_ma_pane_alla_popolazione_siriana-53562818/ (3. junij 2016).
170. --- 2014a. Iraq verso il caos: incarico ad Al-Abadi per un governo di unita. Ma al-Maliki non cede e minaccia: »Porremo rimedio«, 11. avgust. Dostopno prek: http://www.repubblica.it/esteri/2014/08/11/news/iraq_a_baghdad_al-maliki_contro_il_presidente_curdo_militari_sciiti_fedeli_al_premier_circondano_zona_verde-93542001/ (3. junij 2016).
171. --- 2014b. Iraq, l'Italia accelera per le armi ai curdi contro li jihadisti: »Fare presto«. M5S e Ncd verso il no, 18. avgust. Dostopno prek: http://www.repubblica.it/esteri/2014/08/18/news/iraq_armi_curdi_italia-94019183/ (3. junij 2016).
172. --- 2014c. Iraq, Obama: »Coalizione senza sosta contro IS«. Mosca condanna USA, raid sarebbero aggressione, 11. september. Dostopno prek: http://www.repubblica.it/esteri/2014/09/11/news/obama_campagna_contro_is_con_tutta_la_nostra_potenza_aerea-95476591/ (3. junij 2016).
173. --- 2014č. Stato islamico, accordo alla conferenza di Parigi: via libera ad aiuti militari all'Iraq«, 15. September. Dostopno prek: http://www.repubblica.it/esteri/2014/09/15/news/stato_islamico_l_iraq_chiede_intervento_aereo_rapido_a_pari_gi_conferenza_internazionale-95782548/ (3. junij 2016).
174. --- 2015a. Siria, il ministro Pinotti: »Nelle file dill'IS combattono 87 persone passate dall'Italia«, 20. september. Dostopno prek:

- http://www.repubblica.it/esteri/2015/09/20/news/siria_ministro_pinotti_87_italiani_nelle_file_dell_is-123291547/ (3. junij 2016).
175. --- 2015b. Renzi all'Onu: »L'Italia pronta ad assumere ruolo guida in Libia«, 29. september. Dostopno prek: http://www.repubblica.it/politica/2015/09/29/news/renzi_all_onu_l_italia_salva_migliaia_fratelli_in_mare_-123953610/ (3. junij 2016).
176. --- 2015c. Siria, raid aerei russi. L'opposizione: »Bombardano noi, non l'IS«, 30. september. Dostopno prek: http://www.repubblica.it/esteri/2015/09/30/news/is_30_jidahisti_morti_nel RAID_francese_in_siria-123973948/ (3. junij 2016).
177. --- 2015č. Siria, Nato pronta a schierare forze in Turchia Se necessario, 8. oktober. Dostopno prek: http://www.repubblica.it/esteri/2015/10/08/news/siria_ong_americana_accusa_mosca_colpiti_tre_nostri_ospedali_-124582659/ (3. junij 2016).
178. --- 2015d. Parigi Sotto Attacco, Obama: »Un Attacco all'umanita e ai nostri valori universali«, 13. november. Dostopno prek: http://www.repubblica.it/esteri/2015/11/13/news/obama_-127311286/ (3. junij 2016).
179. Reuter, Cristoph. 2015. The West's Dilemma: Why Assad Is Uninterested in Defeating Islamic State. *Spiegel online*, 8. december. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/international/world/islamic-state-helps-assad-gain-legitimacy-in-west-a-1066211.html> (23. april 2016).
180. *Reuters*. 2011. Factbox: Sanctions imposed on Syria, 22. junij. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/us-sanctions-factbox-idUSTRE75L3O720110622> (22. maj 2016).
181. --- 2015a. All must be done to stop illegal migrants, Poland says, 3. september. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-poland-idUSKCN0R30P420150903> (30. maj 2016).
182. --- 2015b. Syria slams British meddling after intervention signal, 6. September. Dostopno prek: <http://uk.reuters.com/article/uk-mideast-crisis-syria-britain-idUKKCN0R60MR20150906> (25. maj 2016).
183. --- 2015c. Polish prime minister says accepting refugees is Poland's duty, 10. september. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-poland-idUSKCN0RA0SR20150910> (30. maj 2016).

184. --- 2015č. Britain 'flexible' on timing, manner of Assad departure, 12. oktober. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/cnews-us-mideast-crisis-eu-britain-idCAKCN0S60NA20151012> (25. maj 2016).
185. --- 2015d. Poland to seek review of EU refugee deal after Paris attacks, 23. november. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/us-france-shooting-poland-refugees-idUSKBN0TC1PU20151123> (30. maj 2016).
186. Rosa, Paolo. 2014. The accommodationist state: Strategic culture and Italy's military behaviour. *International Relations* 28 (1): 88–115.
187. Sabella, Elke Weesjes. 2016. Timeline Refugee Crisis. *Natural Hazards Center*, 15. Februar. Dostopno prek: <https://hazards.colorado.edu/article/timeline-refugee-crisis-from-may-2011-february-2016> (7. april 2016).
188. Salih, Mohamed A. 2014. The Kurds are pushing Isis back – but it's western airstrikes that tip the balance. *The Guardian*, 8. september. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/sep/08/kurds-isis-western-airstrikes-kurdish-fighters> (20. april 2016).
189. Sanchez, Ray, Tim Lister, Mark Bixler, Sean O'Key, Michael Hogenmiller in Mohammed Tawfeeq. 2016. ISIS goes global: 75 attacks in 20 countries have killed 1,280 people. *CNN*, 7. april. Dostopno prek: <http://edition.cnn.com/2015/12/17/world/mapping-isis-attacks-around-the-world/> (11. April 2016).
190. Scherer, Steven. 2015. Italy's Renzi shuns action in Syria, looks instead at Libya. *Reuters*, 11. december. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/libya-security-italy-idUSL8N13Z3S020151211> (3. junij 2016).
191. Schmitt, Olivier. 2012. Strategic Users of Culture: German Decisions for Military Action. *Contemporary Security Policy* 33 (1): 59–81.
192. Shanley, Mia. 2013. Syrians fleeing war start to trickle into Europe. *Reuters*, 4. september. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/us-syria-europe-refugees-idUSBRE8820NR20120904> (7. junij 2016).
193. Sherwood, Harriet, Constanze Letsch, Cate Connolly, Alec Luhn in Kim Willsher. 2013. Syria crisis: international views on intervention. *The Guardian*, 26. avgust. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/world/2013/aug/26/syria-crisis-international-views-intervention> (18. maj 2016).
194. SIPRI. 2016. Dostopno prek: http://www.sipri.org/databases/embargoes/eu_arms_embargoes/syria_LAS/eu-embargo-on-Syria (22. april 2016).

195. Sly, Liz. 2015. 8 reasons Europe's refugee crisis is happening now. *The Washington Post*, 18. september. Dostopno prek: <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2015/09/18/8-reasons-why-europes-refugee-crisis-is-happening-now/> (7. April 2016).
196. Sondhaus, Lawrence. 2006. *Strategic culture and Ways of War*. New York: Routledge.
197. *Special Eurobarometer 371*. 2011. Internal Security.
198. *Spiegel online*. 2011a. The World from Berlin: 'Assad Has Proven His Regime is Incapable of Reform', 26. april. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/international/world/the-world-from-berlin-assad-has-proven-his-regime-is-incapable-of-reform-a-759024.html> (15. april 2016).
199. --- 2011b. European Disunion: Rising Self-Interest Frays EU Spirit, 13. maj. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/international/europe/european-disunion-rising-self-interest-frays-eu-spirit-a-762403.html> (18. maj 2016).
200. --- 2012a. The World from Berlin: 'Only Russia Can Exert Influence on Syria', 30. maj. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/international/world/the-prospects-for-a-political-solution-in-syria-a-835977.html> (22. maj 2016).
201. --- 2012b. Weighing Military Intervention: Hollande's Syria Comments Irritate Berlin, 30. maj. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/international/world/french-president-leaves-open-possibility-of-military-intervention-in-syria-a-835906.html> (18. april 2016).
202. --- 2013a. Western Aid: EU May Provide Training to Syrian Rebels, 4. marec. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/international/europe/the-eu-is-set-to-support-syrian-rebels-with-military-training-a-886794.html> (22. april 2016).
203. --- 2013b. World from Berlin: Germany's 'Cowardly Position' on Syria, 9. september. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/international/europe/german-press-berlin-foreign-policy-in-syria-embarrassing-a-921238.html> (18. maj 2016).
204. --- 2014. A Country Implodes: ISIS Pushes Iraq to the Brink, 17. junij. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/international/world/the-implosion-of-iraq-at-the-hands-of-the-isis-islamists-a-975541.html> (23. april 2016).
205. --- 2015a. Dark Germany, Bright Germany: Which Side Will Prevail Under Strain of Refugees?, 31. avgust. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/international/germany/spiegel-cover-story-the-new-germany-a-1050406.html> (16. maj 2016).

206. --- 2015b. Mother Angela: Merkel's Refugee Policy Divides Europe, 21. september. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/international/germany/refugee-policy-of-chancellor-merkel-divides-europe-a-1053603.html> (16. maj 2016).
207. --- 2015c. Russia's Superpower Play: Putin Bets Big on Aggressive Syria Policy, 13. oktober. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/international/world/putin-continues-aggressive-foreign-policy-in-syria-a-1057379.html> (22. april 2016).
208. --- 2015č. Balkanroute: Kroatien und Slowenien streiten über Flüchtlinge, 19. oktober. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/politik/ausland/kroatien-und-slowenien-streiten-ueber-fluechtlinge-a-1058478.html> (14. junij 2016).
209. --- 2015d. Zwischenfall an der Grenze: Slowenien setzt rund 2000 Flüchtlinge in Zug fest, 19. oktober. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/politik/ausland/slowenien-polizei-stoppt-tausende-fluechtlinge-gewaltsam-a-1058435.html> (14. junij 2016).
210. --- 2015e. The Paris Attacks: Murderous Hatred in the City of Love, 18. november. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/international/europe/paris-attacks-pose-challenge-to-european-security-a-1063435.html> (21. april 2016).
211. *Strategija o sodelovanju v mednarodnih operacijah in misijah*. 2010. Ur.l. RS, št. 24/05. Dostopno prek: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=96635> (19. Marec 2016).
212. *Sweden's defence policy*. 2015. Dostopno prek: https://www.google.si/search?q=new+york+times&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b-ab&gws_rd=cr&ei=Xim7V8jBO8f4UOjfmYgN#q=sweden+defnce+policy+2015 (25. marec 2016).
213. Sydow, Christoph. 2013. Divisions in Brussels: EU Allows Syrian Arms Embargo to Expire. *Spiegel online*, 28. maj. Dostopno prek: <http://www.spiegel.de/international/world/eu-ministers-opt-not-to-extend-arms-embargo-for-rebels-in-syria-a-902287.html> (22. april 2016).
214. Tisdall, Simon. 2015. France's anti-Isis coalition: where the key countries stand. *The Guardian*, 23. november. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/world/2015/nov/23/francois-hollande-france-global-alliance-defeat-isis-russia-us-uk-germany> (17. maj 2016).
215. *The Economist*. 2011. The balance of power is shifting, 9. junij. Dostopno prek: <http://www.economist.com/node/18805738?zid=308&ah=e21d923f9b263c5548d5615da3d30f4d> (12. april 2016).

216. --- 2012a. Higher hopes, 15. november. Dostopno prek: <http://www.economist.com/news/europe/21585018-france-constrained-and-deeply-divided-over-military-action-syria-american-presidents> (13. april 2016).
217. --- 2012b. The fire is getting closer, 19. december. Dostopno prek: <http://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21568761-rebel-opposition-steadily-gaining-diplomatic-and-military-ground-bad> (11. april 2016).
218. --- 2013a. A mirror cracked, 17. april. Dostopno prek: <http://www.economist.com/blogs/schumpeter/2013/04/der-spiegel%E2%80%99s-woes> (17. avgust 2016).
219. --- 2013b. Argument nad Arms, 1. junij. Dostopno prek: <http://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21578723-everyone-threatens-up-military-ante-run-up-conference-argument> (15. april 2016).
220. --- 2013c. The American president's trailer?, 5. september. Dostopno prek: <http://www.economist.com/news/europe/21585018-france-constrained-and-deeply-divided-over-military-action-syria-american-presidents> (14. april 2016).
221. --- 2014a. An improbable alliance, 18. september. Dostopno prek: <http://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21618919-many-tensions-among-those-preparing-take-jihadists-iraq-and-syria> (23. april 2016).
222. --- 2014b. Cheese-eating warriors, 27. november. Dostopno prek: <http://www.economist.com/news/europe/21635009-france-has-emerged-americas-closest-european-ally-security-policy-cheese-eating-warriors> (23. april 2016).
223. --- 2015a. Positions harden, 12. september. Dostopno prek: <http://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21664155-hopes-diplomatic-progress-aimed-ending-war-go-reverse-positions> (20. april 2016).
224. --- 2015b. A Game Changer in Latakia?, 26. september. Dostopno prek: <http://www.economist.com/news/middle-east-and-africa/21667947-russias-intervention-side-bashar-assad-just-might-increase-chances> (10. april 2016).
225. --- 2015c. Russia launches air attacks in Syria, 1. oktober. Dostopno prek: <http://country.eiu.com/article.aspx?articleid=1123554496&Country=Syria&topic=Politics> (10. april 2016).
226. --- 2015č. Paris suffers another horrifying terrorist attack, 13. november. Dostopno prek: <http://www.economist.com/news/europe/21678508-least-forty-are-dead-others-are-held-hostage-french-security-services-had-warned-attack-might-be> (11. april 2016).

227. --- 2015d. A new alliance emerges, 21. november. Dostopno prek: <http://www.economist.com/news/briefing/21678846-recent-attacks-are-uniting-russia-and-west-hatred-jihadists-new-alliance> (20. april 2016).
228. --- 2015e. Coalition of the grudging, 28. november. Dostopno prek: <http://www.economist.com/news/europe/21679250-bellicose-france-tries-persuade-its-allies-fight-against-islamic-state-fully> (20. april 2016).
229. *The Economist Group*. Dostopno prek: http://www.economistgroup.com/results_and_governance/ownership.html (17. avgust 2016).
230. *The Guardian*. 2011. Libya, Syria and Middle East unrest, 27. april. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/news/blog/2011/apr/27/libya-syria-middle-east-unrest-live> (20. april 2016).
231. --- 2013. EU arms embargo on Syrian opposition not extended, 27. maj. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/world/2013/may/27/eu-arms-embargo-syrian-opposition> (23. maj 2016).
232. --- 2015. The Scott Trust: values and history, 26. julij. Dostopno prek: <https://www.theguardian.com/the-scott-trust/2015/jul/26/the-scott-trust> (17. avgust 2016).
233. *The Local*. Dostopno prek: <http://www.thelocal.se/page/view/aboutus> (17. avgust 2016).
234. *The Local*. 2011. 'Lundin may have led Bildt to the heart of darkness', 22. december. Dostopno prek: <http://www.thelocal.se/20111222/38102> (7. junij 2016).
235. --- 2013a. Sweden offers residency to all Syrian refugees, 3. september. Dostopno prek: <http://www.thelocal.se/20130903/50030> (7. junij 2016).
236. --- 2013b. Sweden: solving Syria crisis will take decades, 8. september. Dostopno prek: <http://www.thelocal.se/20130908/50122> (7. junij 2016).
237. --- 2014a. Sweden takes 19 percent of EU's asylum seekers, 19. junij. Dostopno prek: <http://www.thelocal.se/20140619/sweden-takes-19-percent-of-eus-asylum-seekers> (8. junij 2016).
238. --- 2014b. Sweden rejects calls for military support to Iraq, 15. avgust. Dostopno prek: <http://www.thelocal.se/20140815/sweden-rejects-military-support-to-iraq> (8. junij 2016).
239. --- 2015a. Sweden must 'share responsibility' for Iraq, 12. januar. Dostopno prek: <http://www.thelocal.se/20150112/sweden-could-send-troops-to-iraq> (8. junij 2016).

240. --- 2015b. Swedish anti-Isis troops to Iraq 'before summer', 21. marec. Dostopno prek: <http://www.thelocal.se/20150321/swedish-anti-isis-forces-to-iraq-before-summer> (8. junij 2016).
241. --- 2015c. Sweden to join US-led coalition against Isis, 9. april. Dostopno prek: <http://www.thelocal.se/20150409/sweden-to-join-us-led-coalition-against-isis> (8. junij 2016).
242. --- 2015č. Sweden will help with France's war on Isis, 17. november. Dostopno prek: <http://www.thelocal.se/20151117/sweden-mulls-helping-frances-war-with-isis> (8. junij 2016).
243. --- 2015d. 'We'll do all we can to help France': Germany, 17. november. Dostopno prek: <http://www.thelocal.de/20151117/well-do-all-we-can-to-help-france-germany> (8. junij 2016).
244. *The New Arab*. 2015. War in Syria: timeline of key events. (12. marec). Dostopno prek: <https://www.alaraby.co.uk/english/news/2015/3/13/timeline-syria-4-years-of-devastation> (6. april 2016).
245. Toje, Asle. 2008. *America, the EU and Strategic culture: Renegotiating the transatlantic bargain*. New York: Routledge.
246. Traynor, Ian. 2011a. EU slaps arms embargo on Syria but spares President Bashar al-Assad. *The Guardian*, 9. maj. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/world/2011/may/09/eu-syria-arms-embargo-assad> (15. maj 2016).
247. --- 2011b. EU to impose oil embargo on Syria. *The Guardian*, 30. avgust. Dostopno prek: <https://www.theguardian.com/world/2011/aug/30/eu-impose-oil-embargo-syria> (7. junij 2016).
248. --- 2013. UK forces EU to lift embargo on Syria rebel arms. *The Guardian*, 28. maj. Dostopno prek: <https://www.theguardian.com/world/2013/may/28/uk-forced-eu-embargo-syria-rebel-arms> (7. junij 2016).
249. Traynor, Ian. 2015. France invokes EU's article 42.7, but what does it mean?. *The Guardian*, 17. november. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/world/2015/nov/17/france-invokes-eu-article-427-what-does-it-mean> (26. maj 2016).
250. *Thomson Reuters*. Dostopno prek: <http://financial.thomsonreuters.com/en/products/data-analytics/company-data/company-analysis.html> (17. avgust 2016).

251. Uz Zaman, Rashed. 2009. Strategic culture: A »cultural« understanding of War. *Comperative strategy* 28 (1): 68–88.
252. Valentino, Paolo. 2015. Mogherini: «Per Assad non c'è futuro L'Ue agirà contro gli scafisti nelle acque internazionali». *Corriere della sera*, 6.september. Dostopno prek: http://www.corriere.it/esteri/15_settembre_06/federica-mogherini-rifugiati-ue-89c862aa-547e-11e5-b241-eccff60fea73.shtml (3. junij 2016).
253. Wearing, David. 2016. Militarism or internationalism? British foreign policy at a crossroads. *Soundings* (62): 121–137.
254. Yourish, Karen, Derek Watkins in Tom Giratikanon. 2016. Where ISIS Has Directed and Inspired Attacks Around the World. *The New York Times*, 22. marec. Dostopno prek: http://www.nytimes.com/interactive/2015/06/17/world/middleeast/map-isis-attacks-around-the-world.html?_r=0 (11. april 2016).
255. Watt, Nicholas. 2014. UK to send armed drones to assist campaign against Isis. *The Guardian*, 16. oktober. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/politics/2014/oct/16/uk-armed-drones-isis-iraq> (23. maj 2016).
256. Westall, Sylvia in Dominic Evans. 2015. Russia backs Syrian forces in major assault on insurgents. *Reuters*, 8. oktober. Dostopno prek: <http://uk.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-strikes-idUKKCN0S10BI20151008> (8. junij 2016).
257. Willsher, Kim, Rowena Mason, Ian Black in Martin Chulov. 2014. Isis: leaders gather in Paris as UK edges towards military action. *The Guardian*, 15. september. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/world/2014/sep/15/isis-world-leaders-paris-uk-military-action> (23. maj 2016).
258. Wintour, Patrick. 2015a. Russian intervention in Syria makes Commons vote on airstrikes less likely. *The Guardian*, 1. oktober. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/world/2015/oct/01/russian-intervention-in-syria-makes-commons-vote-on-airstrikes-less-likely> (25. maj 2016).
259. --- 2015b. Cameron: we can compromise with Russia to end Syrian war. *The Guardian*, 16. november. Dostopno prek: <http://www.theguardian.com/politics/2015/nov/16/david-cameron-russia-syria-war-compromise-vladimir-putin> (25. maj 2016).
260. Zapfe, Martin. 2016. Strategic Culture Shaping Allied Integration: The Bundeswehr and Joint Operational Doctrine. *Journal of Strategic Studies* 39 (2): 246–260.

261. *Zurnal 24*. 2013. Bo EU opoziciji pomagala z orožjem?, 23. marec. Dostopno prek: <http://www.zurnal24.si/bo-eu-opoziciji-pomagala-z-orozjem-clanek-185756> (14. junij 2016).
262. --- 2014. Styria se umika, 7. maj. Dostopno prek: <http://www.zurnal24.si/styria-se-umika-clanek-232035> (17. avgust 2016).
263. --- 2015. Sodelovanje Slovenije v napadih na IS: infrastruktura in obveščevalni podatki, 17. november. Dostopno prek: <http://www.zurnal24.si/francija-zaprosila-vse-eu-clanice-za-vojasko-pomoc-clanek-260069> (14. junij 2016).
264. *24 ur*. 2013a. Slovenija priznala opozicijsko Sirsko nacionalno koalicijo, 3. januar. Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/slovenija-priznala-opozicijsko-sirsko-nacionalno-koalicijo.html> (14. junij 2016).
265. --- 2013b. Assad: Sirija se bo branila pred agresorjem, 29. avgust. Dostopno prek: <http://www.24ur.com/se-bodo-britanci-pridruzili-vojaskemu-posredovanju-v-siriji.html> (14. junij 2016).
266. --- 2014. Slovenija na amerškem seznamu držav koalicije proti IS, 20. september. Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/svet/slovenija-na-ameriskem-seznamu-drzav-koalicije-proti-is.html> (14. junij 2016).
267. --- 2015a. Cerar Merklovi: Pričakujem hiter in učinkovit skupen evropski odziv na begunsko krizo, 20. september. Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/cerar-merklovi-pricakujem-hiter-in-ucinkovit-skupen-evropski-odziv-na-begunsko-krizo.html> (14. junij 2016).
268. --- 2015b. Cerar: Slovenija se je odlično soočila z begunsko-migrantsko krizo in postavila primer dobre prakse v EU, 23. september. Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/svet/voditelji-eu-predvsem-o-tem-kako-zascititi-zunanjo-mejo-povezave.html> (14. junij 2016).
269. --- 2015c. FOTO in VIDEO: Nemški notranji minister: »Eksploziva nismo našli«, 17. november. Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/svet/v-zivo-bodo-clanice-uporabile-clen-42-7-pogodbe-eu-ali-klavzulo-o-vzajemni-obrambi.html> (14. junij 2016).

PRILOGA A: OPREDELITEV ANALIZIRANIH MEDIJEV

MEDIJ	DRŽAVA IZVORA	LASTNIŠKA STRUKTURA	POLITIČNA ORIENTACIJA	MULTIMEDIJSKI/NE MULTIMEDIJSKI
Spiegel online	Nemčija	delniška družba: Mitarbeiter KG 50,5 % (v lasti zaposlenih)	levo-sredinski	ne multimedijski ¹
The Economist	VB	delniška družba: EXOR SA 43,4 %, 50% v lasti zaposlenih	liberalni	multimedijski
BBC News	VB	v javni lasti: BBC Trust	neodvisni	multimedijski
CNN	ZDA	Turner Broadcasting System	liberalni	multimedijski
The Guardian	VB	Scott Trust Limited	levo-sredinski	multimedijski
Reuters	VB	svetovna tiskovna agencija: Thomson	neodvisni	ne multimedijski

¹ Emitira TV program preko spleta, določene oddaje pa preko drugih tradicionalnih TV programov.

		Reuters		
Corriere della Sera	Italija	RCS Mediagroup	liberalno-konservativni	multimedijski
Repubblica	Italija	Gruppo Editoriale L'Espresso	levo-sredinski	multimedijski
Le Monde diplomatique	Francija	Le Monde diplomatique SA	levo-sredinski	multimedijski
The Local	Švedska, Norveška, Danska, Nemčija, Francija, Španija, Italija, Avstrija,	ni podatka	neodvisni	ne multimedijski
24 ur	Slovenija	CME Media Enterprises	ni podatka	multimedijski
France 24	Francija	v javni lasti: France Medias Monde	neodvisni	multimedijski
Radio Poland	Poljska	v javni lasti	neodvisni	multimedijski
Radio Sweden	Švedska	v javni lasti	neodvisni	multimedijski
RTV SLO	Slovenija	v javni lasti	neodvisni	multimedijski
Zurnal 24	Slovenija	Styria Media Group AG	liberalno-konservativni	multimedijski

Vir: BBC News (2006); Mitchell in drugi (2014); Zurnal 24 (2014); The Guardian 2015; BBC (2016); Encyclopedia Britannica (2016); Euro topics (2016); France 24 (2016); MMC RTV SLO (2016); Radio Poland (2016); Radio Sweden (2016); The Economist Group (2016); The Local (2016); Thomson Reuters (2016).

V tabeli prilogi so opredeljeni analizirani mediji. Tabela vsebuje podatke o: državi izvora, lastniški strukturi, politični orientaciji in ali je medij multimedijski oz. ne multimedijski.

ANALIZA MEDIJEV PO DRŽAVAH:

1. FRANCIJA: Le Monde diplomatique, The Economist, Spiegel online, France 24, BBC News
2. NEMČIJA: Spiegel online, The Guardian, CNN, BBC News, France 24
3. VB: BBC News, Reuters, Spiegel online, The Guardian, France 24
4. POLJSKA: BBC News, Radio Poland, Reuters, Spiegel online, CNN
5. ITALIJA: Corriere della Sera, Repubblica, BBC News, Reuters, Spiegel online
6. ŠVEDSKA: The Local, The Guardian, Reuters, CNN, Radio Sweden
7. SLOVENIJA: 24 ur, Zurnal 24, MMC RTV SLO, CNN, Spiegel online